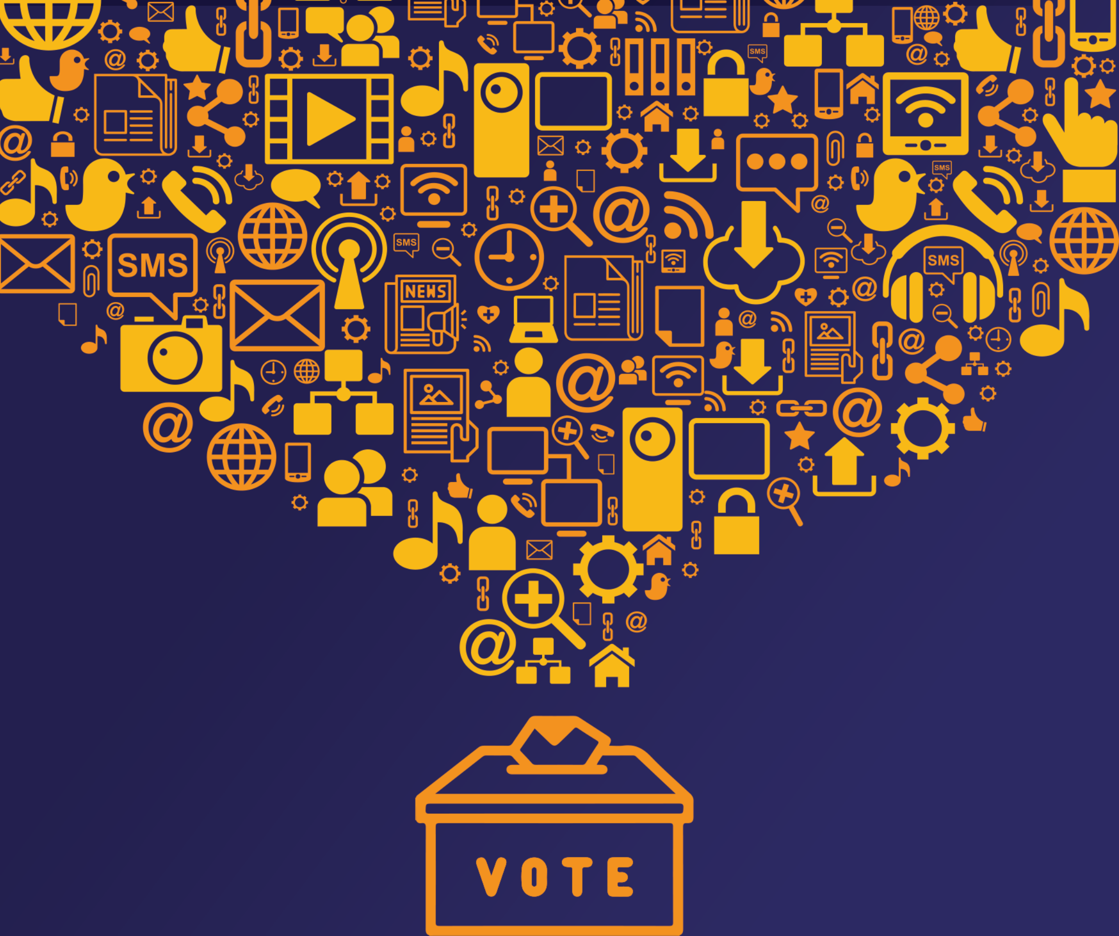

ရွေးကောက်ပွဲသတင်းများ

ရေးသားတင်ဆက်ခြင်း

မြန်မာသတင်းထောက်များအတွက် အခြေခံလက်စွဲ

ANFREL
Asian Network for Free Elections

ရွေးကောက်ပွဲသတင်းများ ရေးသားတင်ဆက်ခြင်း

မြန်မာသတင်းထောက်များအတွက် အခြေခံလက်စွဲ

ANFREL
Asian Network for Free Elections

ISBN - 978-616-8264-10-2

ရေးသားသူများ -
John Reiner M. Antiquerra
Tharindu Abeyrathna
ဇေယျာလှိုင်

ဘာသာပြန် - ဝေဖြိုးမောင်

စာအုပ်ဒီဇိုင်း - Inspiral Creative

ထုတ်ဝေသူ -
လွတ်လပ်သောရွေးကောက်ပွဲများအတွက် အာရှကွန်ယက် (ANFREL)
105 Sutthisan Winnichai Rd., Samsennok,
Huai Khwang, Bangkok 10310, Thailand

Tel: (+66 2) 26931867
Email: anfrel@anfrel.org
Website: www.anfrel.org

© 2020 by ANFREL Foundation

ဤလက်စွဲစာအုပ်ပါ အကြောင်းအရာများကို သင်ကြားရေးနှင့် ပညာရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များတွင်သာ အသုံးပြုရမည်။ ဤစာအုပ်ကို မည်သည့်ပုံစံမျိုးဖြင့် ပြန်လည်ထုတ်ဝေစေကာမူ မူပိုင်ခွင့်ကို ANFREL Foundation မှပိုင်ဆိုင်ကြောင်း အသိအမှတ်ပြုဖော်ပြရမည်။

ရန်ကုန်မြို့အခြေစိုက် ကနေဒါသံရုံးနှင့် ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနတို့မှ ရက်ရောလှစွာသော ထောက်ပံ့ကူညီမှုဖြင့် ဤလက်စွဲစာအုပ်ကို ထုတ်ဝေနိုင်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

မာတိကာ

အမှာစာ iv

အတိုကောက်စာလုံးများနှင့် စကားရပ်အဓိပ္ပာယ်များ viii

၁။ မိတ်ဆက် ၁

၂။ ရွေးကောက်ပွဲများ..၅

၂.၁။ မြန်မာနိုင်ငံရွေးကောက်ပွဲများသမိုင်း ၅

၂.၂။ မြန်မာနိုင်ငံရွေးကောက်ပွဲစနစ်...၈

၂.၃။ ရွေးကောက်ပွဲများဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာနှုန်းစံများနှင့်စည်းမျဉ်းများ..........၁၁

၃။ မီဒီယာနှင့်ရွေးကောက်ပွဲများ...၂၁

၃.၁။ ရွေးကောက်ပွဲများတွင် သတင်းမီဒီယာ၏အခန်းကဏ္ဍ ၂၁

၄။ ရွေးကောက်ပွဲသတင်းများ ရေးသားတင်ဆက်ခြင်း ၃၁

၄.၁။ ရွေးကောက်ပွဲစက်ဝန်းအတိုင်း သတင်းတင်ဆက်ခြင်း ၃၂

၄.၂။ လူနည်းစုအုပ်စုများအကြောင်း သတင်းတင်ဆက်ခြင်း.........................၄၉

၄.၃။ လူငယ်သတင်းထောက်များအတွက် အကြံပြုချက်များ ၅၆

၄.၄။ အချက်အလက်စစ်ဆေးသည့် နည်းလမ်းများ ၅၉

၅။ စာနယ်ဇင်းကျင့်ဝတ်နှင့် လမ်းညွှန်ချက်များ ၇၁

၆။ မီဒီယာ ဘေးကင်းလုံခြုံရေး...၉၀

၆.၁။ ရုပ်ခန္ဓာပိုင်း လုံခြုံရေး...၉၀

၆.၂။ ဒစ်ဂျစ်တယ် လုံခြုံရေး ၉၄

၇။ ဆက်သွယ်ရန်လိပ်စာများ ၁၀၅

၇.၁။ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်၊ တိုင်းဒေသကြီးနှင့်
ပြည်နယ်များရှိကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများ ၁၀၆

၇.၂။ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ..၁၀၈

၇.၃။ နိုင်ငံတကာ အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ.................................၁၁၁

၇.၄။ နိုင်ငံရေးပါတီများ...၁၁၂

အမှာစာ

မည်သို့သော လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း၌ဖြစ်စေ သတင်းမီဒီယာ၏ အရေးကြီးဆုံးအခန်းကဏ္ဍမှာ ဒီမိုကရေစီထွန်းကားပြန့်ပွားရေးပင်ဖြစ်သည်။ ရွေးကောက်ပွဲကာလအတွင်း သတင်းမီဒီယာသည် အများပြည်သူအတွက် သတင်းအချက်အလက်အရင်းမြစ်သဖွယ် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲများကို လွတ်လပ်ပြီး တရားမျှတမှုရှိစေသည်။ ပေါ်ထွန်းလာသောနည်းပညာသစ်များသည် သတင်းမီဒီယာ၏ အခန်းကဏ္ဍများကို ပိုမို၍တိုးတက်လာစေသော်လည်း ရွေးကောက်ပွဲကဲ့သို့ အရေးကြီးသည့်ကာလများတွင် သတင်းအချက်အလက် ဂေဟစနစ်အပေါ် ကြီးစွာသော ထိခိုက်မှုဖြစ်ပေါ်စေသည်။

ဆိုရှယ်မီဒီယာမှတစ်ဆင့် အခြေအမြစ်မရှိသော သတင်းအချက်အလက်များ လျင်မြန်စွာ ပြန့်ပွားလာခြင်းကြောင့် သတင်းအမှားများ အဆမတန်များပြားလာခြင်းသည် အများပြည်သူလက်ခံရရှိသည့် သတင်းအချက်အလက်များကို ညစ်နွမ်းစေပြီး အများပြည်သူပြုလုပ်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ အထူးသဖြင့် ၎င်းတို့၏ အိပ်မက်နှင့်ပန်းတိုင်များကို အကောင်းဆုံးကိုယ်စားပြုပေးနိုင်မည့် ခေါင်းဆောင်ရွေးချယ်မှုနှင့်မူဝါဒရေးရာ အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများကို ထိခိုက်စေလေသည်။

ဤတွင် သတင်းမီဒီယာသည် သတင်းအချက်အလက်များ စုဆောင်းရေးနှင့် ဖြန့်ချိရေးတို့တွင် ၎င်းတို့၏စွမ်းရည်ကို မြှင့်တင်ရန်အတွက် နည်းပညာသစ်များကို လိုက်လျောညီထွေစွာ အသုံးပြုနိုင်ပြီးဖြစ်သည့်အလျောက် သတင်းမှားများကို တိုက်ဖျက်ရန် အသင့်တော်ဆုံး အခန်းကဏ္ဍတွင်ရှိနေသည်။ မီဒီယာမှဦးစီးဦးရွက်ပြုသော (သို့မဟုတ်) အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်း (CSO) မှ ဦးစီးဦးရွက်ပြုသော အချက်အလက်စစ်ဆေးရေး လုပ်ငန်းစဉ်များသည်လည်း လွန်ခဲ့သော နှစ်အနည်းငယ်အတွင်း တိုးတက်များပြားလာခဲ့သည်။

သို့သော်လည်း တစ်ချိန်တည်းမှာပင် မီဒီယာမှဘက်လိုက်သည်ဟူသော စွပ်စွဲချက်များရှိနေခြင်း၊ သတင်းထောက်များအတွက် လေ့ကျင့်သင်ကြားမှုမရှိခြင်း၊ သတင်းစာလွတ်လပ်ခွင့်ကို ခြိမ်းခြောက်မှုများနှင့် တိုက်ခိုက်မှုများရှိနေခြင်းတို့သည် မီဒီယာ၏ တရားဝင်သတင်းအချက်အလက်အရင်းမြစ်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးတို့ကို တားဆီးလျက်ရှိသော အဓိက အခက်အခဲများအနက်မှ အချို့ဖြစ်ကြသည်။

လွတ်လပ်သောရွေးကောက်ပွဲများအတွက် အာရှကွန်ယက် (ANFREL) အနေဖြင့် သတင်းမီဒီယာ၏အခန်းကဏ္ဍများဖြစ်ကြသည့် သတင်းအချက်အလက် အရင်းမြစ်များဖြစ်ခြင်းနှင့် အများပြည်သူတို့၏ဆန္ဒမဲများကို စောင့်ကြည့်ပေးခြင်းတို့၏အရေးပါပုံကို အသိအမှတ်ပြုသည့်အလျောက် အဆိုပါအခန်းကဏ္ဍများ အားကောင်းလာစေဖို့ရာ ၎င်းတို့ရင်ဆိုင်နေရသည့် စိန်ခေါ်မှုများကို ကူညီဖြေရှင်းပေးရန် လိုအပ်လျက်ရှိသည်ကို သဘောပေါက်မိသည်။

ANFREL အနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၂၀၁၅ ခုနှစ် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ မတိုင်မီကတည်းကစ၍ သတင်းမီဒီယာနှင့် ထိတွေ့ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ရေး အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများပြုလုပ်ပေးခြင်း၊ လွတ်လပ်ပြီး တရားမျှတမှုရှိသော ရွေးကောက်ပွဲများကျင်းပနိုင်ရေးနှင့် နိုင်ငံတွင်း ဒီမိုကရေစီတန်ဖိုးများ ခိုင်မာလာစေရေးတို့ကိုရည်ရွယ်၍ သတင်းမီဒီယာနှင့် အခြားဆက်စပ်ပတ်သက်သူများပါဝင်သည့် ဆွေးနွေးပွဲများ ပြုလုပ်နိုင်စရာလမ်းကြောင်းများ ဖော်ဆောင်ပေးခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့ပါသည်။

ANFREL အနေဖြင့် မြန်မာဂျာနယ်လစ်ကွန်ရက် (MJN)၊ မြန်မာနိုင်ငံသတင်းမီဒီယာကောင်စီ (MPC) တို့နှင့်ပူးပေါင်းပြီး မြန်မာ့သတင်းမီဒီယာလောကအတွက် ၂၀၂၀ ခုနှစ် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲကာလအတွင်း ရွေးကောက်ပွဲသတင်းများ ရေးသားတင်ဆက်ရာတွင် ပိုမိုကောင်းမွန်လာစေရန် လုပ်ငန်းစဉ်သစ်အချို့ကို ပြုလုပ်သွားရန် ရှိပါသည်။ အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ်များစွာအနက် ပထမဦးဆုံးမှာ **"မြန်မာသတင်းထောက်များအတွက် ရွေးကောက်ပွဲသတင်းများ ရေးသားတင်ဆက်ခြင်းဆိုင်ရာ အခြေခံလက်စွဲ"** ဟုအမည်ရသော ဤစာအုပ်ပင်ဖြစ်ပါသည်။

ANFREL မှနေ၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏ မတူညီသောဒေသများစွာမှ သတင်းထောက်များ ရင်ဆိုင်နေရသည့်စိန်ခေါ်မှုများနှင့် ရွေးကောက်ပွဲသတင်းများတင်ဆက်ရာ၌ ၎င်းတို့ လိုအပ်သည့်အကူအညီများကို ပိုမိုနားလည်နိုင်ရန် နှီးနှောဖလှယ်ပွဲနှစ်ခု ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါနှီးနှောဖလှယ်ပွဲနှစ်ခုမှ ထွက်ပေါ်လာသည်များကို ဤအခြေခံလက်စွဲစာအုပ်တွင် ထည့်သွင်းပေးထားပါသည်။ ထို့အပြင် ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ သတင်းမီဒီယာအနေနှင့် နားလည်ရမည့်အရေးကြီးသော အခြေခံနယ်ပယ်များနှင့်တကွ ရွေးကောက်ပွဲနှင့်ဒီမိုကရေစီတို့တွင် ပါဝင်လျက်ရှိသည့် ၎င်းတို့၏အခန်းကဏ္ဍကို တန်ဖိုးထားတတ်စေရန်နှင့် ၎င်းတို့၏တာဝန်များကို ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်စေမည့်နည်းလမ်းများကိုပါ ဖော်ပြပေးထားပါသည်။

ANFREL အနေဖြင့် ကနေဒါသံရုံး (ရန်ကုန်) နှင့် ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနတို့မှ ရက်ရောလှစွာသော ထောက်ပံ့ကူညီမှုအပြင် လွတ်လပ်ပြီး တရားမျှတသောရွေးကောက်ပွဲများ ပြုလုပ်နိုင်ရန်အလို့ငှာ မီဒီယာကဲ့သို့သော ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ ဆက်စပ်ပတ်သက်နေသူများကို အားပေးရန်လိုအပ်သည်ဟူသော တူညီသည့်ယုံကြည်ချက်ရှိခြင်းအတွက်ကိုပါ ကျေးဇူးတင်စကား ပြောကြားလိုပါသည်။ ထပ်မံ၍လည်း ကျွန်ုပ်တို့၏ဝန်ထမ်းများ၊ အဖွဲ့ဝင်များနှင့်မိတ်ဖက်များကိုလည်း ၎င်းတို့၏ စဉ်ဆက်မပြတ်ထောက်ပံ့ကူညီမှု၊ ကြိုးစားပမ်းစား လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ပေးမှုများအတွက် ကျေးဇူးတင်လိုပါသည်။ ၎င်းတို့မပါဝင်ဘဲ ဤစီမံကိန်းအောင်မြင်နိုင်စရာမရှိပါ။

ANFREL မှ ဤလက်စွဲစာအုပ်ကိုထုတ်ဝေရခြင်းမှာ မြန်မာ့သတင်းမီဒီယာလောကတွင် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိကြသူများအနေဖြင့် ပြည်သူလူထု၏ သတင်းစုံလင်စွာ လက်လှမ်းမီသိရှိပြီး ဆုံးဖြတ်ချက်များပြုလုပ်နိုင်ရန်အတွက် လိုအပ်သည့်သတင်း အချက်အလက်များကို ပေးစွမ်းနိုင်စေရေးဟူသောအရေးကြီးသည့်ခရီးလမ်းကို လျှောက်လှမ်းရာတွင် လမ်းညွှန်ချက်တစ်ခုအဖြစ်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံ၏ လွတ်လပ်ပြီး တရားမျှတမှုရှိသောရွေးကောက်ပွဲများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရာ၌ ၎င်းတို့လုပ်ငန်း၏အရေးပါပုံကို ဆွေးနွေးနိုင်ရန်နှင့်စဉ်းစားနိုင်ရန် အမှတ်သင်္ကေတတစ်ခုအဖြစ်လည်းကောင်း အသုံးပြုနိုင်စေရန်အတွက်ဖြစ်ပါသည်။

"ကျေးဇူးတင်ပါတယ်"

Chandanie Watawala

Executive Director - ANFREL

အတိုကောက်စာလုံးများနှင့် စကားရပ်အဓိပ္ပာယ်များ

Ads	ကြော်ငြာများ
AESF	The Asian Electoral Stakeholders' Forums
AFPFL	ဖက်ဆစ်ဆန့်ကျင်ရေးနှင့်ပြည်သူ့လွတ်လပ်ရေးအဖွဲ့ချုပ် (ဖဆပလ)
ANFREL	လွတ်လပ်သောရွေးကောက်ပွဲများအတွက် အာရှကွန်ယက်
AP	Associated Press
APC	Association for Progressive Communications
Apps	အပလီကေးရှင်းများ
AV	Alternative Vote (ကြိုက်နှစ်သက်မှုဦးစားပေး အများစုစနစ်)
BBC	British Broadcasting Corporation
BSPP	မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီ
BV	Block Vote (ကိုယ်စားလှယ်ဗဟိုပြု အများစုစနစ်)
C_A_N – Org	မြန်မာနိုင်ငံ လူထုရပိုင်ခွင့် ညှိနှိုင်းဖော်ဆောင်ရေးအဖွဲ့
CDI	နိုင်ငံသားဖွံ့ဖြိုးရေး အင်စတီကျု့
CEDAW	အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပုံစံအားလုံး ပပျောက်ရေးဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်း
CPB	ဗမာပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီ
CRPD	ကုလသမဂ္ဂ မသန်စွမ်းသူများအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်း (2007)
CSOs	အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ
DRI	Democracy Reporting International
EFF	Electronic Frontier Foundation
EMBs	ရွေးကောက်ပွဲစီမံခန့်ခွဲသည့်အဖွဲ့
FPTP	နိုင်သူအကုန်ယူစနစ်
GIJN	The Digital security resource page of the Global Investigative Journalism Network

HBO	အောက်ချင်းအဖွဲ့အစည်း
ICCPR	ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေးရပိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ ကွန်ဗင်းရှင်း
ICERD	လူမျိုးခွဲခြားမှု အားလုံးပပျောက်ရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာကွန်ဗင်းရှင်း (1969)
ICPRMW	ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများ၊ ၎င်းတို့၏မိသားစုဝင်များ၏ အခွင့်အရေး အကာအကွယ်ပေးရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာကွန်ဗင်းရှင်း (1990)
ID	Identification (သက်သေခံကဒ်ပြား)
IDEA	International Foundation for Electoral Systems
IDPs	ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာပြည်သူများ
IFES	International Foundation for Electoral Systems
IMS	International Media Support
INGOs	နိုင်ငံတကာ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ
IRI	International Republican Institute
KYO	ကရင်လူငယ်အဖွဲ့
LGBTIQ+	လိင်စိတ်/လိင်ဝိသေသလက္ခဏာခံယူဖော်ပြမှုကွဲပြားသူများ
MIDO	ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် မြန်အိုင်စီတီအဖွဲ့
MILI	မြန်မာနိုင်ငံမသန်စွမ်းသူများရှေ့ဆောင်အဖွဲ့
MYNFREL	Myanmar Network for Free and Fair Elections
NDI	National Democratic Institute
NLD	အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်
NMF	New Myanmar Foundation
OMI	Open Myanmar Initiative
PACE	ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ ပြည်သူ့လှုပ်ရှားမှုအဖွဲ့
PBV	Party Block Vote(ပါတီဗဟိုပြု အများစုစနစ်)
PI	Privacy International
PJM	ငြိမ်းချမ်း မျှတ မြန်မာ လူမှုအဖွဲ့အစည်း
PWDs	မသန်စွမ်းသူများ
RSF	*The Paris-based media organization Reporters San Frontires*

SLORC	နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့
SMS	စာတိုပေးပို့ခြင်း ဝန်ဆောင်မှု
SPDC	နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ
SPJ	Society of Professional Journalists
TRS	The two-round system (နှစ်ကျော့ပြန်စနစ်)
TV	ရုပ်မြင်သံကြား
UDHR	အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း
UEC	ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်
USA	အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု
USDP	ပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီ

၁။ မိတ်ဆက်

သတင်းမီဒီယာ၏ အဓိကလုပ်ငန်းတာဝန်မှာ ရွေးကောက်ပွဲကာလအတွင်း မဲဆန္ဒရှင်များ အချက်အလက်စုံလင်စွာဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များပြုလုပ်နိုင်ရန် သတင်းအချက်အလက်များ ပေးစွမ်းနိုင်ရေးပင်ဖြစ်သည်။ သတင်းမီဒီယာများ အနေဖြင့် မလျော်ကန်သောအပြုအမူများ၊ ကျူးလွန်ဖောက်ဖျက်မှုများကို လွတ်လပ်စွာ စောင့်ကြည့်လေ့လာသူများအနေဖြင့်ပါ ဆောင်ရွက်လေ့ရှိကြသည်။

သို့သော်လည်း မီဒီယာအနေဖြင့် ၎င်း၏လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ကျေပွန်စွာ ထမ်းဆောင်နိုင်ရေးအတွက် လွတ်လပ်မှုရှိရုံမျှမက အရည်အချင်းရှိရန်ပါလိုအပ်သည်။

ဒီမိုကရေစီသို့ ကူးပြောင်းဆဲဖြစ်သော မြန်မာနိုင်ငံတွင် မီဒီယာအပါအဝင် ဒီမိုကရေစီ ယန္တရားများ၏အုတ်မြစ်ကို သတ်မှတ်တည်ဆောက်ခါစဖြစ်၍ သတင်းစာ လွတ်လပ်ခွင့်၊ သတင်းထောက်များ၏ အရည်အချင်းတို့နှင့်ပတ်သက်၍ လိုအပ်ချက် ရှိနေသေးသည်ကို တွေ့ရသည်။

သတင်းစာလွတ်လပ်ခွင့်နှင့် အများပြည်သူ၏ သတင်းမီဒီယာမှတစ်ဆင့် သတင်း အချက်အလက်ရယူပိုင်ခွင့်တို့ကို ဥပဒေအရအာမခံပေးထားသော်လည်း သတင်းထောက်များအား ခြိမ်းခြောက်တိုက်ခိုက်မှုများသည် အဆိုပါလွတ်လပ်ခွင့် များကို ချိုးနှိမ်ထားလေသည်။ ပါရီအခြေစိုက် သတင်းမီဒီယာအဖွဲ့အစည်း တစ်ခုဖြစ်သည့် *Reporters Sans Frontires* (RSF - နယ်စည်းမခြား သတင်း ထောက်များအဖွဲ့) မှနေ၍ ၂၀၁၉ ခုနှစ် သတင်းစာလွတ်လပ်ခွင့် အညွှန်းကိန်းတွင် နိုင်ငံပေါင်း ၁၈၀ အနက် မြန်မာနိုင်ငံကိုအဆင့် ၁၃၈ သတ်မှတ်ပေးခဲ့သည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ် နိုင်ငံအဆင့်သတ်မှတ်ချက် (နိုင်ငံပေါင်း ၁၈၀ အနက် အဆင့် ၁၅၅) ထက် စာလျှင် ဤသည်မှာ တိုးတက်မှုတစ်ရပ်ဟုဆိုနိုင်သော်လည်း အဆင့်အမြင့်ဆုံး ဖြစ်သည့် ၂၀၁၇ ခုနှစ်၏အဆင့် ၁၃၁ နှင့် နှိုင်းစာပါက ကျဆင်းလာခြင်းဖြစ်သည်။

တိုးတက်လျက်ရှိသော မြန်မာနိုင်ငံ သတင်းစာလွတ်လပ်ခွင့်အဆင့် ကျဆင်း လာရခြင်းမှာ အဓိကအားဖြင့် ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသား ၁၀ ဦး သတ်ဖြတ်ခြင်း ခံရသည့်အမှုကို စုံစမ်းဖော်ထုတ်ခဲ့ကြသည့် ရိုက်တာသတင်းထောက်နှစ်ဦးဖြစ်သော ဝလုံးနှင့်ကျော်စိုးဦးတို့အပါအဝင် ၂၀၁၇ မှ ၂၀၁၈ ခုနှစ်ကြား သတင်းထောက်များစွာ ဖမ်းဆီးခံရခြင်းနှင့် များစွာသက်ဆိုင်သည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေ ဖြစ်သည့် ပုဒ်မ ၆၆ (ဃ) သည်လည်း သတင်းစာလွတ်လပ်ခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်တို့အတွက် စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ် ဖြစ်လျက်ရှိသည်။

ဤသို့နိုင်ငံတွင်းသတင်းစာလွတ်လပ်ခွင့်တွင် စိန်ခေါ်မှုများနှင့် ကြုံတွေ့နေရစေကာမူ မြန်မာနိုင်ငံသတင်းမီဒီယာလောကသည် တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းလျက်ရှိပြီး စာနယ်ဇင်းလုပ်ငန်းကို လွတ်လပ်စွာလုပ်ကိုင်နိုင်ရေးအတွက် တက်တက်ကြွကြွနှင့် အားသွန်ခွန်စိုက် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်ကိုတွေ့ရသည်။

အတိတ်နှင့်နှိုင်းစာပါက မီဒီယာအနေဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲသတင်းများတင်ဆက်ရာတွင် ပိုမို၍လွတ်လပ်မှုရှိလာသည်ကိုလည်း လေ့လာတွေ့ရှိရပြီး ဤအချက်ကို လွတ်လပ်သောရွေးကောက်ပွဲများအတွက် အာရှကွန်ယက် (ANFREL) မှပြုလုပ်သည့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံအထွေထွေနှင့် ဒေသဆိုင်ရာရွေးကောက်ပွဲများဆိုင်ရာ ရွေးကောက်ပွဲလေ့လာစောင့်ကြည့်ရေးမစ်ရှင်နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများအကြောင်း သတင်းမီဒီယာပါဖော်ပြချက်များသည် မည်သည့်အစုအဖွဲ့ဘက်ကိုမျှဘက်မလိုက်ဘဲ “ကြားနေ”ပြီး ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ရလဒ်များအပေါ်သာ ဦးတည်ဖော်ပြခဲ့သည်ကိုတွေ့ရှိရသည်။

ယင်းနောက်ပိုင်းကျင်းပသည့် ကြားဖြတ်ရွေးကောက်ပွဲများသည် မီဒီယာအတွက် ရွေးကောက်ပွဲကာလ သတင်းတင်ဆက်မှုပိုင်း လေ့ကျင့်နိုင်စရာ အခွင့်အလမ်းကောင်းများရှိသော်လည်း ၂၀၁၇ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၈ ခုနှစ်တို့တွင် သတင်းဖော်ပြမှုနည်းပါးသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။ သို့စေကာမူ သတင်းမီဒီယာသည် အဓိကသတင်းအချက်အလက် အရင်းမြစ်ဖြစ်လျက်ရှိပြီး ကြားဖြတ်ရွေးကောက်ပွဲများ၊ နိုင်ငံရေးပါတီများနှင့် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများနှင့်ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များ ဖြန့်ချိပေးရာ၌ အရေးပါသောအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ခဲ့သည်ဟု ရှုမြင်လျက်ရှိကြသေးသည်။

၂၀၂၀ ခုနှစ်တွင် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ ကျင်းပရန်ရှိရာ ဤတွင် မြန်မာနိုင်ငံအနေနှင့် ဒီမိုကရေစီအရေးအတွက် မည်မျှလေးနက်မှုရှိသည်ကို အစစ်ဆေးခံရမည်ဖြစ်သည်။ မီဒီယာအနေနှင့်လည်း မတူညီသည့် သတင်းမီဒီယာလွတ်လပ်ခွင့်အဆင့်၊ လက်ရှိရင်ဆိုင်နေရသည့် အခက်အခဲများကြားမှပင် ယခင်ရွေးကောက်ပွဲများမှရရှိ

ခဲ့သည့် အတွေ့အကြုံသက်တမ်းနုသော်လည်း ထင်ရှားလှသည့်သမိုင်းမှတ်တိုင်များဖြင့် နောက်ထပ်တဖန် စွမ်းစွမ်းတမံခြေစွမ်းပြသနိုင်ရန် တာဝန်ပေးအပ်ခြင်း ခံရပေဦးတော့မည်။

ရွေးကောက်ပွဲများသည် ရှုပ်ထွေးသည့် လုပ်ငန်းစဉ်များဖြစ်ကြပြီး လမ်းစရှာရန် ခက်ခဲသည့်အလျောက် သတင်းထောက်များအနေဖြင့် အသိပညာနှင့် အတွေ့အကြုံ ပြည့်စုံလုံလောက်မှုမရှိပါက မီဒီယာဘက်မှ ပြုလုပ်လိုက်သည့် ခြေလှမ်းမှားတစ်ရပ်၊ ဘက်လိုက်မှုဟူ၍ ယူဆလိုက်နိုင်စရာကိစ္စ၊ သတင်းမတင်ဆက်လိုက်နိုင်မှု စသည်တို့သည် ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ်လုံးမှ ထွက်ပေါ်လာသည့် ရလဒ်၏ တရားဝင်မှုကို ထိခိုက်သွားနိုင်စရာရှိသည်။

ဤလက်စွဲစာအုပ်တွင် ရွေးကောက်ပွဲသတင်းများတင်ဆက်ရာ၌ ဟာကွက်မရှိစေရန် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အခြေခံအသိပညာနှင့်မီဒီယာကျင့်ထုံးတို့ကို ယေဘုယျ တင်ပြထားပါသည်။ ရွေးကောက်ပွဲစက်ဝန်းနှင့်ပတ်သက်၍ အထူးတင်ပြထားပြီး လူနည်းစုများ၏အရေးကိစ္စများအတွက် သတင်းရေးသားတင်ဆက်ခြင်း၊ စာနယ်ဇင်းကျင့်ဝတ်နှင့် သတင်းမီဒီယာသမားများအတွက် ဘေးကင်းလုံခြုံရေးတို့ကို ဖြည့်စွက်အခန်းများတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

ANFREL မှနေ၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏ မတူညီသောဒေသများမှ သတင်းထောက်များနှင့် နှီးနှောဖလှယ်ပွဲမြောက်မြားစွာ ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ဤလက်စွဲစာအုပ်ကိုပြုစုရာ၌ ၎င်းတို့၏ တန်ဖိုးကြီးလှသောအကြံဉာဏ်များကို အထူးဂရုပြုထည့်သွင်း စဉ်းစားထားပြီး ANFREL ၏ အာရှထိပ်တန်း ရွေးကောက်ပွဲလေ့လာစောင့်ကြည့်သူများ၏ အတွေ့အကြုံများနှင့် ပေါင်းစပ်တင်ပြပေးထားပါသည်။ သတင်းထောက်များ ရွေးကောက်ပွဲသတင်းများ ရေးသားတင်ဆက်ရာ၌ ၎င်းလုပ်ငန်းစဉ်၏ရှုပ်ထွေးမှုများကို မျက်ခြေမပြတ်စေရေးအတွက် ဤလက်စွဲစာအုပ်သည် အသုံးဝင်သော လမ်းညွှန်ချက်သဖွယ်ဖြစ်လာပြီး ၎င်းသတင်းထောက်များ ကိုယ်တိုင်လည်း အရည်အချင်းပြည့်ဝပြီး တာဝန်ယူတတ်သော အမှန်တရားဘက်တော်သားများ ဖြစ်လာကြစေရန် ANFREL မှ မျှော်လင့်ပါသည်။

၂။ ရွေးကောက်ပွဲများ

၂.၁။ မြန်မာနိုင်ငံ ရွေးကောက်ပွဲများသမိုင်း

လွတ်လပ်ရေးမရသေးမီ ဗြိတိသျှလက်အောက်ကျရောက်စဉ်အချိန်ကတည်းကစ၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရွေးကောက်ပွဲများ ကျင်းပခဲ့ကြပါသည်။ ၁၉၂၂ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၁ ရက်နေ့တွင် ဥပဒေပြုကောင်စီရွေးကောက်ပွဲ (Legislative Council Election) ကို စတင်ကျင်းပခဲ့ပြီးနောက် ၁၉၂၅၊ ၁၉၂၈၊ ၁၉၃၂ နှင့် ၁၉၃၆ ခုနှစ်များတွင်လည်း ဆက်လက်ကျင်းပခဲ့ကြပါသည်။

၁၉၄၇ ဇန်နဝါရီလတွင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း လန်ဒန်ကိုသွားရောက်ကာ လွတ်လပ်ရေးပေးရန် ဗြိတိသျှတို့ကိုတောင်းဆိုခဲ့ပြီးနောက် ၁၉၄၇ ဧပြီလတွင် တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော် (Constituent Assembly) အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ ကျင်းပခဲ့ပါသည်။ ယင်းရွေးကောက်ပွဲတွင် ဖက်ဆစ်ဆန့်ကျင်ရေးနှင့် ပြည်သူ့လွတ်လပ်ရေးအဖွဲ့ချုပ် (ဖဆပလ) မှ ၁၇၃ နေရာ၊ ကရင်လူငယ်အဖွဲ့ (Karen Youth Organization – KYO) မှ ၁၉ နေရာနှင့် ဗမာပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီ (ဗကပ) မှ ၇ နေရာ အသီးသီးအနိုင်ရရှိခဲ့ကြပါသည်။

ဖဆပလမှ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းအား ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ်တာဝန်ပေးအပ်ရန် ရည်ရွယ်ခဲ့သော်လည်း ၁၉၄၇ ခုနှစ်ဇူလိုင်လတွင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း လုပ်ကြံခံခဲ့ရပါသည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ်စက်တင်ဘာလတွင် 'ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေ' ကို တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်က အတည်ပြုခဲ့ပြီး ၎င်းအခြေခံဥပဒေအရ ရွေးကောက်ပွဲအနိုင်ရပါတီဖြစ်သောဖဆပလမှ အစိုးရဖွဲ့စည်းကာ ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် ဦးနုမှတာဝန်ယူခဲ့ပါသည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၂၃၃ တွင် 'ဤအခြေခံဥပဒေအရ ကျင်းပသော ပဌမအမတ်ရွေးကောက်ပွဲကို ဤအခြေခံဥပဒေ အာဏာတည်သည့်နေမှစ၍ ၁၈ လအတွင်းတွင်ကျင်းပရမည်'ဟု ဖော်ပြထားသော်လည်း လွတ်လပ်ရေးနှင့်အတူ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သောပြည်တွင်းစစ်ကြောင့် ပထမအကြိမ် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲကို ၁၉၅၁ ခုနှစ် ဇွန်လ မှ ၁၉၅၂ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ အထိ သုံးကြိမ်ခွဲကာကျင်းပခဲ့ရပါသည်။

၁၉၅၆ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲတွင် ဖဆပလကသာ အနိုင်ရရှိခဲ့သော်လည်း ဦးနုဦးဆောင်သော သန့်ရှင်းအုပ်စုနှင့် ဦးကျော်ငြိမ်းနှင့် ဦးဘဆွေ ဦးဆောင်သော တည်မြဲအုပ်စုဟူ၍ ဖဆပလ နှစ်ခြမ်းကွဲခဲ့ပါသည်။ ၁၉၅၈ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံရေးသမားများကြား အာဏာလွန်ဆွဲပွဲများ ပြင်းထန်လာသောကြောင့် ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်းက နိုင်ငံတော်အာဏာကိုသိမ်းယူလိုက်ပြီး အိမ်စောင့်အစိုးရအဖြစ် တိုင်းပြည်ကို အုပ်ချုပ်ခဲ့ပါသည်။

၁၉၆၀ ခုနှစ်တွင် အိမ်စောင့်အစိုးရမှ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ ကျင်းပပေးခဲ့ရာမှာ သန့်ရှင်းဖဆပလမှ ၁၅၈ နေရာနှင့် တည်မြဲဖဆပလမှ ၄၁ နေရာ အနိုင်ရရှိခဲ့ကြပါသည်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ် မတ်လ ၂ ရက်နေ့တွင် ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်းဦးဆောင်သော တော်လှန်ရေးကောင်စီမှနေ၍ အာဏာသိမ်းယူခဲ့ပြီး ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီခေတ် အဆုံးသတ်ခဲ့ပါသည်။

၁၉၇၃ ခုနှစ်တွင် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲပြုလုပ်ခဲ့ပြီးအတည်ပြုခဲ့သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ၁၉၇၄ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ ကျင်းပခဲ့ကာ မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီ (မဆလ) ဦးဆောင်သော တစ်ပါတီစနစ် အုပ်ချုပ်မှုစတင်ခဲ့ပါသည်။ ၁၉၇၈၊ ၁၉၈၁ နှင့် ၁၉၈၅ ခုနှစ်များတွင် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲများပြုလုပ်ခဲ့ပြီး မဆလ တစ်ပါတီသာရှိသည့်အတွက် ၎င်းပါတီကသာ ဆက်လက်အုပ်ချုပ်ခဲ့ပါသည်။

၁၉၈၈ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ လူထုအုံကြွမှု (ရှစ်လေးလုံးအရေးအခင်း) ကို တပ်မတော်မှ အင်အားသုံးဖြိုခွဲခဲ့ပြီး စက်တင်ဘာလတွင် ဗိုလ်ချုပ်ကြီးစောမောင်ဦးဆောင်သော နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှု တည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့ (နဝတ) က အာဏာသိမ်းယူခဲ့ပါသည်။ ၁၉၉၀ ခုနှစ်တွင် နဝတ မှ ပါတီစုံဒီမိုကရေစီ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ ကျင်းပပေးခဲ့ရာမှာ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (NLD) မှ ပါလီမန်အမတ်နေရာ ၄၉၂ နေရာအနက် ၃၉၂ နေရာဖြင့် အပြတ်အသတ်အနိုင်ရရှိခဲ့သော်လည်း နဝတအစိုးရမှ အာဏာလွှဲအပ်ပေးရန်ငြင်းဆန်ခဲ့ပြီး ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခံရသော နိုင်ငံရေးသမားအများစုကို အကျဉ်းချခဲ့ပါသည်။

၁၉၉၂ ခုနှစ်တွင် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးစောမောင်ကိုအနားပေးခဲ့ပြီး ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးသန်းရွှေက နဝတ ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။ ၁၉၉၃ ခုနှစ်တွင်မူ အခြေခံဥပဒေသစ်ရေးဆွဲရန်အတွက် အမျိုးသားညီလာခံကိုစတင်ခေါ်ယူခဲ့ပါသည်။ ၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် နဝတ ကိုဖျက်သိမ်းပြီး နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ (နယက/နအဖ) အဖြစ် ပြောင်းလဲဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် မေလတွင် ပြည်သူ့ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပခဲ့ပြီး ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေသစ်ကို နယက/နအဖ

မှအတည်ပြုခဲ့ပါသည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ၂၀၁၀ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ပါတီစုံ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ ကျင်းပပေးသောအခါ NLD မှ ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်ခြင်းမပြုခဲ့ဘဲ ပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီက အနိုင်ရခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ကြားဖြတ်ရွေးကောက်ပွဲတွင်မူ NLD ဝင်ရောက် ယှဉ်ပြိုင်ခဲ့ပြီး လွှတ်တော်တွင်းဝင်ရောက်ခဲ့ပါသည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲတွင် NLD ပါတီမှ မဲဆန္ဒနယ်အများစုနေရာရပြီး အစိုးရ ဖွဲ့စည်းနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဧပြီလနှင့် ၂၀၁၈ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတို့တွင်လည်း လစ်လပ်နေရာများကိုဖြည့်တင်းရန်အတွက် ကြားဖြတ်ရွေးကောက်ပွဲများ ကျင်းပခဲ့ ပါသည်။ ၁၉၂၂ ခုနှစ် မှ ၂၀၁၉ ခုနှစ်အထိ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ ၁၆ ခု၊ ကြားဖြတ်ရွေးကောက်ပွဲ သုံးခု၊ ပြည်သူ့ဆန္ဒခံယူပွဲ နှစ်ခုနှင့် အခြေခံဥပဒေ သုံးခု ရှိခဲ့ပါသည်။

၂.၂။ မြန်မာနိုင်ငံ ရွေးကောက်ပွဲစနစ်

ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအသီးသီးတွင် မတူညီသောရွေးကောက်ပွဲစနစ်များကို ကျင့်သုံးကြ ပါသည်။ အများစုကိုယ်စားပြုစနစ် (Plurality/Majority system)၊ အချိုးကျ ကိုယ်စားပြုစနစ် (Proportional representation system)၊ စနစ်ရော (Mixed system) စသည်တို့အပြင် ယင်းစနစ်များအောက်၌ နည်းကွဲများရှိကြပါသေးသည်။ ဤနေရာတွင် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရကျင်းပသော မြန်မာနိုင်ငံမှ ရွေးကောက်ပွဲစနစ်ကိုသာ ဦးစားပေးဖော်ပြလိုပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၂၀၁၀ ခုနှစ်မှစတင်၍ ရွေးကောက်ပွဲများကို အများစု ကိုယ်စားပြုစနစ် (Plurality/Majority system) ဖြင့်ကျင်းပပါသည်။ အများစု ကိုယ်စားပြုစနစ်တွင်လည်း အနိုင်ရသူအကုန်ယူစနစ် (First past the post - FPTP)၊ ကိုယ်စားလှယ်ဗဟိုပြု အများစုစနစ် (Block Vote - BV)၊ ပါတီဗဟိုပြု အများစုစနစ် (Party Block Vote - PBV)၊ ကြိုက်နှစ်သက်မှုဦးစားပေး အများစုစနစ် (Alternative

Vote - AV) နှင့် နှစ်ကျော့ပြန်စနစ် (Two round system - TRS) ဟူ၍ စနစ်များ ရှိကြသည့်အနက် အနိုင်ရသူအကုန်ယူစနစ် (FTPT) ကို ကျင့်သုံးပါသည်။

အစိုးရအဖွဲ့ကို မဲဆန္ဒရှင်များမှ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ရခြင်းမဟုတ်ဘဲ လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များကသာ ရွေးချယ်ရခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဥပဒေပြုခွင့် အာဏာအပ်နှင်းထားသော လွှတ်တော်သုံးရပ်ရှိကြရာ ၄င်းတို့မှာ *အမျိုးသား လွှတ်တော်၊ ပြည်သူ့လွှတ်တော်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်လွှတ်တော်*တို့ ဖြစ်ပါ သည်။ မဲဆန္ဒရှင်ပြည်သူများအနေဖြင့် လွှတ်တော်သုံးရပ်သို့ ဝင်ရောက်ဖို့ရာ ယှဉ်ပြိုင်ကြသောကိုယ်စားလှယ်များကို မဲပေးရွေးချယ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤနေရာတွင် လွှတ်တော်သို့ဝင်ရောက်မည့် ကိုယ်စားလှယ်တိုင်းကို ပြည်သူများက ရွေးချယ်ပေးရခြင်းလည်း မဟုတ်ပြန်ချေ။ လွှတ်တော်အသီးသီး၌ရှိသော ကိုယ်စားလှယ်အရေအတွက် စုစုပေါင်း၏ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းကို တပ်မတော်ကာကွယ်ရေး ဦးစီးချုပ်မှစေလွှတ်ပါသည်။

အမျိုးသားလွှတ်တော်

တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အသီးသီးမှ ကိုယ်စားလှယ် ၁၂ ဦးစီ အချိုးကျ ရွေးချယ် တင်မြှောက်ပေးရပါသည်။ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ် ၁၄ ခု ရှိသောကြောင့် ပြည်သူမှ ရွေးချယ်တင်မြှောက်လိုက်သော *အမျိုးသားလွှတ်တော်* ကိုယ်စားလှယ် ၁၆၈ ဦးနှင့်အတူ *အမျိုးသားလွှတ်တော်*၏ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းဖြစ်သော တပ်မတော် ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်မှ စေလွှတ်သည့် တပ်မတော်သားကိုယ်စားလှယ် ၅၆ ဦး၊ စုစုပေါင်း ကိုယ်စားလှယ် ၂၂၄ ဦးဖြင့် ဖွဲ့စည်းပါသည်။

ပြည်သူ့လွှတ်တော်

မြို့နယ်ကိုအခြေခံသော မဲဆန္ဒနယ်များမှနေ၍ *ပြည်သူ့လွှတ်တော်* ကိုယ်စားလှယ် များကို ရွေးချယ်တင်မြှောက်ကြပါသည်။ တစ်နိုင်ငံလုံးတွင် ပြည်သူ့လွှတ်တော်

အတွက် မဲဆန္ဒနယ်မြို့နယ်ပေါင်း ၃၃၀ သတ်မှတ်ထားသည့်အတွက် မဲဆန္ဒရှင်ပြည်သူများမှရွေးချယ်လိုက်သော *ပြည်သူ့လွှတ်တော်* ကိုယ်စားလှယ် ၃၃၀ ဦး နှင့်အတူ ပြည်သူ့လွှတ်တော်၏ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းဖြစ်သော တပ်မတော်ကာကွယ်ရေး ဦးစီးချုပ်မှ စေလွှတ်သည့် တပ်မတော်သားကိုယ်စားလှယ် ၁၁၀ ဦး၊ စုစုပေါင်း ကိုယ်စားလှယ် ၄၄၀ ဦးဖြင့် ဖွဲ့စည်းပါသည်။

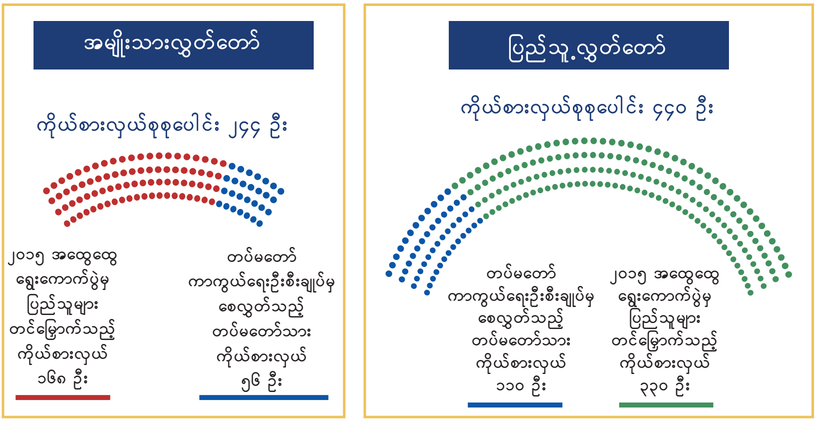

Source: IFES Myanmar

တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်လွှတ်တော်

တိုင်းဒေသကြီးနှင့်ပြည်နယ်များ၌ရှိသော မြို့နယ်တစ်မြို့နယ်ကို ကိုယ်စားလှယ် နှစ်ဦးကျစီနှင့်အတူ တစ်နိုင်ငံလုံးစာလူဦးရေ၏ သုညဒသမတစ်ရာခိုင်နှုန်းနှင့် အထက်ရှိသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတစ်မျိုးလျှင် ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးကျစီ ရွေးချယ်ပေးရပါသည်။ ယင်းကိုယ်စားလှယ် စုစုပေါင်းအရေအတွက်၏ သုံးပုံ တစ်ပုံနှင့်ညီမျှသော ကိုယ်စားလှယ်များကိုမူ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်မှ တင်သွင်းပြီး *တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်လွှတ်တော်*များကို ဖွဲ့စည်းပါသည်။

၂.၃။ ရွေးကောက်ပွဲများဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းစံများနှင့် စည်းမျဉ်းများ

အများပြည်သူကြား ဆွေးနွေးမှုများပိုမိုပြုလုပ်လာနိုင်ရေး၊ ပြည်သူများ အချက်အလက်စုံလင်စွာဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များပြုလုပ်နိုင်စေရန် သတင်းအချက် အလက်များပေးဝေရေးနှင့် နိုင်ငံသားများကိုပညာပေးရေးဟူသော လုပ်ငန်းများ အပြင် ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ငန်းစဉ်၏ သမာသမတ်ကျမှုနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုတို့ကို စောင့်ကြည့်ခြင်းသည်လည်း ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပစဉ်တစ်လျှောက်လုံးတွင် သတင်း မီဒီယာမှ ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်သည့် အဓိကကျသော အခန်းကဏ္ဍများအနက် တစ်ခုအပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ငန်းစဉ်ကို စောင့်ကြည့်ရန်အတွက် သတင်းထောက်များအနေဖြင့် ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ရွေးကောက်ပွဲများအတွက် အခရာကျသောအခြေခံမူများ၊ နှုန်းစံများနှင့် ပတ်သက်သည့် အသိပညာဗဟုသုတ ကောင်းစွာရှိထားသင့်သည်။

အမှန်တကယ် ဒီမိုကရေစီနည်းကျသော ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ငန်းစဉ်ဟူသည် အများ ပြည်သူ၏စိတ်ဆန္ဒကို ထင်ဟပ်နိုင်စွမ်းရှိရမည်ဖြစ်သကဲ့သို့ လွတ်လပ်ပြီး တရားမျှတသော ပတ်ဝန်းကျင်အခင်းအကျင်းတွင် ပုံမှန်ကျင်းပပြုလုပ်ပေးရမည်။ ၎င်းရွေးကောက်ပွဲကို တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့်အညီ ကျင်းပပြုလုပ်ပေးရမည် ဖြစ်ပြီး အကြမ်းဖက်မှု၊ လိမ်လည်မှု၊ ခြိမ်းခြောက်မှုအစရှိသည့် မလျော်ကန်သည့် သြဇာလွှမ်းမိုးမှုများမှ ကင်းရှင်းစေရမည်ဖြစ်သည်။ ရွေးကောက်ပွဲတွင် ပါဝင် ဆောင်ရွက်ခြင်းဟူသည် အရေးကြီးပြီး အခြေခံကျသော လူ့အခွင့်အရေးတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပပြုလုပ်သည့် တစ်လျှောက်လုံးတွင် နိုင်ငံသားများ၏ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ကို လူမျိုး၊ ဘာသာ၊ နိုင်ငံရေးအမြင်၊ လူမှုစီးပွားရေး အဆင့်အတန်းတို့ဖြင့် ခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်း မရှိစေသင့်ပါ။ ဤအချက်သည် မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့သော စုံလင်ကွဲပြားသည့် အစုအဖွဲ့များနေထိုင်ရာ တိုင်းပြည်မျိုးနှင့် ပို၍ပင်သက်ဆိုင်ပေသည်။

ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အခြေခံမူများနှင့်နှုန်းစံများဟူသည် စစ်မှန်သောဒီမိုကရေစီနည်းကျ ရွေးကောက်ပွဲများကျင်းပနိုင်ရေးအတွက် နိုင်ငံတကာမှ လက်ခံကျင့်သုံးလျက်ရှိသည့် လမ်းညွှန်ချက်များဖြစ်ကြသည်။ အဆိုပါနှုန်းစံများသည် စည်းမျဉ်းလုပ်ထုံးများ၊ ကြေညာချက်များ၊ စာချုပ်များနှင့် အခြားသောနိုင်ငံတကာစာချုပ်စာတမ်းများမှ ပေါ်ထွက်လာခြင်းဖြစ်ပြီး ဒီမိုကရေစီနှင့် လူ့အခွင့်အရေးတို့ကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန်အလို့ငှာ ပြဋ္ဌာန်းပေးထားခြင်းဖြစ်သည်။ အဆိုပါအခြေခံမူများကို ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် ကမ္ဘာအဝှမ်းရှိ ဒီမိုကရေစီလုပ်ငန်းစဉ်များကို အကဲဖြတ်ရန် ဘောင်သတ်မှတ်ချက်များအဖြစ် အသုံးပြုကြသည်။ ရွေးကောက်ပွဲ၏ သမာသမတ်ကျမှုအဆင့်ကို ဆန်းစစ်ရန်အလို့ငှာ ရွေးကောက်ပွဲစနစ်များနှင့် ရွေးကောက်ပွဲ လုပ်ငန်းစဉ်များကို အကဲဖြတ်ရာ၌ သတင်းထောက်များအနေဖြင့် ယင်းအခြေခံမူများကို အသုံးပြုနိုင်သည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း (UDHR) သည် လူ့အခွင့်အရေးသမိုင်းတွင် မှတ်တိုင်တစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး **အပိုဒ် ၂၁** တွင် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အခြေခံစည်းမျဉ်းများကို ချမှတ်ပေးထားသည်။

> *“(၁) လူတိုင်းတွင် မိမိနိုင်ငံ၏ အစိုးရအဖွဲ့အစည်း၌ တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊ လွတ်လပ်စွာရွေးချယ်သည့် ကိုယ်စားလှယ်များမှ တစ်ဆင့်ဖြစ်စေ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည်။ […] (၃) အစိုးရအုပ်ချုပ်မှု အာဏာသည် ပြည်သူပြည်သားတို့၏ဆန္ဒအပေါ် အခြေခံရမည်။ လူတိုင်းပါဝင်၍ တန်းတူညီမျှ ဆန္ဒမဲပေးနိုင်ခွင့်ရှိပြီး လျှို့ဝှက်မဲပေးစနစ်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အလားတူ လွတ်လပ်သောမဲပေးစနစ်ဖြင့်ဖြစ်စေ အချိန်ကာလ အပိုင်းအခြားအလိုက်ကျင်းပသော စစ်မှန်သည့် ရွေးကောက်ပွဲများတွင် အဆိုပါဆန္ဒကို ဖော်ထုတ်ရမည်။”*

ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကွန်ဗင်းရှင်း (ICCPR ၊ ၁၉၆၆) အပိုဒ် ၂၅ ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်အရ

"နိုင်ငံသားတိုင်းအတွက် အခွင့်အရေးနှင့် အခွင့်အလမ်းများ ရရှိစေရမည်ဖြစ်ပြီး အပိုဒ် ၂ တွင် ဖော်ပြထားသည့် [လူမျိုး၊ အသားအရောင်၊ ဘာသာစကား၊ နိုင်ငံရေး (သို့မဟုတ်) အခြားသောအယူအဆ၊ တိုင်းရင်းဇာတိ (သို့မဟုတ်) လူမှုရေးဇာတိ၊ ဥစ္စာပစ္စည်း၊ မွေးရာပါ (သို့မဟုတ်) အခြားသောအဆင့်အတန်း] ကွဲပြားချက်များနှင့်၊ ကျိုးကြောင်းမညီညွတ်သော ချုပ်ချယ်မှုများ ခံစားခြင်းမရှိစေရ"

က။ အများပြည်သူနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ကိစ္စရပ်များတွင် ကိုယ်တိုင်သော်လည်းကောင်း၊ လွတ်လပ်စွာ ရွေးချယ်ထားသော မိမိ၏ကိုယ်စားလှယ်မှ တစ်ဆင့်သော်လည်းကောင်း ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်ရမည်။

ခ။ လူတိုင်းပါဝင်၍ တန်းတူညီမျှ ဆန္ဒမဲပေးနိုင်ခွင့်ရှိပြီး လျှို့ဝှက်မဲပေးစနစ်ဖြင့် ပြုလုပ်သည့် အချိန်ကာလအပိုင်းအခြားအလိုက်ကျင်းပသော စစ်မှန်သည့် ရွေးကောက်ပွဲများတွင် မဲပေးခြင်း၊ ရွေးကောက်ခံခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်နိုင်ရမည်။

ဂ။ မိမိနိုင်ငံတွင်းရှိ အများပြည်သူအတွက် ပေးအပ်သောဝန်ဆောင်မှုကို ယေဘုယျအားဖြင့် တန်းတူညီမျှ ရရှိခံစားခွင့်ရှိသည်။

ထို့အပြင် ICCPR တွင် ရွေးကောက်ပွဲများနှင့်သက်ဆိုင်သည့် အောက်ပါ အခြေခံမှုများကို ဖော်ပြထားသည်။

- နိုင်ငံရေးအသင်းအဖွဲ့များတွင် လွတ်လပ်စွာပါဝင်ခွင့်။ နိုင်ငံရေးပါတီများ ဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် (သို့မဟုတ်) ပါဝင်ခြင်း။
- လွတ်လပ်စွာစည်းရုံးလှုည့်လည်ခွင့်။ နိုင်ငံရေးအခမ်းအနားများနှင့် စီတန်းလှည့်လည်မှုများကျင်းပခြင်းနှင့် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း။
- လွတ်လပ်စွာသွားလာလှုပ်ရှားခွင့်။ ရွေးကောက်ပွဲထောက်ခံမှုရရှိရေးအတွက် ချုပ်ချယ်ကန့်သတ်မှုမရှိဘဲ ခရီးသွားလာနိုင်ခြင်း။
- သတင်းအချက်အလက်ဆိုင်ရာလွတ်လပ်ခွင့်။ အချက်အလက် စုံလင်စွာသိရှိပြီး ရွေးချယ်မှုပြုလုပ်နိုင်ရန်အလို့ငှာ သတင်းအချက်အလက်များ ရှာဖွေခြင်း၊ လက်ခံခြင်းနှင့် ပေးအပ်ခြင်း။
- လွတ်လပ်စွာနိုင်ငံရေးဆန္ဒထုတ်ဖော်ခွင့်။ တန်ပြန်စွပ်စွဲမှုမခံရဘဲ ရွေးချယ်မှုတစ်ခုကို ထောက်ခံအားပေးကြောင်း ပြောဆိုနိုင်ခြင်း။
- နိုင်လိုမင်းထက်ပြုခြင်းမှကင်းလွတ်ခွင့်။ ခြိမ်းခြောက်ခြင်း (သို့မဟုတ်) ပြစ်ဒဏ်ခံရမည့်ဘေးကို ကြောက်ရွံ့ခြင်းမရှိဘဲ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ရွေးချယ်မှု တစ်ခုကို ပြုလုပ်နိုင်ခြင်း။

အမျိုးသမီးများအပေါ် နည်းမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြားမှုပပျောက်ရေး ကွန်ဗင်းရှင်း (CEDAW ၊ ၁၉၇၉) တွင် အမျိုးသမီးများ ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အလို့ငှာ တန်းတူအခွင့်အရေးကိုကာကွယ်ပေးသည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များ ပါဝင်သည်။ အလားတူပင် **ကုလသမဂ္ဂ မသန်စွမ်းသူများအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်း (CRPD၊ ၂၀၀၇)** တွင်လည်း မသန်စွမ်းသူများ၏ အခြေခံအခွင့်အရေးများကို အာမခံချက်ပေးထားသည်။ **လူမျိုးခွဲခြားမှု အားလုံးပပျောက်ရေးဆိုင်ရာ**

နိုင်ငံတကာကွန်ဗင်းရှင်း (ICERD၊ ၁၉၆၉) တွင် လူမျိုးရေးခွဲခြားမှုများ ပပျောက်ရေးနှင့် အားလုံးသောလူမျိုးများကြား နားလည်မှုပိုမိုရရှိရေးအတွက် ဆောင်ရွက်သွားရန် သန္နိဋ္ဌာန်ချမှတ်ထားသည်။ **ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများ၊ ၎င်းတို့၏မိသားစုဝင်များ၏ အခွင့်အရေး အကာအကွယ်ပေးရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာကွန်ဗင်းရှင်း (ICPRMW၊ ၁၉၉၀)** တွင်မူ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာမှုနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကြားဆက်နွယ်မှုကို အထူး အလေးပေး ဖော်ပြထားသည်။ ဤသည်တို့မှာ ဘက်စုံထောင့်စုံ ပါဝင်မှုရှိသော ရွေးကောက်ပွဲစနစ် ဖြစ်ပေါ်လာစေရေးအတွက် နိုင်ငံတော်၏တာဝန်ကို ဖော်ပြထားသည့် နိုင်ငံတကာပြဋ္ဌာန်းချက်များအနက် အချို့ဖြစ်သည်။

ANFREL မှနေ၍ ဒီမိုကရေစီနှင့် ရွေးကောက်ပွဲသမာသမတ်ကျမှု တိုးပွားလာစေရေးအတွက် ဒေသနှင့်လျော်ညီသည့် လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ်ဖန်တီးပေးရန် ရည်ရွယ်သည့် စာအုပ်စာတမ်းမြောက်မြားစွာကိုလည်း ထုတ်ဝေလျက်ရှိပါသည်။ အဆိုပါစာအုပ်စာတမ်းများသည် အာရှရွေးကောက်ပွဲတွင်ပါဝင်နေသူများ၏ ဆွေးနွေးပွဲများ (AESF) မှ ထွက်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်။ AESF ဆိုသည်မှာ ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ငန်းစဉ်များကို အတူတကွ မြှင့်တင်အားပေးနိုင်ရန် အာရှဒေသတစ်ဝှမ်းမှ ရွေးကောက်ပွဲ စီမံခန့်ခွဲရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ရွေးကောက်ပွဲစောင့်ကြည့်လေ့လာသည့် အဖွဲ့အစည်းများ စုစည်းထားခြင်းဖြစ်သည်။ AESF ဆွေးနွေးပွဲများမှ ထွက်ပေါ်လာသောအရာများမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်။

၁။ *လွတ်လပ်၍ တရားမျှတသောရွေးကောက်ပွဲများဆိုင်ရာ ဘန်ကောက်ကြေညာစာတမ်း* (၂၀၁၂) – အာရှရွေးကောက်ပွဲများတွင် ဆက်စပ်ပတ်သက်နေသူများမှ သတ်မှတ်ထားသည့် ရွေးကောက်ပွဲများကို ဒီမိုကရေစီနည်းကျဖြစ်စေသည့် တန်ဖိုးများနှင့်အခြေခံမှုများကို စံသတ်မှတ်ပေးထားသော စာတမ်းတစ်စောင်ဖြစ်သည်။

၂။ *ဒီမိုကရက်တစ် ရွေးကောက်ပွဲများအတွက် ဒီလီအညွှန်းကိန်းများ* (၂၀၁၅) – ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ရွေးကောက်ပွဲများကို သတ်မှတ်ဆုံးဖြတ်ပေးနိုင်သည့်အချက်များကို ပြန်လည်ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်ပြီး ရွေးကောက်ပွဲစောင့်ကြည့်လေ့လာသူများမှ ရွေးကောက်ပွဲများ၏အရည်အသွေးကို ဆန်းစစ်ရာ၌ လမ်းညွှန်အဖြစ်အသုံးပြုနိုင်သည်။

၃။ *ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုအတွက် ဘာလီကတိကဝတ်များ* (၂၀၁၆) – ရွေးကောက်ပွဲတစ်ခု၏ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် သမာသမတ်ရှိမှုအဆင့်ကို ဆန်းစစ်ရာတွင် အသုံးပြုသည့် စံနှုန်း ၈ ချက်ကို ဖော်ပြပေးထားသည်။

၄။ *အာရှနိုင်ငံများအတွင်း ဒီမိုကရေစီ ရွေးကောက်ပွဲစနစ်များ ပီပြင်စွာဖြစ်ပေါ်လာရေး မြှင့်တင်ခြင်းနှင့်ကာကွယ်ဆောင်ရွက်ခြင်းဆိုင်ရာ ကိုလံဘိုကတိကဝတ်* (၂၀၁၈) – ရွေးကောက်ပွဲများနှင့် ဆက်စပ်ပတ်သက်နေသူများကြား ဒီမိုကရေစီကူးပြောင်းခြင်းဆိုင်ရာ လတ်တလောစိန်ခေါ်မှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်ရန်ရည်ရွယ်သည့် လုပ်ငန်းစီမံချက်တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။

မီဒီယာအတွက် လေ့လာနိုင်စရာ CSO မှ ဦးဆောင်ပြုလုပ်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်များ

ဖြစ်စဉ်လေ့လာချက် (၁)

ရွေးကောက်ပွဲ၏ ရှုပ်ထွေးပြီးကျယ်ပြန့်လွန်းသည့် သဘောသဘာဝကြောင့် သတင်းမီဒီယာအနေဖြင့် ၎င်း၏မျက်နှာစာအားလုံးကို သတင်းတွင် ဖော်ပြဖို့ရာ လွန်စွာခက်ခဲပါသည်။ သို့သော်လည်း ရွေးကောက်ပွဲကာလ အတွင်း အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများမှ ရှေ့ဆောင်၍ပြုလုပ်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်အချို့မှနေ၍ မီဒီယာအနေဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲသတင်းများ ပိုမို ကောင်းမွန်စွာတင်ဆက်နိုင်စေရန် အတုယူလေ့လာနိုင်စရာရှိပါသည်။

လွတ်လပ်သော လေ့လာစောင့်ကြည့်မှုနှင့် မဲများကိုစစ်ဆေးခြင်း

ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံတွင် အမျိုးသားအဆင့် နိုင်ငံသားများ၏ လွတ်လပ်သော ရွေးကောက်ပွဲများဆိုင်ရာလှုပ်ရှားမှု (NAMFREL) သည် ၎င်း၏ Operation Quick Count (OQC) မှတစ်ဆင့် ရွေးကောက်ပွဲရလဒ်များကို လွတ်လပ်စွာ ရေတွက်ပြီး စောင့်ကြည့်လေ့လာမှုပြုလုပ်ကြသည်။ NAMFREL မှ နိုင်ငံအဝှမ်းသို့ စေတနာ့ဝန်ထမ်းများ ဖြန့်ကျက်စေလွှတ်ပြီး ၎င်းတို့မှ ပြည်နယ်တွင်းရှိ မြူနီစီပယ်ဇရိယာတစ်ခုချင်း၊ မြို့တစ်မြို့ချင်းစီရှိ မဲရုံများမှ ရလဒ်များကို စုစည်းကြသည်။ ကွင်းဆင်းကောက်ခံသည့် အစီရင်ခံချက်များ လက်ခံရရှိသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် ပြည်သူသို့မထုတ်ပြန်သေးမီ အမျိုးသား အဆင့် မဲစာရင်းပြုစုရေးဌာနတွင် ၎င်းတို့ကို တိုက်ဆိုင်စစ်ဆေးခြင်း၊ ပေါင်းစည်းခြင်းတို့ ပြုလုပ်ကြသည်။ (Operation Quick Count, https://www.namfrel.com.ph/v2/activities/quickcount.php)

မဲလိမ်လည်မှုမှ ကာကွယ်ရန်၊ မဲရေတွက်ခြင်းနှင့် ကောက်ခံခြင်းတို့ ပြုလုပ်နေသည့်အဆင့်တွင် တိကျသောရလဒ်များ (တရားဝင်မဟုတ်)

ထုတ်ဝေခြင်းဖြင့် လက်တစ်လုံးခြားပြုလုပ်ခြင်းမှ တားဆီးရန်နှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံရွေးကောက်ပွဲများမှ ထွက်ပေါ်လာသည့်ရလဒ်များ၏ လက်ခံနိုင်ခြေကို မြင့်တက်လာစေရန် NAMFREL ၏ OQC ကို ဆောင်ရွက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

NAMFREL ၏စီမံကိန်းသည် မိမိတို့၏မဲများကို ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ တက်ကြွစွာစောင့်ကြည့်ခြင်း၊ စောင့်ကြပ်ခြင်းဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲများတွင် ပြည်သူပြည်သားများ၏ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုကို မြှင့်တင်အားပေးသည့် နည်းလမ်းများအနက်မှ တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။

မဲဆွယ်စည်းရုံးရေးအသုံးစရိတ်အား စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း

မဲဆွယ်အသုံးစရိတ်ကြီးကြပ်မှု စည်းမျဉ်းများမရှိသည့် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံတွင် ရွေးကောက်ပွဲ မဲဆွယ်စည်းရုံးရေးအသုံးစရိတ် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တာဝန်ခံမှု အားကောင်းလာစေရန်နှင့် ကန့်သတ်မှုမရှိ၊ ကြီးကြပ်မှုမရှိသော ငွေကြေးသုံးစွဲမှု၏အကျိုးဆက်ကို လူအများသိမြင်လာကြစေရန်အတွက် ရွေးကောက်ပွဲအကြမ်းဖက်မှု စောင့်ကြည့်လေ့လာရေးဗဟိုဌာန (CMEV) မှ နေ၍ ၂၀၁၉ ခုနှစ် သမ္မတရွေးကောက်ပွဲတွင် ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်ခဲ့ကြသည့် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ၏ မဲဆွယ်အသုံးစရိတ်ကို ခြေရာကောက်ခဲ့ပါသည်။ (CMEV ခန့်မှန်းချက်အရ အဓိကကိုယ်စားလှယ်လောင်းနှစ်ဦးမှ နာမည်ရစေရေးအတွက် ရူပီ ၁ ဘီလီယံ သုံးစွဲခဲ့ကြပါသည်၊ http://www.ft.lk/news/CMEV-estimates-Rs-1-b-spent-on-publicity-by-two-main-candidates/56-689070)

ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပသည့်ရက်မတိုင်မီ CMEV ၏ခန့်မှန်းချက်အရ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများအားလုံး၏ မဲဆွယ်စည်းရုံးရေးဆက်စပ်

အသုံးစရိတ်များမှာ ရူပီ ၅.၅ ဘီလီယံ ဖြစ်လာလိမ့်မည်ဟုဆိုသည်။ အဆိုပါ ကုန်ကျစရိတ်များသည် ခန့်မှန်းချက်များသာဖြစ်ပြီး ပုံနှိပ်နှင့်ဆိုရှယ်မီဒီယာ အပါအဝင် အွန်လိုင်းကြော်ငြာချက်များမှ တရားဝင်သတင်းအချက်အလက် များ၊ ကွင်းဆင်းမဲဆွယ်မှုအပါအဝင် အခြားသောစရိတ်များ၊ နိုင်ငံတော် ပစ္စည်း တလွဲအသုံးချမှုအတွက် ကုန်ကျစရိတ်များအပေါ်သာ အခြေခံ၍ တွက်ချက်ထားခြင်းဖြစ်သည်။

မဲဆွယ်စည်းရုံးရေးအသုံးစရိတ် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိစေရေးအတွက် လုပ်ထုံး လုပ်နည်းများမရှိသည့်အပြင် CMEV ၏ လေ့လာစောင့်ကြည့်မှုတွင်လည်း မဲဆွယ်စည်းရုံးရေး လှုပ်ရှားမှုများဆိုင်ရာ တရားဝင်ဒေတာများ ကောက်ခံရန် ခက်ခဲမှုကဲ့သို့ စိန်ခေါ်မှုများရှိနေပြီး ဒေတာစိစစ်လေ့လာမှုပြုရာတွင်လည်း တရားဝင်အသုံးစရိတ်များကိုသာပြုလုပ်နိုင်ပြီး သုံးစွဲသည့်ရန်ပုံငွေများ၏ အရင်းမြစ်ကိုမူ မသိရချေ။

ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိစေရေး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများမရှိသည့် အခြေအနေ တစ်ရပ်တွင် မဲဆွယ်စည်းရုံးရေးအသုံးစရိတ်များကို စောင့်ကြည့်လေ့လာရန် ပြုလုပ်သည့် CMEV ဆောင်ရွက်ချက်တွင်တွေ့ရသည်မှာ သုတေသနလုပ်ရာ၌ အလွန်ဖွဲ့ကောင်းပြီး အများပြည်သူအတွက် အရေးကြီးလှသည့် သတင်း အချက်အလက်ကိုပေးရာ၌ ဆန်းသစ်သောနည်းလမ်းများ အသုံးပြုထားခြင်း ဖြစ်သည်။

အချက်အလက် စစ်ဆေးခြင်း

အင်ဒိုနီးရှား အသေရေဖျက်မှုတိုက်ဖျက်ရေး အစည်းအရုံး(Masyarakat Anti Fitnah Indonesia - MAFINDO) ဟူသည် အင်ဒိုနီးရှားရှိ မုသားတိုက်ဖျက်ရေး အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ MAFINDO မှ အွန်လိုင်းပေါ်ရှိ

အခြေခံလူတန်းစားများပါဝင်သည့် လှုပ်ရှားမှုတစ်ရပ်ကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် စတင်ခဲ့ပြီး အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်အဖြစ် ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ထူထောင်ခဲ့ရာ လူထုအင်အားဖြင့် မုသားစကားများ ဖော်ထုတ်တိုက်ဖျက်သည့် ဆောင်ရွက်ချက်များ၊ ဒစ်ဂျစ်တယ်စာတတ်မြောက်ရေး အသိပညာရေး ကမ်ပိန်း လှုပ်ရှားမှုများကို ဦးဆောင်မှုပေးခဲ့ပါသည်။ (https://www.mafindo.or.id/)

ပြည်သူများမှ ထိခိုက်နစ်နာမှုဖြစ်စေနိုင်သည့် သတင်းမှားများကို တိုင်ကြားနိုင်ရန်၊ သတင်းတုဟု၍ သံသယဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်များကို စစ်ဆေးနိုင်ရန်နှင့် cekfakta.com ပူးပေါင်း အချက်အလက်စစ်ဆေးရေး စီမံကိန်းကဲ့သို့သော အခြားအချက်အလက်စစ်ဆေးရေး လုပ်ငန်းများကို အားပေးကူညီနိုင်ရန် MAFINDO မှ tool များ၊ app များကိုလည်း အွန်လိုင်းပေါ် လွှင့်တင်ပေးခဲ့ပါသည်။ (https://turnbackhoax.id/layanan-publik/)

ပြည်သူပါဝင်သော အချက်အလက်စစ်ဆေးရေး လုပ်ငန်းစဉ်များသည် အချက်အလက်များကို အလေးအနက်တန်ဖိုးထားတတ်လာစေခြင်းဖြင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်အတွင်းရှိ ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ရွေးကောက်ပွဲများကို ထိခိုက်အောင်ပြုလုပ်နေသည်များအား တန်ပြန်ဆောင်ရွက်ရာတွင် အကူအညီပေးပါသည်။

SERVING THE PEOPLE'S RIGHT TO KNOW

DEMOCRACY today

www.dailydemocracytoday.com

မဲလာပေးသည့် သမ္မတထံ တိုင်ကြားစာပေးလိုသူ ပြည်သူများပြားသဖြင့် ယာယီတိုင်ကြားစာလက်ခံဌာနတစ်ခု ဖွင့်လှစ်လက်ခံခဲ့ရ

၃။ မီဒီယာနှင့်ရွေးကောက်ပွဲများ

၃.၁။ ရွေးကောက်ပွဲများတွင် သတင်းမီဒီယာ၏ အခန်းကဏ္ဍ

“စာနယ်ဇင်း၏အခြေခံရည်ရွယ်ချက်မှာ နိုင်ငံသားများအား လွတ်လပ်စွာဖြင့် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် ထိန်းကျောင်းအုပ်ချုပ်မှုပြုနိုင်ရန် လိုအပ်သည့်သတင်း အချက်အလက်များကို ပေးအပ်ရန်ဖြစ်သည်”

ဤသည်မှာ မီဒီယာပညာရှင်များဖြစ်ကြသော Bill Kovach နှင့် Tom Rosentiel တို့နှစ်ဦးမှ ၎င်းတို့ရေးသားသည့် "စာနယ်ဇင်း၏ အခြေခံအစိတ်အပိုင်းများ" ဟူသော စာအုပ်တွင် ပြောကြားထားခြင်းဖြစ်ပြီး ယင်းအချက်သည် ပြောင်းလဲလျက်ရှိသော စာနယ်ဇင်းလုပ်ငန်းတွင် မပြောင်းလဲဘဲ မှန်ကန်လျက်ရှိနေသေးသည်။ ယင်းစာအုပ်၌ပင် ၎င်းတို့ပြောကြားထားသေးသည်မှာ "...စာနယ်ဇင်းလုပ်ငန်း၏ ရည်ရွယ်ချက်ကို နည်းပညာဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ သတင်းထောက်များမှ သော်လည်းကောင်း၊ ၎င်းတို့အသုံးပြုသော နည်းလမ်းများအားဖြင့် သော်လည်းကောင်း သတ်မှတ်၍မရချေ...စာနယ်ဇင်းလုပ်ငန်း၏ အခြေခံမူများနှင့် ရည်ရွယ်ချက်ကို ထိုထက်ပို၍ အခြေခံကျသောအချက်ကသာ သတ်မှတ်ပေးသည်။ ယင်းမှာ ပြည်သူများ၏ဘဝတွင် နေရာယူထားသည့် သတင်း၏အခန်းကဏ္ဍပင် ဖြစ်သည်။"

ရွေးကောက်ပွဲကဲ့သို့သောကာလများတွင် သတင်းမီဒီယာ၏ အရေးကြီးသော လုပ်ငန်းတာဝန်မှာ ပြည်သူများ အချက်အလက်စုံလင်စွာဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ပြုလုပ်နိုင်ရေး အတွက် အကူအညီပေးနိုင်မည့် သတင်းအချက်အလက်များပေးဝေရေး ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ရွေးကောက်ပွဲကာလအတွင်း သတင်းမီဒီယာ ပါဝင်လှုပ်ရှားရသည့်ကဏ္ဍကို ပိုမိုနားလည်ရန်မှာမူ ရွေးကောက်ပွဲဖြစ်စဉ်နှင့် ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ငန်းစဉ် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ပုံတစ်ခုလုံး၏ ယေဘုယျသဘောကို ပြည့်စုံစွာ သိနားလည်ရန်လိုအပ်သည်။

ရွေးကောက်ပွဲတစ်ရပ်သည် အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးများကို ဖော်ပြခြင်းနှင့် သက်သေတည်စေခြင်းဖြစ်သည်။ ဤလုပ်ငန်းစဉ်သည် ဆန္ဒဖော်ထုတ်ခြင်း၊ အဖွဲ့အစည်း အသင်းအပင်းတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ စီးတန်းစုဝေးခြင်းနှင့်တကွ သတင်းအချက်အလက်ရရှိပိုင်ခွင့်ဟူသော အခွင့်အရေးများအားလုံးကို ကျင့်သုံးခြင်း ဖြစ်သည်။ ***ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်း*** အပိုဒ် ၂၅ တွင် ပြည်သူများ၏ မဲပေးပိုင်ခွင့်ကို "မဲဆန္ဒရှင်များ၏ လွတ်လပ်စွာဆန္ဒထုတ်ဖော်ခွင့်" ဖြင့် အာမခံပေးထားသည်။ အဆိုပါသဘော တူညီချက်တွင် "လူတိုင်းပါဝင်၍ တန်းတူညီမျှ ဆန္ဒမဲပေးနိုင်ခွင့်" နှင့် "လျှို့ဝှက်မဲပေး

စနစ်ဖြင့်ပြုလုပ်ခြင်း” ဟူသောစာပိုဒ်များဖြင့် စစ်မှန်သော ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ စံနှုန်းများကိုပါ သတ်မှတ်ပေးထားသည်။

ရွေးကောက်ပွဲများကို စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်များပါဝင်သည့် ဥပဒေမူဘောင်တစ်ရပ်ဖြင့် ပြုလုပ်ကျင်းပကြပါသည်။ အဆိုပါစည်းမျဉ်း စည်းကမ်းများသည် ရွေးကောက်ပွဲအကြိုကာလ (မဲဆန္ဒရှင်မှတ်ပုံတင်ခြင်း၊ နိုင်ငံသားအသိပညာပေးခြင်း၊ အစီအစဉ်ရေးဆွဲခြင်း၊ ဘတ်ဂျက်ရေးဆွဲခြင်း)၊ ရွေးကောက်ပွဲကာလ (ကိုယ်စားလှယ်လောင်း အမည်စာရင်းတင်သွင်းခြင်း၊ မဲဆွယ်ခြင်း၊ ဆန္ဒမဲပေးခြင်း၊ မဲရေတွက်ခြင်း၊ ရလဒ်ကြေညာခြင်း) နှင့် ရွေးကောက်ပွဲ နှောင်းပိုင်းကာလ (စစ်ဆေးခြင်း၊ ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ) အားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်မှုရှိပါသည်။

အကောင်းဆုံး စံပြအနေအထားတစ်ရပ်တွင် အခြားဆက်စပ်ပတ်သက်သူများအနက် မီဒီယာအနေဖြင့် ၎င်း၏အခန်းကဏ္ဍကို ကျေပွန်အောင်ဆောင်ရွက်နိုင်ပါက ပြည်သူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ရည်မှန်းချက်များနှင့် စိတ်ကူးများကို အကောင်းဆုံး ကိုယ်စားပြု ပေးနိုင်မည့် ခေါင်းဆောင်များကို ရွေးချယ်ရန် သတင်းအချက်အလက်များ အလုံအလောက်ရရှိပြီး ၎င်းတို့စိတ်ဆန္ဒကို အကောင်းဆုံး ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်မည့်သူများကို ရွေးကောက်တင်မြှောက်နိုင်လိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ ဒီမိုကရေစီ နည်းကျသော ရွေးကောက်ပွဲတစ်ခုတွင် ပြည်သူများ၏ စစ်မှန်သောစိတ်ဆန္ဒကို အချက်အလက် ပြည့်စုံစွာရရှိထားသော မဲပေးရွေးချယ်တင်မြှောက်မှုဖြင့် ထင်ဟပ်စေလိမ့်မည် ဖြစ်သည်။

တရားဝင်သတင်းအချက်အလက်များ၏ အရင်းမြစ်ဖြစ်သော သတင်းမီဒီယာ

မီဒီယာအနေနှင့် အာရုံစိုက်နိုင်စရာ ရွေးကောက်ပွဲ၏မျက်နှာစာများစွာရှိပါသည်။ တစ်ခုဆိုရပါမူ ၎င်းတို့အနေဖြင့် မဲဆန္ဒရှင်မှတ်ပုံတင်ခြင်း၊ မဲပေးသည့် လုပ်ငန်းစဉ်၊ မဲရေတွက်ခြင်းနှင့် ရလဒ်များကြေညာခြင်းတို့ပါဝင်သည့် ရွေးကောက်ပွဲ လုပ်ငန်းစဉ်ဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များကို ပေးနိုင်ပါသည်။ ဤသည်မှာ

သတင်းမီဒီယာအနေဖြင့် သတင်းတင်ဆက်နိုင်စရာ မည်သည့်ရွေးကောက်ပွဲတွင်မဆို ဖော်ပြထားသည့် အခြေခံသတင်းအချက်အလက်များ ဖြစ်ကြပါသည်။

ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ငန်းစဉ်၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်မှာ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများနှင့် နိုင်ငံရေးပါတီများမှ ၎င်းတို့အုပ်ချုပ်မည့် လမ်းစဉ်များအကြောင်းကို ဖော်ပြကြသည့် မဲဆွယ်ပွဲများဖြစ်ကြသည်။ ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ သတင်းမီဒီယာဖော်ပြချက်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ အများဝေဖန်လေ့ရှိသည့်အပိုင်းမှာ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများအကြောင်းကို သတင်းတင်ဆက်ရာ၌ ၎င်းတို့၏ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးနှင့် မဲဆွယ်ကတိများအကြောင်းကို မည်သူကမည်သည့်ကတိပြုသည်ဟုသာ အရင်းအတိုင်း ဖော်ပြကြခြင်းဖြစ်သည်။

နိုင်ငံရေးသမားများပေးသည့် ကတိကဝတ်များကိုဖော်ပြခြင်းသည် မဲဆန္ဒရှင်များအတွက် မည်သူ့ကိုမဲပေးရမည်ကို အခြေခံအားဖြင့်သိစေသော်လည်း ယင်းကတိကဝတ်များကို ဝေဖန်စောကြောပြီးတင်ပြရန်မှာ သတင်းမီဒီယာ၏ အလုပ်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ ကတိပြုထားသည့် မူဝါဒများကို ဝေဖန်ပြီး ကတိပြုသူ၏စွမ်းဆောင်ရည်ကိုပါ အကဲဖြတ်ပေးရမည်ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံရေးသမားများမှ ၎င်းတို့အမှန်တကယ်မဆောင်ရွက်နိုင်သော ကြီးကြီးကျယ်ကျယ် ကတိကဝတ်များပေးပြီး မဲဆန္ဒရှင်များကိုနစ်နာစေသည့် သာဓကများစွာ ရှိပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ရွေးကောက်ပွဲနှောင်းပိုင်းကာလတွင် အဆိုပါမဲဆွယ်ကတိစကားများကို ကျေပွန်အောင်ဆောင်ရွက်ခြင်းရှိမရှိကို ခြေရာခံလိုက်ရန်မှာ သတင်းမီဒီယာ၏ အလုပ်ပင်ဖြစ်သည်။ မီဒီယာအနေဖြင့် အစိုးရသက်တမ်းသစ်အတွက် ရွေးကောက်ပွဲတွင်ယှဉ်ပြိုင်မည့် လက်ရှိအာဏာရပါတီ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များကို အကဲဖြတ်ပြီး သတင်းအပြည့်အစုံ ရေးသားနိုင်ရပေမည်။

သတင်းမီဒီယာသည် တစ်စုံတစ်ယောက်ပြောကြားသည့်စကားကို တစ်ဆင့်ဖောက်သည်ချပြီး တစ်ပါးသူ၏ အာဘော်အဖြစ်မခံသင့်ပေ။ မှသားစကားများကြားမှ

အမှန်တရားကို စစ်ထုတ်ခြင်းမပြုဘဲ မဲဆွယ်စည်းရုံးရေး မျက်နှာစာသက်သက်သာ ဖြစ်နေပါက မီဒီယာ၏တာဝန် မကျေပွန်ရာရောက်ပေသည်။

ရွေးကောက်ပွဲကာလအတွင်းတွင် အွန်လိုင်းပေါ်၌ သတင်းတုများ သာမန်ထက်ပို၍ များပြားနေလေ့ရှိသည့်အတွက် မီဒီယာအနေဖြင့် အချက်အလက်စစ်ဆေးသူ အဖြစ်လည်း ဆောင်ရွက်နိုင်ရပေမည်။ မီဒီယာသည် စစ်ကြောဝေဖန်ခြင်း၊ အချက်အလက် တိုက်ဆိုင်စစ်ဆေးခြင်းနှင့်တကွ အဆင့်ဆင့်တည်းဖြတ်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်တို့ကို သိပ်သည်းကျစ်လစ်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်သည့်အတွက် မဲဆန္ဒရှင်များကို လမ်းကြောင်းပြောင်းစေနိုင်သည့် အဆိပ်အတောက်ဖြစ်စေသော သတင်းအချက်အလက်များကြားတွင် ယုံကြည်ကိုးစားနိုင်စရာ စစ်မှန်သော သတင်းအချက်အလက်များ၏အရင်းမြစ်သဖွယ် ဆောင်ရွက်နိုင်လေသည်။

ရွေးကောက်ပွဲများဟူသည် အများသတိမထားမိသူတို့၏အသံများနှင့် ၎င်းတို့နှင့် သက်ဆိုင်သည့် ကိစ္စရပ်များကို အများသတိထားမိအောင် ပြုလုပ်နိုင်စရာ အခွင့်အလမ်းများပင်ဖြစ်သည်။ ရွေးကောက်ပွဲများဟူသည် တစ်နည်းအားဖြင့် ပြည်သူများအကြောင်းသာ ဖြစ်လေသည်။ လူအများစု၏ အသံများသည် ၎င်းတို့ကို သတိပြုမိလာစေရန် ၎င်းတို့ဘာသာ အားထုတ်နိုင်ပါသည်။ သို့သော် ထည့်သွင်းစဉ်းစားမှုခံရလေ့မရှိသည့် လူနည်းစုများ၏အရေးကိစ္စများကို ရွေးကောက်ပွဲကာလအတွင်း အများသတိထားမိပြီး ကိုယ်တွယ်ဖြေရှင်းလာကြအောင် ပြုလုပ်ပေးရန်မှာမူ သတင်းမီဒီယာ၏အလုပ်ဖြစ်သည်။

ရွေးကောက်ပွဲကာလအတွင်း နိုင်ငံသားများနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ကိစ္စရပ်များကို ပြန်လည်အာရုံထားခြင်းသည် သတင်းမီဒီယာအတွက် ဆောင်ရွက်ရမည့် လုပ်ငန်းစဉ်များ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်လည်းဖြစ်သည့်အတွက် ရွေးကောက်ပွဲ ဖြစ်စဉ်ဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များပေးရုံမျှနှင့် မလုံလောက်ပေ။ ရွေးကောက်ပွဲ သတင်းရေးသားတင်ဆက်ခြင်းဟူသည် ဤမျှထက် ပိုလေသည်။

စောင့်ကြည့်လေ့လာသူ သတင်းမီဒီယာ

ရွေးကောက်ပွဲကာလအတွင်း မီဒီယာအတွက် အရေးကြီးလာသည့် နောက်ထပ် အခန်းကဏ္ဍတစ်ရပ်မှာ စောင့်ကြည့်လေ့လာသည့်လုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ မီဒီယာ အနေဖြင့် အလွဲသုံးစားလုပ်မှုများ၊ မသမာမှုများကို ပြုလုပ်သည့် အဖျက်စွမ်းအား များကို စောင့်ကြည့်လေ့လာသူအနေဖြင့်ဆောင်ရွက်ပြီး အလွဲသုံးစားဆောင်ရွက်သူ များကို တာဝန်ခံစေရမည်။

ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပစဉ် လိုက်နာရမည့် လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ရှိပြီး မသမာမှုတစ်စုံတစ်ရာပြုလုပ်ပါက ရွေးကောက်ပွဲများ၏တရားဝင်မှုကို ထိခိုက်စေနိုင်သည်။ သတင်းမီဒီယာအနေဖြင့် အစိုးရ (သို့မဟုတ်) အစိုးရ မဟုတ်သော ဇာတ်ကောင်များမှ ပြုလုပ်လာနိုင်သည့် ရွေးကောက်ပွဲ မသမာမှု များအားလုံးကို မျက်စိလျှင်လျှင်ထား၍ အနီးကပ်စောင့်ကြည့်ရမည်။ ဤသို့ဆိုရာတွင် မဲရေတွက်မှု၊ မဲဝယ်မှုနှင့် မဲလိမ်လည်မှုအပါအဝင် မဲဆန္ဒရှင်များကို မသမာသည့်နည်းဖြင့် သွယ်ဝိုက်၍ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုတို့ကိုပါ သေချာစွာ စောင့်ကြည့်ရမည်။

မီဒီယာအနေဖြင့် စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးနိုင်စရာ ကိစ္စများစွာရှိပါသည်။ မဲဆွယ် စည်းရုံးမှုများနှင့် မဲဆွယ်စည်းရုံးရေးရန်ပုံငွေတို့အတွက် နိုင်ငံတော်၏ သတင်း ရင်းမြစ်များစွာကို အသုံးပြုခြင်းတို့အပြင် အစိုးရအဖွဲ့တွင်း ရာထူးအတွက် ယှဉ်ပြိုင်ရာ၌ တန်းတူရည်တူဖြစ်အောင် ပြုလုပ်ပေးထားသည့် စည်းမျဉ်း စည်းကမ်းများကို ဖောက်ဖျက်သည့်ကိစ္စတို့ကိုပါ စုံစမ်းဖော်ထုတ်ပြီး အကျင့်ပျက် ခြစားမှုကို ကူညီဟန့်တားပေးနိုင်ပါသည်။

သတင်းမီဒီယာနှင့် နိုင်ငံသားအသိပညာပေးရေး

မီဒီယာအနေဖြင့် နိုင်ငံသားများကြား အသိပညာပေးသူများအဖြစ်လည်း ဆောင်ရွက်နိုင်စရာရှိပါသည်။ ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာသတင်းများကို အချိန်နှင့် တပြေးညီတင်ဆက်ခြင်းနှင့် ပြည်သူများအနေဖြင့် သတင်းအချက်အလက်များကို အသုံးပြုပြီး နိုင်ငံရေးကိစ္စများတွင် တက်ကြွစွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်စေရန်နှင့် ပြည်သူ့နီတိကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းသည် သီးခြားစီဖြစ်ပါသည်။

မဲပေးခြင်းဟူသည် နိုင်ငံသားများအတွက် ပြည်သူ့နီတိကျေပွန်အောင် ဆောင်ရွက်သည့် ကိစ္စရပ်တစ်ခုဖြစ်သော်လည်း ဆန္ဒမဲကိုကာကွယ်ရန်မှာမူ ပါဝင် ဆောင်ရွက်မှုပိုမိုအားကောင်းသော နိုင်ငံသားများအတွက် မဖြစ်မနေ အရေးပါလေသည်။ နိုင်ငံတည်ဆောက်ရေးတွင် အပြည့်အဝပါဝင်ခြင်းဟူသည် ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးကို ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်းထက်ပိုပါသည်။ ပြည်သူများ အနေဖြင့် ၎င်းတို့ကိုယ်ပိုင် အခွင့်အရေးများရှိသည်ကို သိရှိစေရန်နှင့် ၎င်းတို့ အနေဖြင့် အဆိုပါအခွင့်အရေးများကို အတိအလင်းကျင့်သုံးနိုင်သည်၊ ကျင့်သုံးသင့် သည်ကို သိရှိစေရန်တို့အတွက် အားပေးကူညီပေးရပါမည်။

ပြည်သူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့ လိုအပ်သည်ဟုထင်မြင်ယူဆသော မူဝါဒများကို အကြံပြုနိုင်ပြီး ၎င်းတို့၏အခွင့်အရေးများကို ချုပ်ချယ်လာနိုင်စရာရှိသော မူဝါဒများကိုမူ ဆန့်ကျင်နိုင်လေသည်။ ၎င်းတို့အနေဖြင့် စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း ခံနေရသည့်ပုံစံကို အကဲဖြတ်ပြီး အပြောင်းအလဲကို တောင်းဆိုနိုင်လေသည်။ အာဏာအလွဲသုံးစားလုပ်မှုများ၊ အဂတိလိုက်စားမှုများကို စောင့်ကြည့်လေ့လာသူများ အဖြစ်လည်း ဆောင်ရွက်နိုင်ပြီး နောင်တစ်ဆင့်အနေဖြင့် ကျူးလွန်သောအရာရှိများ ကို တာဝန်ခံလာအောင် တောင်းဆိုနိုင်လေသည်။

ပြည်သူလူထုအား ပိုမို၍အားပေးကူညီနိုင်ရန် သတင်းမီဒီယာမှအသုံးပြုသည့် နည်းလမ်းတစ်ရပ်မှာ လူထုအင်အားရယူအသုံးပြုခြင်း (crowd-sourcing) ပင်

ဖြစ်သည်။ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံရှိ အကြီးဆုံးသော ရုပ်မြင်သံကြားကွန်ယက်ကြီးတစ်ခုမှ နေ၍ ရွေးကောက်ပွဲကာလအတွင်း ပြည်သူ့ဆန္ဒမဲများကို လေ့လာစောင့်ကြည့်ရန် လူထုအင်အား ရယူအသုံးပြုသည့်လုပ်ငန်းစဉ် (crowd-sourcing initiative) ကို စတင်အသုံးပြုခဲ့သည်။ ဆောင်ရွက်ပုံနည်းလမ်းများအနက်တစ်ခုမှာ ၎င်း ရုပ်မြင်သံကြားမှနေ၍ သာမန်ပြည်သူပြည်သားများကို မဲဆွယ်စည်းရုံးမှုဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများဖောက်ဖျက်သည့် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ၏ ဓါတ်ပုံများ (သို့မဟုတ်) ဗီဒီယိုများကိုမျှဝေရန် တိုက်တွန်းခြင်းဖြစ်သည်။ ရွေးကောက်ပွဲကာလနှောင်းပိုင်း၌မူ အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ်ကို အစိုးရစီမံကိန်းများကို အကောင်အထည်ဖော်မှု၊ မသမာသောအစိုးရအရာရှိများ အစရှိသည်တို့ကို အာရုံထားသည့် ပြည်သူ့ဘက်မှ စောင့်ကြည့်လေ့လာသည့် လုပ်ငန်းစဉ်အဖြစ် အသွင်ပြောင်းသည်။

မသမာမှုများကို တိုင်ကြားနိုင်ရန်နှင့် မကျေလည်မှုများကို ဖြေရှင်းပေးနိုင်ရန် ပြည်သူများအတွက် လုပ်နည်းလုပ်ဟန်များ ထားရှိသင့်သည့်အားလျော်စွာ ဤသို့သောလုပ်ငန်းစဉ်များဖြင့် ပြည်သူလူထုသည် အာဏာကိုထိန်းကျောင်းစောင့်ကြည့်နေပြီး ၎င်းတို့အပေါ် ပြုလုပ်သည့် အုပ်ချုပ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်ဟူသော သဘောပေါက်နားလည်မှု အားကောင်းလာအောင် ပြုလုပ်သင့်လှသည်။

ရွေးကောက်ပွဲကာလအတွင်း သတင်းမီဒီယာ၏ အခန်းကဏ္ဍများ

တရားဝင် သတင်းအချက်အလက်များ၏ အရင်းမြစ်ဖြစ်သော သတင်းမီဒီယာ	စောင့်ကြည့်လေ့လာသူ သတင်းမီဒီယာ	သတင်းမီဒီယာနှင့် နိုင်ငံသားအသိပညာပေး
• ရွေးကောက်ပွဲ လုပ်ငန်းစဉ်နှင့် မဲဆွယ် ကတိကဝတ်များ ဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက် အရင်းမြစ် • မှသားစကားများ ကြားမှ အမှန်တရားကို စစ်ထုတ်ခြင်း၊ အချက်အလက် စစ်ဆေးခြင်း • မဲဆွယ် ကတိကဝတ်များ၏ ယုတ္တိတန်မှုနှင့် ကိုယ်စားလှယ် လောင်း၏ အရည်အချင်းများကို စစ်ဆေးခြင်း • ပြည်သူလူထု၏ အသံများကို ကျယ်လောင်အောင် ပြုလုပ်ခြင်း အထူးသဖြင့် သတင်းတွင်များစွာ ဖော်ပြခြင်းမခံရသူ လူနည်းစုများ၏ အသံများကို လူသိစေခြင်း	• အာဏာ အလွဲသုံးစားမှုများနှင့် မသမာမှုများကို စောင့်ကြည့်ခြင်း • မဲဝယ်ခြင်း၊ မဲလိမ်ခြင်းတို့ အပါအဝင် ဖြစ်လာနိုင်သည့် ရွေးကောက်ပွဲ မသမာမှုကို စုံစမ်း ထောက်လှမ်းခြင်း	နိုင်ငံသားများကို နိုင်ငံရေးတွင် တက်ကြွစွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက် ကြရန် အောက်ပါအတိုင်း အားပေးသည် • လိုအပ်သော မူဝါဒများကို အကြံပြုခြင်း (သို့) ရပိုင်ခွင့်များ ကို ထိခိုက်လာမည့် မူဝါဒများကို ဆန့်ကျင် ကန့်ကွက်ခြင်း • ပြည်သူများပေါ် စီမံအုပ်ချုပ်နေပုံကို အကဲဖြတ်ပြီး အပြောင်းအလဲကို တောင်းဆိုခြင်း • အာဏာကို စောင့်ကြည့်ပြီး မသမာသော အစိုးရ အရာရှိများကို တာဝန်ခံရန် တောင်းဆိုခြင်း

သတင်းမီဒီယာအနေဖြင့် ပြည်သူများကို အလုပ်အကျွေးပြုနိုင်စရာ ကဏ္ဍများစွာ ရှိသည့်အနက် ရွေးကောက်ပွဲကာလအတွင်း ပို၍ပင်အကူအညီပေးနိုင်ပါသည်။ ယုံမှားသံသယရှိပါက Kovach နှင့် Rosentiel တို့၏ စာနယ်ဇင်း၏ အခြေခံအစိတ်အပိုင်းများစာအုပ်မှ အထွေထွေ လမ်းညွှန်ချက်တစ်ရပ်အနေဖြင့် အကူအညီပေးနိုင်ပါသည်။

၁။ စာနယ်ဇင်း၏ ပထမတာဝန်မှာ အမှန်တရားဖြစ်သည်။
၂။ ၎င်းပထမ သစ္စာခံရမည်မှာ နိုင်ငံသားများဖြစ်သည်။
၃။ ၎င်း၏ အနှစ်သာရမှာ စစ်ကြောဝေဖန်ရေးဖြစ်သည်။
၄။ စာနယ်ဇင်းသမားများသည် ၎င်းတို့ သတင်းတင်ဆက်နေသူများနှင့် သီးခြားလွတ်လပ်မှုရှိရမည်။
၅။ စာနယ်ဇင်းသည် အာဏာကို သီးခြားလွတ်လပ်စွာ စောင့်ကြည့်နေရမည်။
၆။ အများပြည်သူ၏ ဝေဖန်သုံးသပ်မှု၊ ညှိနှိုင်းမှုတို့ ပြုလုပ်နိုင်စရာနေရာဖြစ်ရမည်။
၇။ ထူးထူးခြားခြား စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းပြီး သက်ဆိုင်အကျုံးဝင်မှု ရှိစေရေးကို အဓိကဆောင်ရွက်ရမည်။
၈။ သတင်းများကို တင်ဆက်ရာ၌ ပြည့်စုံပြီး ဘက်ညီမှုရှိစေရမည်။
၉။ စာနယ်ဇင်းသမားများသည် ကိုယ်ပိုင်အသိစိတ်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်ရှိသည်။
၁၀။ သတင်းနှင့်ပတ်သက်လာပါက နိုင်ငံသားများတွင်ပါ အခွင့်အရေးနှင့် တာဝန်များရှိလာသည်။

သတင်းမီဒီယာအနေဖြင့် အများပြည်သူ၏ ဘုံအကျိုးစီးပွားအတွက် အာဏာကို သီးခြားလွတ်လပ်သော လေ့လာစောင့်ကြည့်သူအဖြစ် ဆောင်ရွက်ရာတွင် အမှန်တရားသည် လမ်းညွှန်မှုပေးနိုင်သည့် သံလိုက်အိမ်မြှောင်သဖွယ် ဖြစ်သည်ကို အထူးသတိပြုပါ။

၄။ ရွေးကောက်ပွဲသတင်းများ ရေးသားတင်ဆက်ခြင်း

၄.၁။ ရွေးကောက်ပွဲစက်ဝန်းအတိုင်း သတင်းတင်ဆက်ခြင်း

ရွေးကောက်ပွဲတစ်ရပ်သည် မဲဆန္ဒပေးခြင်းနှင့်စတင်ပြီး ရလဒ်များ ထုတ်ပြန်ကြေညာလိုက်သည်နှင့် ပြီးဆုံးသွားသည့် လုပ်ငန်းစဉ်မျိုးမဟုတ်ပေ။ ၎င်းသည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခုချိတ်ဆက်လျက်ရှိသည့် လုပ်ငန်းစဉ်များဖြင့် ပေါင်းစပ်ထားသည့် တစ်ဆက်စပ်တည်းသော ဖြစ်စဉ်ကြီးတစ်ခုဖြစ်ပြီး ၎င်းတွင် သက်ဆိုင်ရာ လူပုဂ္ဂိုလ်နှင့် အဖွဲ့အစည်းများလည်း အပြန်အလှန်ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ရင်း အပြန်အလှန်လွှမ်းမိုးမှုများပြုလုပ်ရင်း ပါဝင်ဆောင်ရွက်ကြသည်။ ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ် မည်သည်တွင်စ၍ မည်သည့်နေရာတွင် အဆုံးသတ်သည်ဟူ၍ တိတိကျကျ ပိုင်းဖြတ်၍လည်းမရနိုင်ပေ။ ရွေးကောက်ပွဲများကို ပုံမှန်ဆက်တိုက်ကျင်းပနေရသည်ဖြစ်၍ စက်ဝန်းသဖွယ် လည်ပတ်လျက်ရှိသည်။ အဆိုပါစက်ဝန်းအတွင်း ပါဝင်သော လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုချင်းစီသည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု များစွာမှီခိုလျက်ရှိသည့်အလျောက် လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခု ပျက်ယွင်းမှုရှိပါက ရွေးကောက်ပွဲဖြစ်စဉ်တစ်ခုလုံး၏ သမာသမတ်ရှိမှုအပေါ် မကောင်းသောသက်ရောက်မှုဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ (မဲဆန္ဒရှင်စာရင်းတွင် အမှားအယွင်း ဖြစ်ပေါ်ခြင်း (သို့မဟုတ်) လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ အစိတ်အပိုင်းအချို့ မဲပေးခွင့်မရရှိခြင်း စသည်တို့သည် ရွေးကောက်ပွဲဖြစ်စဉ်ကြီးတစ်ခုလုံးပေါ်သက်ရောက်မှုရှိနိုင်သည်)

ရွေးကောက်ပွဲဖြစ်စဉ်တွင် သတင်းမီဒီယာမှ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုအကြောင်းကို ပြောသည့်အခါ သတင်းထောက်များအနေဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲ သတင်းတင်ဆက်ရာ၌ အဆိုပါစက်ဝန်းတစ်ခုလုံးစာ တင်ဆက်ရန် လွန်စွာအရေးပါသည်။ ပုံမှန်အားဖြင့် များစွာသော သတင်းမီဒီယာအဖွဲ့အစည်းများ ပြုလုပ်လေ့ရှိကြသည်မှာ ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပသည့်နေ့ (သို့မဟုတ်) ရွေးကောက်ပွဲ ရလဒ်ကြေညာပြီးနောက်ပိုင်းကာလမျှကိုသာ အာရုံစိုက်၍ သတင်းတင်ဆက်ကြခြင်းဖြစ်သည်။ အမှန်စင်စစ်အားဖြင့် ဖြစ်စဉ်တစ်ခုလုံးတွင် ပါဝင်သည့် အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုချင်းစီနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်

တစ်ခုချင်းစီသည် ရွေးကောက်ပွဲ၏ သမာသမတ်ဖြစ်မှုအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသည့်အတွက် ရွေးကောက်ပွဲအကြိုနှင့် နှောင်းပိုင်းကာလကိုပါ အာရုံစိုက်ရန် အရေးကြီးပါသည်။ (ဆိုလိုသည်မှာ မီဒီယာအနေဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲအကြိုနှင့် နှောင်းပိုင်းကာလများအတွင်း ဥပဒေများကိုသုံးသပ်ပြီး ပိုမိုကောင်းမွန်သော ရွေးကောက်ပွဲဥပဒေများကို အဆိုပြုခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ရွေးကောက်ပွဲနှောင်းပိုင်းကာလများအတွင်း ရွေးကောက်ခံ လွှတ်တော်အမတ်များ၏ ဆောင်ရွက်ချက်ကို သုံးသပ်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများကို အကူအညီပေးနိုင်ပါသည်။

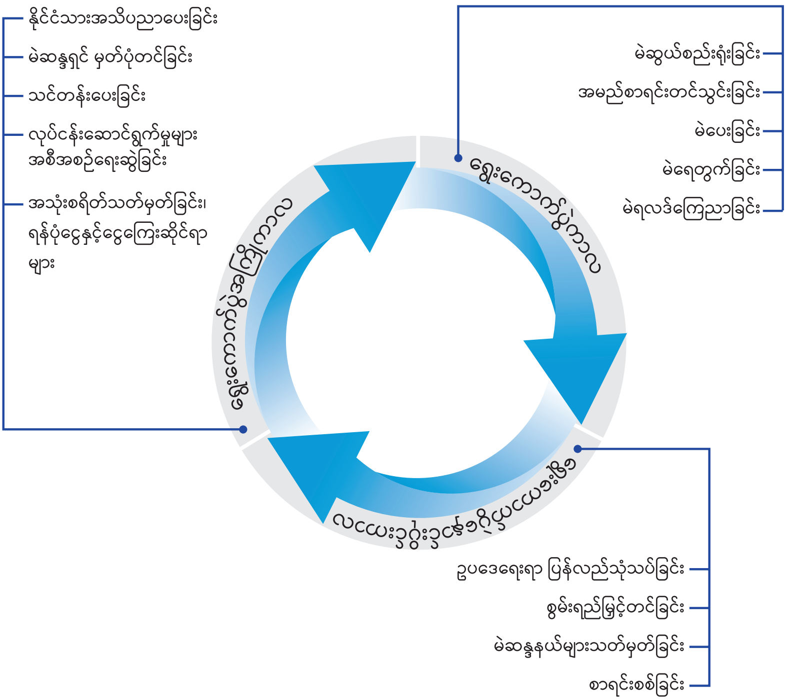

အထက်ဖော်ပြပါပုံတွင် ရွေးကောက်ပွဲအကြို၊ ရွေးကောက်ပွဲကာလနှင့် ရွေးကောက်ပွဲနှောင်းပိုင်းကာလများတွင် မတူညီသော ရွေးကောက်ပွဲနှင့်ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ကြသည့် လုပ်ငန်းစဉ်များစွာကို ဖော်ပြပေးထားပါသည်။

သတင်းထောက်များအနေဖြင့် ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်နှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး၊ ခရိုင်နှင့် မြို့နယ်အဆင့်များတွင်ရှိ ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများကဲ့သို့သော ရွေးကောက်ပွဲစီမံခန့်ခွဲသည့်အဖွဲ့များ၊ ရွေးကောက်ပွဲ စောင့်ကြည့်လေ့လာရေးအဖွဲ့များကဲ့သို့သော ရွေးကောက်ပွဲနယ်ပယ်တွင် ဆောင်ရွက်နေကြသည့် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊ နိုင်ငံရေးပါတီများနှင့် အခြားသော ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ငန်းစဉ်ဆိုင်ရာ ဖြစ်ရပ်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ သတင်းပေးနိုင်သူများ၊ သက်ဆိုင်ရာ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများထံမှရရှိသည့် သတင်းအချက်အလက်များကို တိုက်ဆိုင်စစ်ဆေးပေးနိုင်သူများနှင့်လည်း ချိတ်ဆက်ထားသင့်သည်။

ဆက်စပ်ပတ်သက်သူတစ်ဦးဦးမှ ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ ဥပဒေဖောက်ဖျက်မှုများ၊ ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း မရိုးသားသောကိစ္စရပ်များကို သဘောပေါက်နားလည်မှုရှိစေရန် သတင်းထောက်များအနေဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ကောင်းမွန်စွာ အကျွမ်းတဝင်ရှိနေရန် လိုအပ်သည်။ ရွေးကောက်ပွဲကာလအတွင်းတွင် သတင်းမီဒီယာသည် နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ ၎င်းတို့၏ မဲဆွယ်စည်းရုံးမှုများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ သတင်းတင်ဆက်ပါက တန်းတူညီမျှမှုရှိစွာ (သို့မဟုတ်) မျှတစွာတင်ဆက်သည့် မူဝါဒနှင့်ကျင့်ထုံးမျိုး ရှိသင့်သည်။ ထို့အပြင် ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်မှ မဲပေးသည့်လုပ်ငန်းစဉ်များအကြောင်းကို ပြည်သူလူထုထံ အသိပေးသည့် မဲဆန္ဒရှင်အသိပညာပေးလုပ်ငန်းများ ပြုလုပ်ရာတွင် သတင်းမီဒီယာအနေဖြင့် အကူအညီပေးနိုင်ပါသည်။ ထိုသို့သော သတင်းအချက်အလက်များကို ဘာသာစကားမျိုးစုံဖြင့် လေ့လာနိုင်အောင် ပြုလုပ်ပေးသင့်ပါသည်။

ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း အကျင့်ပျက်ခြစားမှုများနှင့် ထူးခြားဖြစ်စဉ်များကို စောင့်ကြည့်လေ့လာရာ၌ ယုံကြည်ကိုးစားလောက်ပြီး တာဝန်ယူမှုရှိသော သတင်းမီဒီယာ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် စာနယ်ဇင်းသမားများမှ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။ ပြဿနာများ၊ ဖြစ်တန်ရာသော စည်းကမ်းချိုးဖောက်မှုများ အကြောင်း သတင်းတင်ဆက်ရန်နှင့် ထိုကိစ္စရပ်များကို မဲဆန္ဒရှင်များသို့ အသိပေးရန်နှင့် နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ၏မူဝါဒပိုင်းဆိုင်ရာ တင်ပြချက်များကို အသိပေးရန်တို့မှာ မီဒီယာ၏လုပ်ငန်းဖြစ်ပါသည်။

ရွေးကောက်ပွဲအကြို၊ ရွေးကောက်ပွဲကာလနှင့် ရွေးကောက်ပွဲနှောင်းပိုင်းကာလများ တို့တွင် သတင်းမီဒီယာအနေဖြင့် သေချာသိရှိနားလည်ပြီး သတင်းတင်ဆက်ရန် အရေးအကြီးဆုံးသော အခန်းကဏ္ဍအချို့ရှိပါသည်။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့် အတိုင်း အချို့သောလုပ်ငန်းစဉ်များသည် ကာလတစ်ခုအတွင်း၌သာမဟုတ်ဘဲ ရွေးကောက်ပွဲစက်ဝန်း၏ မတူညီသောအဆင့်များတွင်ပါ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်လျက် ရှိပါသည်။

ရွေးကောက်ပွဲ အကြိုကာလ

• ရွေးကောက်ပွဲစနစ်နှင့် ရွေးကောက်ပွဲဥပဒေကို ဆန်းစစ်ခြင်း

ဤအချက်သည် ရွေးကောက်ပွဲများကျင်းပပြုလုပ်ပေးနိုင်စရာ ဥပဒေရေးရာမူဘောင်နှင့်စနစ်ကို ချမှတ်ပေးသည်။ အခြေခံအားဖြင့် ကစားပွဲ၏စည်းကမ်းများကို ဆိုလိုသည်။ ဥပဒေများကိုဆန်းစစ်ရာ၌ အဆိုပါဥပဒေများ မည်သို့ဖြစ်တည်လာသည်၊ နိုင်ငံတကာရှိ ဒီမိုကရေစီအခြေခံမူများနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိမရှိ၊ ရွေးကောက်ပွဲ၏အရည်အသွေးပေါ် အကြမ်းအားဖြင့် မည်သို့သက်ရောက်နိုင်သည်ဟူသော အခြေအနေများကိုပါ ထည့်သွင်းလေ့လာရန် အရေးကြီးသည်။ ထို့အပြင်လည်း မီဒီယာအနေဖြင့် လက်ရှိစနစ်အပေါ် ထားရှိသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အစိတ်အပိုင်းပေါင်းစုံမှ နိုင်ငံသားများ၏ ထင်မြင်ချက်များကိုလည်း ဖော်ပြတင်ဆက်သင့်သည်။ ရွေးကောက်ပွဲစနစ်နှင့် ဥပဒေတို့ကိုဆန်းစစ်ရာ၌ ရွေးကောက်ပွဲလေ့လာစောင့်ကြည့်သူများ၊ အစိုးရ၊ နိုင်ငံရေးပါတီများနှင့် သတင်းမီဒီယာတို့ထံမှ ယခင်ရွေးကောက်ပွဲနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် အစီရင်ခံမှုများ၊ အကြံပြုချက်များကိုလည်း အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရွေးကောက်ပွဲများ၏ ဥပဒေမူဘောင်များအကြောင်းကို သတင်းတင်ဆက်ခြင်း၊ ဆန်းစစ်လေ့လာခြင်းတို့ ပြုလုပ်မည်ဆိုပါက သတင်းထောက်များအနေဖြင့် အောက်ဖော်ပြပါ အဓိကဥပဒေများကို သိနားလည်ထားပြီး ရည်ညွှန်းကိုးကားနိုင်ပါသည်။

- ၂၀၀၈ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ
- အမျိုးသားလွှတ်တော် ရွေးကောက်ပွဲဥပဒေ
- ပြည်သူ့လွှတ်တော် ရွေးကောက်ပွဲဥပဒေ
- တိုင်းဒေသကြီး လွှတ်တော် (သို့) ပြည်နယ်လွှတ်တော် ရွေးကောက်ပွဲဥပဒေ
- ပြည်ထောင်စု ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်ဥပဒေ

စောင့်ကြည့်ရမည်များ။

(က) လက်ရှိဥပဒေမူဘောင်သည် အားလုံးအကျုံးဝင်ပါဝင်နိုင်ပြီး ယှဉ်ပြိုင်မှုအားကောင်းသည့် ရွေးကောက်ပွဲ ဖြစ်စဉ်တစ်ခုအတွက် အာမခံချက်ရှိပါသလော။

(ခ) ဥပဒေမူဘောင်သည် ပြည့်စုံမှုရှိပြီး ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ အားလုံးမှ နားလည်ကြပါသလော။

(ဂ) ဥပဒေမူဘောင်တွင် အသစ်ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ရှိပါသလော။ ယင်းအပြောင်းအလဲသည် စိတ်ပူပန်မှု (သို့မဟုတ်) စိတ်ရှုပ်ထွေးမှုများ ဖြစ်စေပါသလော။

(ဃ) မဲဆန္ဒနယ်သတ်မှတ်ခြင်းအပါအဝင် ရွေးကောက်ပွဲစနစ်သည် တန်းတူညီမျှ မဲပေးပိုင်ခွင့် ပေးအပ်ထားပါသလော။ ရွေးကောက်ပွဲ လုပ်ငန်းစဉ်မှ ကင်းလွတ်နေသည့် နယ်ပယ်များရှိပါသလော။

• ရွေးကောက်ပွဲစီမံခန့်ခွဲမှု အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ရွေးကောက်ပွဲ အုပ်ချုပ်ရေး

ရွေးကောက်ပွဲစီမံခန့်ခွဲမှုအဖွဲ့အစည်း (EMB) ၏ ဆောင်ရွက်ချက်သည် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု၊ ဘက်မလိုက်မှု၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုတို့အပြင် အာဏာပိုင်များနှင့် အခြားသော နိုင်ငံရေး ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုတို့မှ အမှီအခိုကင်းသင့်သည်။ ထို့အပြင် ယုံကြည်ကိုးစားလောက်သော အဖွဲ့အစည်းအဖြစ် ရှုမြင်ကြစေရန် ၎င်း၏ စီမံအုပ်ချုပ်မှုပုံစံသည် လူထုထောက်ခံမှု ကျယ်ပြန့်စွာ ရရှိထားသင့်သည်။ ဆန်းစစ်လေ့လာမှုပြုလုပ်ရန် နည်းလမ်းပြမေးခွန်းများမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

စောင့်ကြည့်ရမည်များ။

(က) ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များမှာ မည်သူတို့နည်း။ လက်ရှိရာထူးတာဝန်ပေးအပ်ခြင်းမခံရမီ ၎င်းတို့တစ်ဦးချင်းစီ၏ နောက်ကြောင်းရာဇဝင်ကအဘယ်နည်း။ နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ အငြင်းပွားဖွယ် လူပုဂ္ဂိုလ်များ၊ အကျိုးစီးပွားဆိုင်ရာ အုပ်စုများနှင့် ဆက်စပ်မှု ရှိပါသလော။

(ခ) အမျိုးသမီး၊ တိုင်းရင်းသားကဲ့သို့သော လူနည်းစုအုပ်စုများကို ကိုယ်စားပြုမှု ရှိပါသလော။

(ဂ) ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်တွင်ပါဝင်သူများကို ခန့်အပ်ရာ၌ မည်သည့်စည်းမျဉ်းသတ်မှတ်ချက်များဖြင့် ခန့်အပ်ပါသနည်း။ အဆိုပါစည်းမျဉ်းများသည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ရှိပါသလော။

(ဃ) ကော်မရှင်သည် ရွေးကောက်ပွဲ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို အကောင်အထည်ဖော်ရာ၌ ပြည်ထောင်စု၊ ပြည်နယ်၊ တိုင်းဒေသကြီး၊ မြို့နယ်အဆင့် အသီးသီးတို့တွင် မျှတမှုရှိပါ၏လော ။ ပါတီ တစ်ခုခုကို မျက်နှာသာပေးပါသလော။

(င) ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များသည် အခြားသော ရွေးကောက်ပွဲနှင့် ဆက်စပ်ပတ်သက်နေသူများနှင့် ဆက်ဆံရေး မည်မျှကောင်းမွန်စွာ ရှိပါသနည်း။ ယုံကြည်မှုအဆင့် မည်သည့်အတိုင်းအတာထိ ပေးအပ်ခြင်း ခံရပါသနည်း။

• မဲဆန္ဒနယ်သတ်မှတ်ခြင်း

မျှတသော မဲဆန္ဒနယ်သတ်မှတ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ရနိုင်သမျှသော လူဦးရေဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်၊ နယ်မြေဒေသဖွဲ့စည်းပုံ၊ ပထဝီအနေအထားအလိုက် ပြန့်နှံ့နေထိုင်ကြပုံ၊ မြေမျက်နှာပြင်သွင်ပြင် အစရှိသည့် သတင်းအချက်အလက်ပေါင်းစုံကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရသည်။ ထို့အပြင် မဲရုံများကိုလည်း မဲဆန္ဒနယ်တစ်ခုချင်းစီတိုင်းတွင် အများသူငါ တန်းတူညီမျှ လာရောက်၍ရနိုင်မည့် အနေအထားမျိုးဖြင့် ဖြန့်ကျက်ထားရှိသင့်သည်။

စောင့်ကြည့်ရမည်များ။

(က) မဲဆန္ဒနယ်ဖွဲ့စည်းမှု၏ အကျိုးအကြောင်းဆီလျော်မှုနှင့် အများလက်ခံမှု အတိုင်းအတာ (အများပြည်သူ နှီးနှောဖလှယ်ပွဲမှတစ်ဆင့်)။

(ခ) မဲဆန္ဒနယ်များ၊ အောက်ခြေအဆင့်ခရိုင်များနှင့် ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်ရရှိနိုင်မှု (နယ်စည်းပိုင်းခြားပုံ၊ အရွယ်အစားနှင့် အမတ်နေရာ)။

(ဂ) မဲဆန္ဒနယ်၏ နယ်နိမိတ်ပိုင်းခြားမှု၊ အမတ်နေရာ ခွဲဝေပေးထားမှုဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများ၏ မျှတမှုနှင့် ထိရောက်မှုအပြင် စည်းမျဉ်းများကို အမှန်တကယ် လိုက်နာခြင်းရှိမရှိ။

• မဲဆန္ဒရှင်များကို အသိပညာပေးခြင်း

နိုင်ငံအဝှမ်း (သို့မဟုတ်) နယ်မြေဒေသတစ်ခုလုံးတွင်ရှိသော မဲဆန္ဒရှင်များ၏ အသိပညာအဆင့်အတန်းကို ဆန်းစစ်လေ့လာခြင်းနှင့် မဲဆန္ဒရှင် အသိပညာပေးလုပ်ငန်း မရှိသည့်နေရာများအကြောင်းကို သက်ဆိုင်ရာ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ၊ ပြည်သူများထံတင်ပြခြင်းတို့တွင် သတင်းမီဒီယာအနေဖြင့် အရေးကြီးသော

အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ပါသည်။ မီဒီယာဟူသည် များပြားလှစွာသော ပရိတ်သတ်ထံ လက်လှမ်းမီခြင်း၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ မတူညီသော အစုအဖွဲ့ပေါင်းစုံနှင့် ထိတွေ့နိုင်စွမ်းရှိခြင်းတို့ကြောင့် မဲဆန္ဒရှင်များကို အသိပညာပေး သည့်လုပ်ငန်းတွင် ထိရောက်သောအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နိုင်စရာရှိပါသည်။ တိုင်းရင်းသား ဘာသာစကားဖြင့် တင်ဆက်သောမီဒီယာဖြစ်ပါက တိုင်းရင်းသား အစုအဖွဲ့များထံ ပို၍လက်လှမ်းမီရောက်ရှိနိုင်ပါသည်။

မဲဆန္ဒရှင် အသိပညာပေးလုပ်ငန်းတွင် တိုင်းရင်းသားအုပ်စုများ၊ အမျိုးသမီးများနှင့် အခြားသောလူနည်းစုအုပ်စုများ အစရှိသည်တို့ အားလုံးပါဝင်လာအောင် အားပေးသင့်ပါသည်။ အသိပညာပေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို မြို့ပေါ်တွင်ရော နယ်ဘက်တွင်ပါ နိုင်ငံ့ပိုင်နက်တစ်ခုလုံးစာ ဖြန့်ကျက်ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ မည်သည့်နေရာ၊ မည်သည့်အချိန်တွင် မည်သို့မဲပေးရမည်ကို ပြည်သူလူထုကို အသိပေးထားသင့်ပါသည်။ အဘယ်ကြောင့် မဲဆန္ဒပေးရန် အရေးကြီးသည်ကိုလည်း ပြည်သူများ သိရှိစေရန် ပညာပေးထားသင့်ပါသည်။

စောင့်ကြည့်ရမည်များ။

(က) ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်မှ ထုတ်ဝေသည့် စာရွက်စာတမ်းများ (သတင်းအချက်အလက် / ပညာပေး / ဆက်ဆံရေး) ၏ ဒီဇိုင်းပုံစံ၊ ဖြန့်ချိပုံနှင့် ၎င်းတို့၏ ရိုးရှင်းလွယ်ကူမှုအဆင့်။

(ခ) ပထမအကြိမ်မဲပေးမည့် မဲဆန္ဒရှင်များမှ တက်ကြွစွာပါဝင်မဲပေးနိုင်ရန်အလို့ငှာ မဲဆန္ဒရှင်အသိပညာပေးမှုရရှိထားသည့် ၎င်းတို့၏ ရာခိုင်နှုန်း။

(ဂ) မဲဆန္ဒရှင် အသိပညာပေးလုပ်ငန်းများသည် အစဉ်အဆက်အားဖြင့် ထည့်သွင်းစဉ်းစားခံရလေ့မရှိသော လူနည်းစုအုပ်စုများထံ ရောက်ရှိခြင်းရှိမရှိ။

• မဲဆန္ဒရှင် မှတ်ပုံတင်ခြင်း

ပြီးပြည့်စုံပြီး အားလုံးအကျုံးဝင်ပါဝင်နိုင်သော မဲဆန္ဒရှင်မှတ်ပုံတင်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်သည် လူတိုင်းမဲပေးပိုင်ခွင့်ကို အာမခံပေးရာတွင်နှင့် အခြေခံအခွင့်အရေးဖြစ်သော မဲပေးခွင့်၊ ရွေးကောက်ခံပိုင်ခွင့်တို့ကို ခံစားနိုင်ရန်တို့အတွက် လွန်စွာအခရာကျသည်။ နေရပ်စွန့်ခွာသူများ (IDPs)၊ တိုင်းရင်းသားအစုအဖွဲ့များကဲ့သို့သော လူနည်းစုအုပ်စုများအပါအဝင် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အစိတ်အပိုင်းအသီးသီးသည် မဲစာရင်းတွင် ပါမပါကို သတင်းမီဒီယာအနေဖြင့် ဆန်းစစ်လေ့လာသင့်သည်။

စောင့်ကြည့်ရမည်များ။

(က) မဲပေးနိုင်သည့် အရွယ်ရောက်ပြီး လူဦးရေအချိုးအစားနှင့် မဲဆန္ဒရှင်စာရင်းပါလူဦးရေ။

(ခ) မဲပေးနိုင်သည့် အရွယ်ရောက်ပြီးလူဦးရေအရ ရွေးကောက်ပွဲတွင် ပထမအကြိမ် ဆန္ဒမဲပေးခွင့်ရှိသူရာခိုင်နှုန်းနှင့် မဲပေးရန် အမှန်တကယ် မဲစာရင်းတွင်ပါဝင်သူအချိုးအစား။

(ဂ) မဲဆန္ဒရှင်စာရင်းပြုစုသူများသည် လိင်၊ အသက်အရွယ်၊ တိုင်းရင်းသား၊ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုနှင့် မီတင်းနေထိုင်ရာ ဒေသတို့ပေါ်မူတည်၍ ဘက်လိုက်ခြင်းရှိမရှိ။

(ဃ) မဲပေးရန်အရည်အချင်းပြည့်မီသူများအနေဖြင့် အဆင်မပြေမှု အနည်းဆုံးဖြင့် မဲဆန္ဒရှင်မှတ်ပုံတင်နိုင်မှု။

(င) မဲဆန္ဒရှင်စာရင်း၏ တိကျမှုကို တိုင်းတာရန်အတွက် သင့်တော်သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများရှိခြင်း။

(စ) မဲဆန္ဒရှင်စာရင်းများပြသထားခြင်းရှိမရှိနှင့် ဥပဒေမူဘောင်အရ ပြသရမည့် အကြိမ်အရေအတွက်အတိုင်း ပြသထားခြင်းရှိမရှိ၊ အများပြည်သူ လက်လှမ်းမီပြီး မြင်သာသည့်နေရာများတွင် ပြသထားခြင်းရှိမရှိ။

- ## နိုင်ငံရေးပါတီများ၏ပါဝင်မှုနှင့် ကိုယ်စားလှယ်လောင်း အမည်စာရင်း တင်သွင်းခြင်း

မီဒီယာအနေဖြင့် နိုင်ငံရေးပါတီပေါင်းစုံနှင့် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများစွာတို့၏ ရွေးကောက်ပွဲပေါ် အမြင်များကို သတင်းတင်ဆက်နိုင်ရန် ၎င်းတို့နှင့်တွေ့ဆုံသင့်ပြီး ၎င်းတို့၏မူဝါဒများနှင့် ရွေးကောက်ပွဲ ကြေညာချက်များကို လွတ်လပ်ပြီး မျှတသည့် ပုံစံဖြင့် သတင်းတင်ဆက်သင့်သည်။

နိုင်ငံတစ်ဝှမ်းလုံးစာယှဉ်ပြိုင်သည့် နိုင်ငံရေးပါတီ အနည်းငယ်ရှိနိုင်သကဲ့သို့ နိုင်ငံ့နေရာအနှံ့အပြားတွင် နိုင်ငံရေးပါတီများစွာမှနေ၍ ရွေးကောက်ပွဲဝင်ကြသည်လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ တိုင်းရင်းသားပါတီများကဲ့သို့သော ပါတီအချို့မှာမူ နိုင်ငံ့နေရာအနှံ့တွင် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ ရှိကြလိမ့်မည်မဟုတ်ပေ။ ထို့အပြင် တစ်သီးပုဂ္ဂလ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများလည်း ရှိနိုင်သည်။ မီဒီယာအနေဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲတွင် ယှဉ်ပြိုင်ကြမည့် ပါတီများအကြောင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ သာတူညီမျှ သတင်း အချက်အလက်များကို မဲဆန္ဒရှင်များသို့ပေးသင့်ပါသည်။

ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများနှင့် နိုင်ငံရေးပါတီများအနေဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲဖြစ်စဉ်တွင် သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ရမရကိုလည်း မီဒီယာများအနေဖြင့် သုံးသပ်ရန်အရေးကြီးပါသည်။

စောင့်ကြည့်ရမည်များ။

(က) ကိုယ်စားလှယ်လောင်း အမည်စာရင်းတင်သွင်းခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ၎င်းတို့အနေဖြင့် မှတ်ချက်ပေးရန် (သို့မဟုတ်) အခက်အခဲကြုံရသည်များ ရှိပါသလော။

(ခ) ၎င်းတို့အနေဖြင့် မည်သည့်မူဝါဒများကို ဦးစားပေးနေပါသနည်း။ အဆိုပါ မဲဆွယ်ကတိကဝတ်များသည် လူနည်းစုအုပ်စုများ၏ အကျိုးစီးပွားကို ရှေးရှုပါ၏လော။

(ဂ) နိုင်ငံရေးပါတီများအားလုံး လွတ်လပ်စွာ မဲဆွယ်စည်းရုံးနိုင်ကြပါသလော။ အကြပ်ကိုင်ခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်းခံရသူ တစ်စုံတစ်ဦးရှိပါသလော။ မဲဆွယ်စည်းရုံးစဉ် အခြားနည်းဖြင့် နှောက်ယှက်ဟန့်တားခြင်းရှိမရှိ။

(ဃ) ပြည်သူပိုင်အရင်းမြစ်များကို အလွဲသုံးစားလုပ်ခြင်း ရှိမရှိ။ (သို့မဟုတ်) နိုင်ငံပိုင်အရင်းမြစ်များကို နိုင်ငံရေးပါတီတစ်ခုခု၏ အကျိုးစီးပွားအတွက် အသုံးပြုခြင်း ရှိမရှိ။

(င) အမည်စာရင်းတင်သွင်းရာတွင် သတ်မှတ်ချက်များနှင့်ကိုက်ညီသည့် နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများအနေဖြင့် စာရင်းသွင်းရာ၌ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမခံရဘဲ ဆောင်ရွက်ပြီးစီးခြင်း ရှိမရှိ။

(စ) နိုင်ငံရေးပါတီများအနေဖြင့် ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်း (သို့မဟုတ်) ရွေးကောက်ပွဲဥပဒေနှင့် လမ်းညွှန်ချက်တစ်စုံတစ်ရာကို ဖောက်ဖျက်ကျူးလွန်ခြင်းရှိမရှိ။

ရွေးကောက်ပွဲနေ့

• ကြိုတင်မဲပေးခြင်း

ကြိုတင်မဲပေးသည့် လုပ်ငန်းစဉ်ကိုလည်း အမှန်တကယ် ရွေးကောက်ပွဲ ကျင်းပသည့် နေ့ကဲ့သို့ပင် အလားတူ အာရုံစိုက်မှုပြုသင့်သည်။ ရွေးကောက်ပွဲ လုံခြုံရေးကို မထိခိုက်စေဘဲ ကျယ်ပြန့်နိုင်သမျှ အကျယ်ပြန့်ဆုံးသော ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု ရရှိစေနိုင်မည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ရေးဆွဲထားသင့်သည်။ အထူးတလည် ဆောင်ရွက်ပေးရန်လိုအပ်သည့် မဲဆန္ဒရှင်များ (မသန်စွမ်းသူများ၊ သက်ကြီး ရွယ်အိုများ၊ မဲဆန္ဒနယ်ပြင်ပရောက် ကျောင်းသားများ၊ စစ်မှုထမ်းများ၊ အလုပ်သမား များ၊ နိုင်ငံရပ်ခြားရှိ သံအမှုထမ်းများနှင့် အချုပ်ခံနေရသူများ) ကိုလည်း ပါဝင်နိုင်အောင် ပြုလုပ်ပေးသင့်ပါသည်။ ကြိုတင်မဲပေးသည့် လုပ်ငန်းစဉ်များ၊ ကြိုတင်မဲပေးခွင့်ရှိသူများ၊ ကြိုတင်မဲပေးရမည့်နေရာများနှင့် ကြိုတင်မဲပေးရမည့် သတ်မှတ်အချိန်ကာလတို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍လည်း မီဒီယာအနေဖြင့် ပြည်သူများကို အသိပေးသင့်ပါသည်။

စောင့်ကြည့်ရမည်များ။

(က) မဲဆန္ဒနယ်အတွင်းနှင့်ပြင်ပရှိ ကြိုတင်မဲကောက်ခံသည့် လုပ်ငန်းစဉ်အတွက် အဓိကကျသည့် လမ်းညွှန်ချက်များမှာ အဘယ်နည်း။ ကြိုတင်မဲပေးခွင့်ရှိသူများမှာ မည်သူတို့နည်း။

(ခ) UEC အနေဖြင့် မဲပေးသည့်နေ့တွင် ကြိုတင်မဲပေးပြီးသူများ ထပ်မံ မဲမပေးနိုင်စေရန် မည်သို့အာမခံနိုင်သနည်း။

(ဂ) ကြိုတင်မဲပေးသည့်လုပ်ငန်းစဉ်မှာ အဘယ်သို့နည်း။ ကြိုတင် မဲပေးခြင်းကို မည်မျှကြာကြာ ကျင်းပပေးသနည်း။ ကြိုတင်မဲပေးမည့် မဲဆန္ဒရှင်များအနေဖြင့် မည်သည့်နေရာတွင် မဲပေးရသနည်း။ ၎င်း နေရာများသည် လုံခြုံမှုရှိပါ၏လော။

(ဃ) မဲပေးပြီးနောက်တွင် မဲလက်မှတ်များကိုလုံခြုံအောင် မည်သို့ သိမ်းဆည်းကြသနည်း။

(င) မဲလက်မှတ်များကို မည်သို့ရေတွက်ကြသနည်း။ မည်သို့ စာရင်း ပြုစုကြသနည်း။

- ## ရွေးကောက်ပွဲနေ့

ရွေးကောက်ပွဲဖြစ်စဉ်တစ်ခုလုံးတွင် ရွေးကောက်ပွဲနေ့သည် အရေးကြီးဆုံးသော နေ့များအနက်မှတစ်ခုဖြစ်သည်။ ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပသည့်နေ့တွင် မီဒီယာအနေဖြင့် မြေပြင်အခြေအနေနှင့်ပတ်သက်၍ ပို၍သတင်းတင်ဆက်သင့်သည့် အလျောက် ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုနှင့် အစီအစဉ်ရေးဆွဲထားမှုတို့ကို ပြုလုပ်ထားရန် လွန်စွာအရေးကြီးပါသည်။

မီဒီယာအနေဖြင့် မည်သည့်နေရာများတွင် သတင်းရယူနိုင်ပြီး မည်သည့် ကန့်သတ်ချက်များရှိသည်တို့ကို သိရှိရန်အတွက် UEC မှ ချမှတ်ပေးထားသည့် ရွေးကောက်ပွဲသတင်းရယူခြင်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များကို အကျွမ်းတဝင် ရှိထားသင့်သည်။ ရွေးကောက်ပွဲနေ့တွင် သတင်းရယူနိုင်ရန်အတွက် သတင်းမီဒီယာ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် သတင်းထောက်များအနေဖြင့် UEC နှင့် ၎င်း၏ ရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများမှနေ၍ အထူးခွင့်ပြုချက်များ ကြိုတင်လျှောက်ထားရန် လိုအပ်သည်ဟူသောအချက်ကို သတိပြုပါ။

ယခင်ရွေးကောက်ပွဲများအရ ပြစ်ချက်ရှိသော၊ မဲပေးသူနည်းပါးသော အရပ်ဒေသများ (သို့မဟုတ်) မဲဆွယ်စည်းရုံးရေးပုံစံများကြောင့်သော်လည်းကောင်း နိုင်ငံရေး ပါတီများကြား ပြိုင်ဆိုင်မှုပြင်းထန်ခြင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်း ထူးခြား ဖြစ်စဉ်များ၊ အကြမ်းဖက်မှုများ ဖြစ်ပွားသည့်နေရာများကဲ့သို့ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားနိုင်သည့် နေရာများကို ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုများပြုလုပ်စဉ်အတွင်း မီဒီယာအနေဖြင့် အမှတ်အသားပြုထားနိုင်ပါသည်။

စောင့်ကြည့်ရမည်များ။

၁။ ရွေးကောက်ပွဲမတိုင်မီတစ်ရက် (Silence Day) ကာလအတွင်း နိုင်ငံရေးပါတီတစ်ခုခုမှ မဲဆွယ်စည်းရုံးမှု ပြုလုပ်ခြင်းရှိမရှိ။
၂။ ရွေးကောက်ပွဲနေ့တွင် မဲရုံအတွင်း၊ အပြင် (သို့မဟုတ်) အနီးအနားတွင် မဲဆွယ်စာရွက်စာတမ်း (သို့မဟုတ်) မဲဆွယ်စည်းရုံးသည့်လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုများရှိမရှိ ပတ်ဝန်းကျင်ကို စူးစမ်းလေ့လာခြင်း။
၃။ မဲပေးသည့်လုပ်ငန်းစဉ်ကို ခြိမ်းခြောက်ခြင်း (သို့မဟုတ်) နှောက်ယှက်ခြင်း။
၄။ မဲဆန္ဒရှင်များအား တစ်နည်းတစ်ဖုံမဲပေးစေလို၍ တံစိုးလက်ဆောင်ပေး၍ သွေးဆောင်သည့်ဖြစ်ရပ်များ (မဲဝယ်ခြင်း)။
၅။ မသန်စွမ်းမဲဆန္ဒရှင်များအနေဖြင့် မဲရုံသို့ အဆင်ပြေချောမွေ့စွာ သွားရောက်မဲပေးနိုင်မှု။
၆။ တပ်တွင်းမဲရုံများရှိ မဲပေးသည့်လုပ်ငန်းစဉ်။
၇။ မဲပုံးများ၊ မဲပေးရာတွင် အသုံးပြုသည့် အခြားသောပစ္စည်းကိရိယာများနှင့် ရွေးကောက်ပွဲမတိုင်မီကာလအတွင်း ၎င်းတို့၏ လုံခြုံရေး။
၈။ လုံလောက်သော မဲလက်မှတ်အရေအတွက်နှင့် ပဏာမ လက်ခံရရှိသည့် အခြားသော မဲရုံပစ္စည်းများ။
၉။ မဲလာရောက်ပေးသည့်နှုန်းကို ခန့်မှန်းနိုင်ရန်အတွက် သက်ဆိုင်ရာမဲရုံမှ မဲဆန္ဒရှင်စာရင်းပါ စုစုပေါင်း မဲပေးခွင့်ရှိသူနှင့် တစ်နေကုန်လာရောက်မဲပေးသည့် မဲအရေအတွက်။
၁၀။ အနှောက်အယှက်၊ ထူးခြားဖြစ်စဉ်နှင့် တိုင်ကြားချက် တစ်စုံတစ်ရာဖြစ်ပွားခြင်းနှင့် တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်များ။
၁၁။ ကန့်သတ်ဧရိယာအတွင်း အခွင့်မရှိသူများကို တွေ့မြင်ရခြင်းရှိမရှိ။
၁၂။ မဲရုံ၌လူများစုပြုံလွန်းခြင်းရှိမရှိ။

၁၃။ မဲစာရင်းတွင် အမည်မပါ၍ မဲပေးမည့်သူများ လှည့်ပြန်လာရသည့် ဖြစ်ရပ်များ။

၁၄။ မဲလက်မှတ်များတွင် တုံးထုမဲပေးရာ၌ လုံလောက်သော လျှို့ဝှက်မှုရှိမရှိ။

၁၅။ မဲရေတွက်ခြင်း၏ မျှတမှုနှင့် ဘက်မလိုက်စွာဆုံးဖြတ်ခြင်း

၁၆။ နည်းပညာပိုင်းချို့တဲ့မှုများနှင့် ဆိုးရွားသော/တမင်ရည်ရွယ်သော ထူးခြားဖြစ်စဉ်များ။

၁၇။ မဲရေတွက်ခြင်း၏ သမာသမတ်ကျမှုနှင့်တိကျမှု။

၁၈။ မဲရလဒ်ပြုစုရာ၌ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိခြင်း။

၁၉။ စိတ်ပါဝင်စားသူ ပြည်သူလူထုများအတွက် မဲရလဒ်သိရှိနိုင်မှု အခြေအနေ။

၂၀။ မဲရုံ၊ မြို့နယ်နှင့် ဒေသန္တရအဆင့် မဲရလဒ်များ ကြေညာသည့် လုပ်ငန်းစဉ်။

ရွေးကောက်ပွဲနှောင်းပိုင်းကာလ

မတူညီသော နိုင်ငံရေးပါတီများကြား (သို့မဟုတ်) ပါတီကြီးနှစ်ခုကြား ပြိုင်ဆိုင်မှု ပြင်းထန်သည့်အခါမျိုးတွင် ရွေးကောက်ပွဲနှောင်းပိုင်းကာလသည် နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများအတွက်သာမက မဲဆန္ဒရှင်များအတွက်ပါ အထူးတလည် ထိလွယ်ရှလွယ် ဖြစ်တတ်သည်။ ရွေးကောက်ပွဲနှောင်းပိုင်းကာလ အနှောက် အယှက်ပေးမှု၊ ခြိမ်းခြောက်မှု (သို့) အကြမ်းဖက်မှု အစရှိသည့် ရွေးကောက်ပွဲနှင့် ဆက်စပ်သည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့်တကွ ရွေးကောက်ပွဲနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းသည့် ဖြစ်ရပ်များကိုပါ မီဒီယာအနေဖြင့် သတိထားစောင့်ကြည့်ပြီး သတင်းတင်ဆက်သင့်သည်။ ထို့အပြင်လည်း ရွေးကောက်ပွဲရလဒ်များ ကြေညာပြီး နောက်ရက်များတွင် နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ အခြားဆက်စပ်ပတ်သက်သူများမှ ဆန့်ကျင်ဆန္ဒပြမှုများ ပြုလုပ်လာနိုင်သည်ကိုလည်း မီဒီယာအနေဖြင့် နားစွင့်ထားရန် လိုအပ်သည်။

စောင့်ကြည့်ရမည်များ။

(က) ရွေးကောက်ပွဲများကျင်းပပြီးနောက် အကြမ်းဖက်မှုတစ်စုံတစ်ရာ ဖြစ်ပွားပါသလော။

(ခ) မဲဆန္ဒရှင်များအနေဖြင့် ရလဒ်များအပေါ် မည်သို့ရှုမြင်သနည်း။ ၎င်းတို့အတွက် လက်ခံနိုင်စရာ ရှိပါသလော။

(ဂ) မဲရေတွက်ခြင်းနှင့် မဲရလဒ်ပြုစုခြင်းတို့ကို ရွေးကောက်ပွဲ စီမံခန့်ခွဲမှုအဖွဲ့အနေဖြင့် မည်သို့စီမံဆောင်ရွက်လျက်ရှိသနည်း။

(ဃ) ၎င်းတို့အနေဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲ အငြင်းပွားမှုဆိုင်ရာ ဖြေရှင်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်ကို မည်သို့ဆောင်ရွက်သွားရန်ရှိသနည်း။ ၎င်းတို့ အနေဖြင့် မည်သည့်တိုင်ကြားချက်များ ရရှိထားပါသနည်း။

(င) အရပ်ဘက် လူ့အဖွဲ့အစည်းအနေဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲအပြီးတွင် မည်သို့သောလုပ်ငန်းစဉ်များ ဆောင်ရွက်သွားရန်ရှိပါသနည်း။ ရွေးကောက်ပွဲဖြစ်စဉ်တစ်လျှောက်လုံးတွင် ၎င်းတို့တွေ့မြင်ခဲ့ရသည့် အထင်ရှားဆုံးသော ကိစ္စရပ်များမှာ အဘယ်နည်း။

(စ) ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများအနေဖြင့် မည်သည့်ပြုပြင်ပြောင်းလဲ ရေး ကိစ္စရပ်များကို ဦးစားပေးဆောင်ရွက်သွားရန်ရှိပါသနည်း။

ရွေးကောက်ပွဲနှောင်းပိုင်းကာလတွင် မီဒီယာအနေဖြင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များသို့ အစိုးရနှင့် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်းခံရသည့် ကိုယ်စားလှယ်များ၏ ဆောင်ရွက်ချက်တို့ကို သတင်းတင်ဆက်ရန်တာဝန်ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့၏ ကိုယ်စားလှယ်များ လွှတ်တော်တွင် မည်သည့်အရာများပြုလုပ်နေသည်၊ ဥပဒေ ပြုရေး လုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း မည်သည့်ထိတွေ့ဆောင်ရွက်မှုများ ပြုလုပ်နေသည်တို့ကို ပြည်သူများအနေဖြင့် သိရှိပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ထို့အပြင်လည်း သတင်းထောက်များ အနေဖြင့် ရွေးကောက်ခံကိုယ်စားလှယ်များကျူးလွန်သည့် အဂတိလိုက်စားမှုများ၊ အာဏာအလွဲသုံးစားလုပ်မှုဖြစ်ရပ်များကို ဆက်လက်ပြီး သတင်းထုတ်ပြန် နေသင့်ပါသည်။

၄.၂။ လူနည်းစု အုပ်စုများအကြောင်း သတင်းတင်ဆက်ခြင်း

ရွေးကောက်ပွဲဖြစ်စဉ်များတွင် လူနည်းစုများပါဝင်နိုင်ရေးသည်လည်း အရေးကြီးလှပါသည်။ ဘာသာရေးအရ လူနည်းစု၊ တိုင်းရင်းသား လူနည်းစု၊ ဘာသာစကားအရ လူနည်းစု၊ မသန်စွမ်းသူများ၊ လူငယ်၊ ဒေသခံမျိုးနွယ်စုငယ်များနှင့် ပထဝီဝင် အနေအထားတည်ရှိမှုအရ ခွဲခြားဆက်ဆံခံရသူများ၊ အမျိုးသမီးများ၊ လိင်စိတ်/လိင်ဝိသေသလက္ခဏာခံယူဖော်ပြမှုကွဲပြားသူများသည် သတင်းများ၌ အများအားဖြင့် အမေ့လျော့ခံများဖြစ်နေတတ်ကြပါသည်။ ရွေးကောက်ပွဲဖြစ်စဉ်မှာ ၎င်းတို့၏အခွင့်အရေးများ ခံစားခွင့်ရကြပါ၏လောဟူသည့်အချက်ကို သတင်းစာဆရာကောင်းများအနေဖြင့် ဂရုစိုက်ဖော်ပြသင့်ပါသည်။

- ၎င်းတို့အနေဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲဖြစ်စဉ်တွင် အများနည်းတူ ပါဝင်နိုင်ဖို့ရာ မည်သို့သောအတားအဆီးများ ရှိနေပါသနည်း။
- ၎င်းတို့ ရွေးကောက်ပွဲဖြစ်စဉ်တွင် ပါဝင်နိုင်ဖို့ရာ မည်သို့သော နည်းလမ်းများ ဆောင်ရွက်ထားပါသနည်း။
- ယခင်ရွေးကောက်ပွဲများ၌ ၎င်းတို့၏အခွင့်အရေးများ ရရှိခဲ့ကြပါသလော၊ ဤတွင် ရွေးကောက်ပွဲစီမံခန့်ခွဲသူများအနေဖြင့် မည်သို့သင်ခန်းစာယူပြီး ပိုမိုကောင်းမွန်လာစေရန် မည်သို့ပြင်ဆင်ထားကြပါသနည်း။
- မသန်စွမ်းသူများပါ မဲစာရင်းတွင်ပါဝင်ရေးနှင့် ရွေးကောက်ပွဲနေ့၌ မဲပေးနိုင်ဖို့ရာ မည်ကဲ့သို့စီမံဆောင်ရွက်ထားသနည်း။
- ဝေးလံခေါင်သီသောဒေသများမှ မဲဆန္ဒရှင်များ ၎င်းတို့၏ သက်ဆိုင်ရာမဲရုံသို့ အချိန်မီရောက်ရှိရေးကို မည်သို့စီစဉ်ထားပါသနည်း။

သတင်းစာဆရာများအနေဖြင့် အထက်ဖော်ပြပါအချက်များကို မေးခွန်းထုတ်ဖို့ လိုပါလိမ့်မည်။ ရွေးကောက်ပွဲဖြစ်စဉ်၌ လူတိုင်း တန်းတူအခွင့်အရေး ရှိနေသည်ကို သတိပြုမိဖို့ရာလိုပါသည်။ ရွေးကောက်ပွဲနှင့်သက်ဆိုင်သော ဥပဒေများ၊ အမိန့်ညွှန်ကြားချက်များကို ကျေညက်အောင်လေ့လာပြီး ဥပဒေများတွင်ပါ ၎င်းတို့၏အခွင့်အရေးများ ပေးအပ်ထား၏လော ဟူသည်တို့ကို ထောက်ပြနိုင်ဖို့ရာ အားထုတ်ရမည်ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့အတွက် သီးခြားအခွင့်အရေးများရှိသင့်သည် ဆိုပါကလည်း ဖော်ပြသင့်ပါသည်။ ၎င်းတို့အတွက် အချိုးကျကိုယ်စားလှယ် ပေးထားခြင်း၊ မဲဆန္ဒနယ် သီးခြားသတ်မှတ်ပေးထားခြင်း၊ မဲလက်မှတ်တွင် ဒေသခံ ဘာသာစကားဖြင့် ရေးထိုးပေးထားခြင်း အစရှိသည့် အခွင့်အရေးများ ရကြပါ၏လော။ မရရှိသေးဟုဆိုပါက မည်သည့်ဥပဒေများက ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများကို အကာအကွယ်ပေးနိုင်မည်နည်းဆိုသောအချက်ကို မေးခွန်း ထုတ်သင့်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် မတူညီသောတိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံ နေထိုင်ကြပြီး လူတိုင်းသည် မြန်မာစကားပြောတတ်၊ ရေးတတ်သူများ မဟုတ်ကြပါ။ မိခင်ဘာသာစကားကိုသာ ပြောဆိုသုံးစွဲလျက်ရှိသော တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုများ လည်း ရှိသည့်အတွက် မဲလက်မှတ်ပေါ်၌ရေးထားသော ဘာသာစကားသည် ၎င်းတို့ နားလည်သော ဘာသာစကားမဟုတ်ပါက ၎င်းတို့ဆန္ဒရှိသော ကိုယ်စားလှယ်ကို အတိအကျရွေးချယ်ပေးနိုင်မည့်အခွင့်အရေးကို လက်လွတ်ဆုံးရှုံးသည်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်သည်။

အချို့နေရာများတွင် ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုအရ လူနည်းစုဖြစ်သောကြောင့် (သို့မဟုတ်) နေထိုင်ရာဒေသတူသော်ငြား မျိုးနွယ်စုမတူသောကြောင့် ဘေးဖယ်ခံထားရသူများ အတွက် လူအများကြား သွားရောက်မဲပေးဖို့ရာကိစ္စမှာ အတားအဆီးတစ်ခု ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နေနိုင်ပါသည်။ ၎င်းတို့ကို ကိုယ်စားပြုရွေးချယ်မည့် ကိုယ်စားလှယ် လောင်းအတွက်ဆိုပါက ပို၍ပင်အန္တရာယ်များနိုင်ခြေရှိပါသည်။

၎င်းတို့အနေဖြင့် မဲပေးပုံပေးနည်းများ၊ မဲဆန္ဒရှင်တစ်ဦး၏တာဝန်၊ မဲပေးခွင့်ရရှိစေရန် မည်သို့လုပ်ဆောင်ရမည်ဟူသောကိစ္စရပ်များ အစရှိသည့် ရွေးကောက်ပွဲအသိပညာပေးမှုများဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အချက်အလက်များ လုံလောက်စွာ ရရှိကြပါ၏လော၊ ရွေးကောက်ပွဲစနစ်နှင့် ကောင်းကျိုး၊ ဆိုးကျိုးများ ကိုပါ ဂဃနဏ သဘောပေါက်ကြပါ၏လော။ အများအားဖြင့် လူနည်းစု တိုင်းရင်းသားများသည် ရွေးကောက်ပွဲနှင့်ပတ်သက်သည့် လုပ်ဆောင်ချက်များတွင် အမေ့လျော့ခံများ ဖြစ်နေတတ်ကြပါသည်။ သို့သော် သတင်းစာဆရာများကမူ မမေ့မလျော့ ဖော်ထုတ်သင့်ပါသည်။ မည်သို့သောချဉ်းကပ်မှုမျိုးသည် ၎င်းတို့ အတွက် သဟဇာတဖြစ်စေမည်နည်း၊ ရွေးကောက်ပွဲစီမံခန့်ခွဲသူများအနေနှင့် မည်သို့ကူညီပေးနိုင်မည်နည်း အစရှိသောအချက်အလက်များသည် အသုံးဝင် စေလိမ့်မည် ဖြစ်ပါသည်။

ရွေးကောက်ပွဲဖြစ်စဉ်တွင် အားလုံးတန်းတူပါဝင်နိုင်ဖို့ရာ

- အဓိကအတားအဆီးများမှာ မည်သည့်အရာများနည်း။
- မည်သို့ကောင်းမွန်သော စီမံခန့်ခွဲမှုမျိုး လိုအပ်ပါမည်နည်း။
- လူနည်းစုများအနေဖြင့် နိုင်ငံရေးနှင့်ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ ပါဝင်ဆောင်မှုများ ပြုလုပ်လာကြစေရန် မည်သူမှအားပေးကူညီ နိုင်ပါသနည်း။
- ရွေးကောက်ပွဲစီမံခန့်ခွဲသူများအနေဖြင့် မည်ကဲ့သို့ အားပေး ကူညီမှုမျိုး ပြုလုပ်ထားကြသနည်း။

  အစရှိသည့် ဇာတ်လမ်းကောင်းများ ထုတ်ဖော်ရေးသားသင့် ပါသည်။

လာမည့် ၂၀၂၀ ရွေးကောက်ပွဲတွင် တပ်တွင်းမှ မဲရုံများကို တပ်အပြင်ထုတ်မည့်ကိစ္စကို လွှတ်တော်၌ ဆွေးနွေးဆုံးဖြတ်ခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ တပ်မတော်သားမိသားစုဝင်များ၏ မျှော်လင့်ချက်များနှင့် သာမန်ပြည်သူလူထု၏ အမြင်များမှာလည်း စိတ်ဝင်စားစရာ ကောင်းလှပါသည်။

လူနည်းစု အုပ်စုများအကြောင်း သတင်းတင်ဆက်ခြင်းအတွက် အကြံပြုချက်များ

မသန်စွမ်းသူများ (PWDs)

- ၎င်းတို့၏မသန်စွမ်းမှုအကြောင်း မဖော်ပြမီ သက်ဆိုင်ရာလူပုဂ္ဂိုလ်များထံမှ ခွင့်ပြုချက်တောင်းခံပါ။
- ချို့ယွင်းအားနည်းချက်များထက်စာလျှင် စွမ်းဆောင်နိုင်သည်များကို ဦးစားပေးဖော်ပြပါ။
- မသန်စွမ်းသူများအကြောင်း သတင်းတင်ဆက်ရာ၌ **“လူသာလျှင် ပထမ ပဓာနအဖြစ် ပုံဖော်ရေးသားခြင်း”**ဖြင့် ဖော်ပြရမည်။ လူသာလျှင် ပထမ ပဓာနအဖြစ် ပုံဖော်ရေးသားခြင်းဆိုသည်မှာ မသန်စွမ်းမှုထက် လူပုဂ္ဂိုလ်ကို ဦးစားပေးဖော်ပြခြင်း၊ ချို့ယွင်းအားနည်းမှုနှင့်အတူ လူပုဂ္ဂိုလ်ကိုတွဲ၍ ခေါ်ဝေါ်ဖော်ပြခြင်းကိုဆိုလိုသည်။ ဥပမာ မသန်စွမ်းသူတစ်ဦးကို ရည်ညွှန်းဖော်ပြရာ၌ “ . . . ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်” “. . . အသုံးပြုသောပုဂ္ဂိုလ်” အစရှိသောစကားရပ်များကို အသုံးပြု၍ လူပုဂ္ဂိုလ်အား ဦးစားပေးဖော်ပြရမည်။
- သင့်တင့်လျောက်ပတ်ပြီး စံပြုသတ်မှတ်ထားသော မသန်စွမ်းမှုဆိုင်ရာ ဝေါဟာရအမှန်များကိုသုံးစွဲရမည်။
- မသန်စွမ်းသူများအကြောင်းကို သန်စွမ်းသူများနည်းတူ မျှတပြီး ဘက်မလိုက်သောပုံစံဖြင့် ဖော်ပြရမည်ဖြစ်ပြီး တမူထူးခြားသော (သို့မဟုတ်) အံ့မခန်းအောင်မြင်မှုကို လုပ်ဆောင်နိုင်သော စွမ်းနိုင်သူသူရဲကောင်းများအဖြစ် ပုံမဖော်မိရန်လိုအပ်သည်။
- မျက်ရည်ချူသော အကြောင်းအရာမျိုးမဟုတ်ဘဲ မျှတမှုရှိပြီး ဘက်မလိုက်သော အကြောင်းအရာများကို ဖန်တီးတင်ဆက်ပါ။

- မသန်စွမ်းမှုဟူသည် ရောဂါမဟုတ်သကဲ့သို့ မသန်စွမ်းသူများသည်လည်း ရောဂါသည်များ မဟုတ်သည်ကိုသတိရပါ။
- မသန်စွမ်းသူများကို အင်တာဗျူးရာ၌ ၎င်းတို့သွားလာရ လွယ်ကူသော နေရာထိုင်ခင်း၊ လက်သင်္ကေတပြ ဘာသာပြန်လိုအပ်မှုရှိမရှိ၊ အကူလူလိုမလို အစရှိသည့် အားလုံးလက်လှမ်းမီ ရယူသုံးစွဲနိုင်ရေး အစီအမံများကို ကြိုတင်ပြင်ဆင်ရာ၌ ထည့်သွင်းစဉ်းစားပါ။
- မသန်စွမ်းသူများကို ဓါတ်ပုံရိုက်ခြင်း၊ ဗီဒီယိုရိုက်ခြင်းတို့ ပြုလုပ်သည့်အခါ မသန်စွမ်းမှုကိုသော်လည်းကောင်း၊ ချို့ယွင်းအားနည်းမှုကိုသော်လည်းကောင်း၊ မသန်စွမ်းသူ အသုံးပြုနေသည့် အထောက်အကူပြုပစ္စည်းများကိုသော်လည်းကောင်း ဗဟိုမပြုဘဲ ကာယကံရှင်လူပုဂ္ဂိုလ်အပေါ်တွင်သာ ဗဟိုပြုရိုက်ကူးပါ။ ၎င်းတို့မှ တုံ့ပြန်စကားပြောသည်ကို စိတ်ရှည်လက်ရှည် စောင့်ဆိုင်းပေးပြီး ၎င်းတို့နှင့်အတူပါလာသည့် အကူလူနှင့်သာ တိုက်ရိုက်စကားပြောခြင်း၊ မေးမြန်းခြင်းမျိုးကို ရှောင်ကြဉ်ပါ။ မသန်စွမ်းသူ အထူးသဖြင့် ဘီးတပ်ကုလားထိုင်(ဝှီးချဲ)အသုံးပြုနေရသူများ၊ အမြင်အာရုံ မသန်စွမ်းသူများနှင့် မျက်နှာချင်းဆိုင်၍ ရေပြင်ညီ အနေအထားဖြင့် စကားပြောပါ။ အကြားအာရုံမသန်စွမ်းသူများနှင့် စကားပြောသည့်အခါမျိုးတွင်မူ အော်ဟစ်ပြောဆို၍ မေးမြန်းခြင်းမျိုးပြုလုပ်ရန် မလိုအပ်ပါ။
- ဓါတ်ပုံများ၊ ဗီဒီယိုများရိုက်ကူးသည့်အခါမျိုးတွင် မသန်စွမ်းသူအပေါ် အပြုသဘောဆောင်သော၊ အများအမြင်တင့်တယ်သော ရိုက်ကူးတင်ဆက်မှုမျိုးကိုသာ ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်သင့်သည်။
- မသန်စွမ်းသူများအကြောင်းကိုဖော်ပြရာ၌ လူမှုရေးအမြင်ဖြင့် ချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်မှုနှင့် လူ့အခွင့်အရေး အခြေပြုချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်မှုပုံစံများဖြင့် ဖော်ပြရန်တိုက်တွန်းပါ။ ဆေးပညာနှင့်ကုသိုလ်ဖြစ်

အမြင်ဖြင့် ချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်မှုပုံစံများဖြင့် ဖော်ပြခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ပါ။

- သတင်းနှင့်အစီရင်ခံတင်ဆက်မှုများကို ရေးသားဖြန့်ချိရာ၌ (လက်သင်္ကေတပြ ဘာသာစကား၊ စာတန်းထိုး၊ အသံထွက်၊ အမြင်အာရုံအားနည်းသူများအတွက် ပုံနှိပ်ဆိုဒ်ကြီး(စာလုံးအကြီး)၊ ဖြစ်နိုင်ပါက မျက်မမြင်လက်စမ်းစာ အစရှိသဖြင့်) ၎င်းတို့ လွယ်လင့်တကူ လက်လှမ်းမီဖတ်ရှုနိုင်မည့်ပုံစံမျိုးဖြင့် တတ်နိုင်သမျှ ပြုလုပ်ပေးပါ။

လိင်စိတ်/လိင်ဝိသေသလက္ခဏာခံယူဖော်ပြမှုကွဲပြားသူများ (LGBTIQ+)

- LGBTIQ+ များအတွက် သင့်တင့်လျောက်ပတ်ပြီး စံပြုသတ်မှတ်ထားသော ဝေါဟာရအမှန်များကို အသုံးပြုပါ။
- အထူးသဖြင့် ဆန့်ကျင်ဘက်လိင်ကဲ့သို့ ပြောင်းလဲဝတ်ဆင်နေထိုင်သူများ (transgender) အတွက် မွေးရာပါအမည်နာမထက် စာလျှင် ၎င်းတို့ လိုလားနှစ်သက်သည့် အမည်နာမကို အသုံးပြုပါ။
- ဆေးဘက်ဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များကို အသားပေးမေးမြန်း ဖော်ပြခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ပါ။
- လူတစ်ဦးတစ်ယောက်၏ လိင်စိတ်တိမ်းညွတ်မှု/လိင်ဝိသေသခံယူမှုကို သတင်းအကြောင်းအရာနှင့် ပတ်သက်မှုရှိမှသာ ဖော်ပြသင့်သည်။
- LGBTIQ+ များအကြောင်းဖော်ပြရာတွင် အခြားသူများနည်းတူမျှတပြီး ဘက်မလိုက်သောပုံစံဖြင့် ဖော်ပြရမည်။

အမျိုးသမီး၊ တိုင်းရင်းသားနှင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ

- ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများအကြောင်း သတင်းတင်ဆက်ရာတွင် အားလုံး မျှမျှတတ ပါဝင်ဖော်ပြခြင်းခံရစေရန်အတွက် နိုင်ငံရေးဖြစ်စဉ်တွင် အမျိုးသမီးများ တန်းတူရည်တူ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု၏ အရေးကြီးပုံကို အားပေးအသိအမှတ်ပြုရမည်။
- အမျိုးသမီးကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ၏ ရုပ်ခန္ဓာသွင်ပြင်နှင့် ပတ်သက်၍ အသားပေးဖော်ပြခြင်းမပြုရ။
- ကျား၊မဖြစ်တည်မှုကို ပုံသေကားချပ်ရှုမြင်သည့်သဘောထား အမြင်မျိုးဖြင့် သတင်းတင်ဆက်ခြင်းမျိုးမှ ရှောင်ကြဉ်ပါ။
- အမျိုးသမီး ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများကို သားကောင်များ၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာရုပ်ဝတ္ထုများ သဖွယ် တင်ပြခြင်းမျိုး မပြုလုပ်ရ။
- တိုင်းရင်းသားများ၊ ဌာနေတိုင်းရင်းသားနှင့် ပတ်သက်၍ သတင်းတင်ဆက်ရာတွင် အချက်အလက်မှန်ကန်ပြီး တိကျသော သတင်းဖော်ပြမှုမျိုးဖြစ်ပါစေ။
- တိုင်းရင်းသားများနှင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ အကြောင်းကို သတင်းတင်ဆက်ရာ၌ ဒေသန္တရအခြေအနေကိုသိရှိပြီး “ထိခိုက်နစ်နာမှု တစ်စုံတစ်ရာ မဖြစ်စေရေး - Do No Harm” မူဖြင့် ဖော်ပြပါ။

၄.၃။ လူငယ်သတင်းထောက်များအတွက် အကြံပြုချက်များ

အများတစ်စုံတစ်ရာ၊ ဘက်လိုက်သည်ဟူ၍ ထင်မြင်ယူဆစရာသဲလွန်စ၊ ရွေးကောက်ပွဲဖြစ်စဉ်နှင့်ပတ်သက်၍ နားလည်မှုမရှိခြင်းတို့ကြောင့် ရွေးကောက်ပွဲများ၏ တရားဝင်မှုကိုထိခိုက်စေနိုင်သည့်အတွက် လူသစ်တန်း သတင်းထောက်များအတွက် ရွေးကောက်ပွဲကဲ့သို့သော အရေးကြီးသည့် ဖြစ်ရပ်များကို သတင်းလိုက်ရခြင်းသည် လွန်စွာသည်းထိတ်ရင်ဖိုစရာ ကောင်းပါလိမ့်မည်။

ပြည်သူများ သတင်းအချက်အလက်စုံလင်စွာ ဆုံးဖြတ်ချက်များပြုလုပ်နိုင်ရေးအတွက် ရွေးကောက်ပွဲကာလအတွင်း သတင်းမီဒီယာ ဆောင်ရွက်ရသည့် အခန်းကဏ္ဍမှာ လွန်စွာအရေးကြီးသည့်အလျောက် ၎င်းအတွက် ပြင်ဆင်မှုများ ပြုလုပ်ခြင်း၊ တန်ဖိုးထားဆောင်ရွက်ခြင်းတို့တွင် လူငယ်သတင်းထောက်များ အနေဖြင့် ကောင်းစွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ကြပါလိမ့်မည်။ သို့သော်လည်း စာနယ်ဇင်း လုပ်ငန်းကို ကျင့်ဝတ်နှင့်အညီဆောင်ရွက်ရေးမှာ အရေးကြီးဆုံးဖြစ်ပြီး သတင်းမီဒီယာ၏ အာရုံစူးစိုက်မှုရရန် ဆူညံပွက်လောရိုက်နေသည့် အသံများကြားတွင် လူငယ်သတင်းထောက်များအတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်မှန်ကန်ရေးအတွက် စာနယ်ဇင်းကျင့်ဝတ်မှ ကူညီလမ်းညွှန်ပါလိမ့်မည်။

အောက်ပါတို့မှာ ရွေးကောက်ပွဲတွင် သတင်းတင်ဆက်မည့် လူငယ်ခြေတက် သတင်းထောက်များအတွက် အကြံပြုချက်များ ဖြစ်ကြပါသည်။

အခြေခံကြေညာက်ပါစေ။

ရွေးကောက်ပွဲများကို စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများချမှတ်ထားသည့် တရားဥပဒေဘောင်အတွင်းမှ ကျင်းပပြုလုပ်ရခြင်းဖြစ်သည်။ ရွေးကောက်ပွဲနှင့် အခြားသက်ဆိုင်ရာဥပဒေများကို သိရှိထားခြင်းဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲဖြစ်စဉ်ကို

စောင့်ကြည့်ခြင်း၊ လိုအပ်ချက်များကို ဖော်ထုတ်ခြင်းနှင့် အမှားများ၊ အလွဲသုံးစား လုပ်မှုများကို လက်ဆုပ်လက်ကိုင်ပြခြင်းတို့ပြုလုပ်ရာ၌ လွန်စွာအထောက်အကူ ပြုပါသည်။ ရွေးကောက်ပွဲအတွက် အခြေခံကျသည့်ဥပဒေများ၊ ရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင်၏ ထုတ်ပြန်ချက်များကို ဖတ်ရှုလေ့လာပါ။ တစ်ခါတစ်ရံ ရွေးကောက်ပွဲ သတင်းတင်ဆက်မည့် သတင်းထောက်များအတွက် လမ်းညွှန်ချက်များကိုပါ ထုတ်ပြန်ထားတတ်သည်ဖြစ်ရာ ၎င်းထုတ်ပြန်ချက်များအားလုံးကို သတိပြု မှတ်သားနိုင်ပါက အကောင်းဆုံးဖြစ်သည်။

ရွေးကောက်ပွဲဖြစ်စဉ်ကိုအကဲဖြတ်ရာ၌ အတွေ့အကြုံရှိသည့် ရွေးကောက်ပွဲ စောင့်ကြည့် လေ့လာရေးအဖွဲ့များကဲ့သို့သော ရွေးကောက်ပွဲနှင့် ဆက်စပ် ပတ်သက်သူများနှင့် စကားပြောခြင်းဖြင့်လည်း အထောက်အကူ ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ ၎င်းတို့မှနေ၍ သတင်းမီဒီယာမှ အာရုံထားစောင့်ကြည့်သင့်သည့် ရွေးကောက်ပွဲ မျက်နှာစာများနှင့်ပတ်သက်၍ သဲလွန်စများ၊ အသုံးဝင်သော အကြံဉာဏ်များ ပေးနိုင်ပါသည်။

တိကျမှု၊ တိကျမှု၊ တိကျမှု!

အချက်အလက်များကို ရှင်းလင်းတိကျပါစေ။ စာနယ်ဇင်းလုပ်ငန်းဟူသည် အချက်အလက်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် အတည်ပြုခြင်းဖြစ်သည်။ ကိုယ်စားလှယ် လောင်းများ၊ နိုင်ငံရေးပါတီများကို တိုက်ခိုက်ရန် မုသားစကားများ ဖြန့်ဝေသည့် လုပ်ဆောင်မှုများစွာ ရှိနေနိုင်ပါသည်။

သတင်းတု၊ သတင်းမှားများ ပြန့်နှံ့လျက်ရှိနေလိမ့်မည်ကို ကြိုတင်မျှော်လင့်ထားပါ။ အကယ်၍ သတင်းဌာနများအနေဖြင့် ၎င်းတို့ကိုယ်ကို ယုံကြည်ကိုးစားလောက်စရာ သတင်းအချက်အလက် အရင်းမြစ်များအဖြစ် ကာလကြာမြင့်စွာကတည်းက သက်သေပြထားပြီးဖြစ်ပါက ပြည်သူများအနေဖြင့် ၎င်းသတင်းဌာနများကို မဲဆွယ်မုသားစကားများကို တန်ပြန်တိုက်ဖျက်နေသည့် အင်အားစုများအဖြစ် ရှုမြင်လာကြမည်ဖြစ်သည်။ လူသစ်တန်းသတင်းထောက်တစ်ဦးအနေဖြင့် ဤဂုဏ်သိက္ခာကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန်မှာ သင်၏တာဝန်ဖြစ်သည်။

သတင်းအရင်းမြစ် ပေါင်းစုံရှိပါစေ။

ရွေးကောက်ပွဲ၏ ရှေ့တန်းနှင့်အလယ်တန်းမျက်နှာစာများတွင် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများသည် မဲဆန္ဒရှင်များထံမှ အခွင့်အာဏာအပ်နှင်းမှုရရှိစေရေးအတွက် ယှဉ်ပြိုင်လျက်ရှိသော်လည်း ၎င်းတို့ချည်းကိုသာ အာရုံထားခြင်းမျိုးမှ ရှောင်ကြဉ်သင့်သည်။ ရွေးကောက်ပွဲဖြစ်စဉ်တွင် အခြားဆက်စပ်ပတ်သက်သူများစွာလည်း ပါဝင်ပတ်သက်လျက်ရှိသေးသည်ဖြစ်ရာ အများအားဖြင့် ၎င်းတို့၏အသံကို လူများမကြားရချေ။ ထိုအသံများကိုလည်း အများကြားနိုင်သည်အထိ မြှင့်တင်ပေးရန်မှာ သတင်းမီဒီယာ၏အလုပ်ဖြစ်သည်။

အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများမှနေ၍ ပြည်သူများ အထူးသဖြင့် လူနည်းစုအုပ်စုများနှင့် သက်ဆိုင်သည့်အရေးကိစ္စများ၊ အလေးထားစရာများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အကြံဉာဏ်များပေးနိုင်ပါသည်။

အသက်နှင့်လဲအပ်သော သတင်းဟူ၍မရှိ။

ရွေးကောက်ပွဲကာလအတွင်းတွင် သတင်းဘက်လိုက်သည်ဟူသော စွပ်စွဲချက်များ ကဲ့သို့ပြဿနာများ အမြဲတစေပေါ်ထွက်လာပြီး သတင်းထောက်များကို ခြိမ်းခြောက်မှု၊ တိုက်ခိုက်မှုများလည်း ပိုမိုများပြားလာသည်။ သင်၏လုံခြုံရေးနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေးသည် အရေးကြီးသည်ဟူသောအချက်ကို အမြဲသတိရှိပါ။ သတင်းလိုက်စဉ် လုံခြုံရေးကို ထိပါးလာမည့်အရာများကို အကဲစမ်းရန် မထိုက်တန်ပါ။

သင့်မိခင်သတင်းဌာန၏ လုံခြုံရေးတားမြစ်ချက်များကို အမြဲသတိရပါ။ သင်မည်သည့်နေရာတွင် ရောက်ရှိနေသည်ကို မိမိ၏သတင်းဌာနကို အမြဲဆက်သွယ်အသိပေးပြီး အကယ်၍ အန္တရာယ်ရှိသော သတင်းသဲလွန်စကို လိုက်နေစဉ် သင့်လုံခြုံရေးကို တိုက်ရိုက် (သို့) သွယ်ဝိုက်ခြိမ်းခြောက်မှုမျိုး တွေ့ကြုံရပါက လက်ငင်းသတင်းပေးပို့ပါ။ အကယ်၍ မိမိရောက်ရှိနေသည့်နေရာတွင် ဘေးကင်းလုံခြုံရေး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ သတ်မှတ်ထားခြင်း မရှိသေးပါက ခြိမ်းခြောက်မှုများ ပေါ်ပေါက်လာသည့်အခါ သတင်းထောက်များ၏ ဘေးကင်း

လုံခြုံရေးအတွက် အကောင်းဆုံး လုပ်ဆောင်နိုင်စရာရှိသည်များကို သင်၏ မိခင်သတင်းဌာနနှင့် ဆွေးနွေးပါ။

သံသယရှိပါက သင်၏အယ်ဒီတာများနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပါ။

အယ်ဒီတာများသည် အနီးကပ်သင်ကြားသူများဖြစ်သည့်အလျောက် သင့်အား လမ်းမှန်သို့ရောက်အောင် ကူညီပေးနိုင်ပါလိမ့်မည်။ ကွင်းဆင်းလုပ်ကိုင်နေကြရသည့် သတင်းထောက်များအနေဖြင့် မိမိဘာသာ ဆုံးဖြတ်ချက်များ ပြုလုပ်ကြရန် အခြေအနေကြုံလာပါက မိမိသတင်းဌာနနှင့် ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်မှု မပြတ်ရှိနေစေရန် အရေးကြီးပါသည်။ သင်တန်းစာအုပ်များ၊ လက်စွဲစာအုပ်များတွင် မပါရှိသည့် အခြေအနေများနှင့် တွေ့ကြုံရတတ်သော်လည်း သင်၏အယ်ဒီတာများသည် နှစ်ပေါင်းများစွာ လုပ်ငန်းအတွေ့အကြုံရှိသူများ ဖြစ်ကြသည့်အတွက် မည်သို့အကောင်းဆုံး တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ရမည်ကို သိရှိကြပါလိမ့်မည်။

၄.၄။ အချက်အလက်စစ်ဆေးသည့် နည်းလမ်းများ

အချက်အလက်စစ်ဆေးခြင်းဟူသည် စာနယ်ဇင်းလုပ်ငန်းအတွက် အဆန်း မဟုတ်လှပေ။ အမှန်အတိုင်းဖော်ပြခြင်းသည် ကျင့်ဝတ်ရှိသော စာနယ်ဇင်း လုပ်ငန်း၏ အခြေခံမူတစ်ရပ်ဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ အချက်အလက်များကို တိကျသေချာအောင် ပြုလုပ်ခြင်း၊ အချက်အလက်စစ်ဆေးအတည်ပြုခြင်းတို့သည် စာနယ်ဇင်းလုပ်ငန်းတွင် နက်ရှိုင်းစွာအမြစ်တွယ်ပြီးဖြစ်သည်။

Truth-O-Meter of *PolitiFact* ဟူသည် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု၏ ပထမဦးဆုံးသော ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်း အချက်အလက်စစ်ဆေးရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစီမံချက်များအနက် တစ်ခုအပါအဝင်ဖြစ်ပြီး ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် စတင်တည်ထောင်ခဲ့ပါသည်။ "PolitiFact မှနေ၍ ကမ္ဘာနှင့်အဝှမ်း အချက်အလက်စစ်ဆေးလှုပ်ရှားမှုတစ်ရပ်ကို စတင်စေခဲ့ပြီး မဲဆွယ်စည်းရုံးရေးကတိကဝတ်များကို ခြေရာခံသည့် နည်းလမ်းသစ်တစ်ရပ်ကို လည်း စွန့်ဦးတီထွင်ခဲ့ပါသည်။"

သတင်းတု၊ သတင်းမှား၊ ကောလဟာလသတင်းများ တစ်နည်းအားဖြင့် ရောထွေးနေသော သတင်းအချက်အလက်အမျိုးအစားများသည် အသစ်အဆန်း မဟုတ်ပါ။ ၎င်းတို့သည်လည်း ကာလရှည်ကြာစွာ တည်ရှိခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။

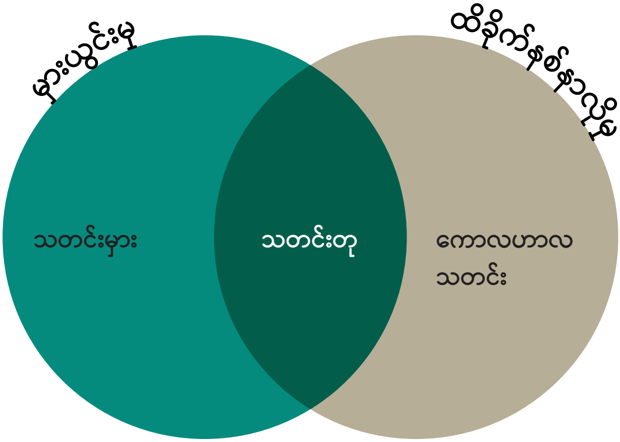

၎င်းတို့ကို အောက်ပါအတိုင်း အမျိုးအစားခွဲခြားနိုင်ပါသည်။

- သတင်းတုဟူသည်မှာ “ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ပုံမှားရိုက်ထား ပြီး ထိခိုက်နစ်နာမှုဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်သော အကြောင်းအရာ ဖြစ်သည်။ ဤတွင် စေ့ဆော်မှုသုံးရပ်ရှိပြီး ၎င်းတို့မှာ ငွေရရှိရန်၊ ပြည်တွင်းပြည်ပမှ နိုင်ငံရေးဩဇာထူထောင်ရန်နှင့် ၎င်း သတင်းကြောင့် ပြဿနာဖြစ်ပွားစေရန်တို့ ဖြစ်ကြသည်။”
- သတင်းမှားဆိုသည်မှာ “မှားယွင်းသော အကြောင်းအရာ တစ်ခုဟုခေါ်ဆိုနိုင်ပြီး ၎င်းကိုဖြန့်ချိသည့် ပုဂ္ဂိုလ်အနေဖြင့် ၎င်းသတင်းသည် အမှား (သို့) နားလည်မှု လွဲစေသည့်အရာဟု သဘောမပေါက်ချေ။ အများအားဖြင့် မှားယွင်းသော သတင်း အချက်အလက်တစ်ခုကို သတင်းမှားမှန်းမသိသူတစ်ဦးက

တွေ့ရှိပြီး အများသူငါကို ကူညီရန်ရည်ရွယ်၍ သက်ဆိုင်ရာ ကွန်ယက်တွင် မျှဝေလိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။”

- ကောလဟာလသတင်းဟူသည်မှာ “မှန်ကန်သော သတင်း အချက်အလက်ဖြစ်သော်လည်း ထိခိုက်နစ်နာမှု ဖြစ်စေလိုသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် မျှဝေကြခြင်းကိုဆိုလိုသည်”

ပြောင်းလဲလျက်ရှိသော သတင်းအချက်အလက်မျက်နှာစာ၏ ဒစ်ဂျစ်တယ်ခေတ်တွင် “သတင်းအတုအယောင်” ဟုခေါ်သည့်အရာများ ဖောင်းပွပြန့်နှံ့လျက်ရှိရာ အချက်အလက်စစ်ဆေးခြင်းသည် အမှန်တရားကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် အတွက် မဖြစ်မနေဆောင်ရွက်ရမည့် အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ် ဖြစ်လာခဲ့သည်။

သတင်းမီဒီယာအနေဖြင့် စစ်ဆေးနိုင်စရာ ထိခိုက်မှု အနည်းအများအလိုက် မှားယွင်းသော၊ လုပ်ကြံထားသော သတင်းအချက်အလက် ခုနစ်မျိုးရှိပြီး ၎င်းတို့မှာ-

- သရော်စာ (သို့) ပြက်လုံး။ ထိခိုက်နစ်နာစေလိုသော ဆန္ဒ မရှိသော်လည်း လူအများကို လှည့်စားမိရက်သား ဖြစ်သွားနိုင် သည်။
- မှားယွင်းသော အချိတ်အဆက်။ အကြောင်းအရာနှင့် မဆိုင် သော သတင်းခေါင်းစဉ်၊ ပုံရိပ်၊ အညွှန်းစာတန်း။
- အထင်အမြင်မှားစေမည့် အကြောင်းအရာ။ ပြဿနာ တစ်ရပ်၊ တစ်စုံတစ်ဦးကို ချောက်တွန်းရန်အလို့ငှာ သတင်း အချက်အလက်ကို အထင်အမြင်မှားစေသည့်နည်းဖြင့် အသုံးပြုခြင်း။

- မှားယွင်းသောအခြေအနေ။ မှန်ကန်သော အကြောင်းအရာ တစ်ရပ်ကို မှားယွင်းသောအနေအထား၊ သတင်း အချက်အလက်ဖြင့် မျှဝေခြင်း။
- အသွင်ယူအကြောင်းအရာ။ သတင်းအချက်အလက်များကို အယောင်ဆောင်ပြုလုပ်ဖြန့်ဝေခြင်း။
- လှည့်စားထားသောအကြောင်းအရာ။ သတင်းအချက် အလက်၊ ရုပ်ပုံအစစ်များကို ထင်ယောင်ထင်မှားဖြစ်စေရန် လှည့်ဖျားအသုံးပြုခြင်း။
- အတုပြုလုပ်ထားသော အကြောင်းအရာ။ လှည့်စားလိုစိတ်၊ ထိခိုက်နစ်နာစေလိုစိတ်ဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော ၁၀၀% မှားယွင်း သော သတင်းအကြောင်းအရာ။

နောက်ဆုံးလေးခုကို ထိခိုက်မှုအများဆုံးဖြစ်စေနိုင်သည်ဟု ယူဆကြပြီး ယနေ့ခေတ်တွင် အများဆုံးတွေ့ရလေ့ရှိသည်။

First Draft သည် ဒစ်ဂျစ်တယ်ခေတ်တွင် ယုံကြည်မှု၊ အမှန်တရားနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် စိန်ခေါ်မှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် ကြိုးစားနေကြသည့် သတင်းထောက်များ၊ ပညာရှင်များနှင့် နည်းပညာရှင်များကို အကူအညီပေးနေသည့် အကျိုးအမြတ် အတွက်မရည်ရွယ်သည့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ၎င်းတွင် အွန်လိုင်းပေါ်မှ သတင်းများစုစည်းခြင်း၊ အွန်လိုင်းပေါ်မှ သတင်းအချက်အလက် များကို စစ်ဆေးအတည်ပြုခြင်းနှင့် တာဝန်ရှိသောသတင်းတင်ဆက်ခြင်း လုပ်ငန်းများအတွက် လမ်းညွှန်ချက်များထားရှိပေးထားပါသည်။ (https://start.me/p/vjv80b/first-draft-basic-toolkit)

အောက်ပါတို့မှာ အွန်လိုင်းမှ အကြောင်းအရာများကို စစ်ဆေးအတည်ပြုရာ၌ အသုံးဝင်သည့် ကိရိယာအချို့ ဖြစ်ကြပါသည်။

	ကိရိယာများ	ဖော်ပြချက်
ရုပ်ပုံများကို စစ်ဆေး အတည်ပြုခြင်း	TinyEye (https://tineye.com/)	အွန်လိုင်းပေါ်တွင် ပုံရိပ်များကိုပြန်လည်ရှာဖွေသည့် ကိရိယာဖြစ်ပြီး အသုံးပြုသူအနေဖြင့် ဓါတ်ပုံတစ်ပုံကို upload တင်၍ သော်လည်းကောင်း၊ URL မှ တစ်ဆင့် သော်လည်းကောင်း ရှာဖွေနိုင်ပြီး ၎င်း ကိရိယာမှတစ်ဆင့် ဆင်တူပုံရိပ်များကို အွန်လိုင်းပေါ်တွင် လိုက်လံ ရှာဖွေပေးသည်။
	Google Images Search (https://www.google.com/imghp။hl=en)	TinyEye ကဲ့သို့ အလုပ်လုပ်ပြီး Google Images Search မှာမူ ဧရာမနည်းပညာကုမ္ပဏီကြီး၏ ပုံရိပ်နောက်ကြောင်းပြန် ရှာဖွေသည့် ကိရိယာဖြစ်သည်။
ဗီဒီယိုများကို စစ်ဆေး အတည်ပြုခြင်း	Youtube DataViewer (https://citizenevidence.amnestyusa.org/)	Amnesty International မှ တီထွင်ထားသည့် ကိရိယာတစ်ခုဖြစ်ပြီး Youtube တွင် တင်သည့် ဗီဒီယိုများမှ ဖျောက်ထားသည့် ဒေတာများကို ထုတ်ယူပေးသည်။ ဗီဒီယို လွှင့်တင်သည့် အချိန်အတိအကျကို ဖော်ထုတ်ပေးပြီး ပုံရိပ်နောက်ကြောင်းပြန် ရှာဖွေနိုင်ရန် thumbnail များပါ ဖော်ပေးသည်။
	InVID WeVerify extension (https://chrome.google.com/webstore/detail/fake-news-debunker-by-inv/mhccpoafgdgbhnjfhkcmgknndkeenfhe။hl=en)	သတင်းထောက်များ၊ အချက်အလက်စစ်ဆေးသူများ၊ လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်သူများအတွက် ဗီဒီယိုနှင့် ပုံရိပ်များကို အွန်လိုင်းပေါ်တွင် စစ်ဆေးအတည်ပြုရာ၌ ပိုမို ထိရောက်မှုရှိစေရန် ရေးဆွဲပေးထားသည့် Google Chrome extension တစ်ခု ဖြစ်သည်။

ဝဘ်ဆိုဒ်များကို စစ်ဆေး အတည်ပြုခြင်း	Whois (https://www.whois.com/)	Website ပိုင်ရှင်၊ ဆက်သွယ်ရန် လိပ်စာများ၊ နေရာဒေသ၊ စာရင်းသွင်းသည့် ရက်စွဲနှင့် အခြားအရာများ အပါအဝင် Website များပေါ်ရှိ အများပြည်သူ လက်လှမ်းမီသည့် ဒေတာများကို စစ်ဆေး အတည်ပြုပေးသည်။
	Wayback Machine (https://archive.org/web/)	Webpage များစွာကို မော်ကွန်းတိုက်ပုံစံ ပြုလုပ်ထိန်းသိမ်းထားသည့် ပြတိုက်ဖြစ်သည်။

အခြားသော အရင်းမြစ်များ

- ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးစာနယ်ဇင်းကွန်ယက်မှနေ၍ အချက်အလက်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် အတည်ပြုခြင်းတို့ ပြုလုပ်နိုင်သည့် အရင်းမြစ်များကို စာရင်းပြုလုပ်ပေးထားပါသည်။ (https://gijn.org/fact-checking-verification/)
- အချက်အလက်စစ်ဆေးအတည်ပြုခြင်း လက်စွဲစာအုပ်သည်လည်း သတင်းထောက်များနှင့် အကူအညီတုံ့ပြန်ပေးအပ်သူများအတွက် အရင်းမြစ်တစ်ခုဖြစ်ပြီး ၎င်းတွင် အရေးပေါ် အခြေအနေတွင် user-generated content များ အသုံးပြုရေးအတွက် (https://verificationhandbook.com/) နှင့် စုံစမ်းစစ်ဆေးသတင်းတင်ဆက်ရေး (https://verificationhandbook.com/book2/chapter1.php) အတွက် လမ်းညွှန်ချက်များကို အဆင့်လိုက် ပြုလုပ်ပေးထားပါသည်။

- အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အချက်အလက်စစ်ဆေးရေး ကွန်ယက်မှ “ဘက်မလိုက်သော၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိသော အချက်အလက်စစ်ဆေးခြင်းသည် တာဝန်ခံမှုရှိသော စာနယ်ဇင်းလုပ်ငန်းအတွက် အားကောင်းသော ကိရိယာတစ်ရပ်ဖြစ်နိုင်သည်” ဟူသောအချက်ကို ယုံကြည်သည့် အချက်အလက်စစ်ဆေးသူများကို စုစည်းထားပါသည်။ ၎င်းတို့သည် “အချက်အလက်စစ်ဆေးမှု ပိုမိုကောင်းမွန်စေရန်အတွက် အဖွဲ့အစည်းများမှ လိုက်နာသည့် ကတိကဝတ်များစွာ”ကို စုပေါင်းထားသည့် အခြေခံစည်းမျဉ်းကျင့်ဝတ်အတိုင်း လိုက်နာဆောင်ရွက်ကြသည်။ ဘက်မလိုက်သော၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိသော အချက်အလက်စစ်ဆေးခြင်းသည် တာဝန်ခံမှုရှိသော စာနယ်ဇင်းလုပ်ငန်းအတွက် အားကောင်းသော ကိရိယာတစ်ရပ်ဖြစ်နိုင်သည်ဟု ကျွန်ုပ်တို့လည်းယုံကြည်ပါသည်။ (https://ifcncodeofprinciples.poynter.org/)

အရင်းမြစ်များ

Wardle, Claire. သတင်းအချက်အလက်များ ရောထွေးနေမှုကို နားလည်ခြင်း။ အောက်တိုဘာ ၂၀၁၉။
First Draft (https://firstdraftnews.org/)

“PolitiFact နှင့် Truth-O-Meter တို့၏ အံ့မခန်း အောင်မြင်မှုနောက်ကွယ်” ဩဂုတ်လ ၂၁ ရက် ၂၀၁၇။
https://www.cjr.org/first_person/politifact-fact-checking-anniversary.php

ရွေးကောက်ပွဲ သတင်းများ ဖော်ပြနိုင်စရာ အခြားနည်းလမ်း။ ထိုင်းနိုင်ငံရှိ Project ELECT

ဖြစ်စဉ်လေ့လာချက် (၂)

၂၀၁၉ ခုနှစ်အထိ ထိုင်းပြည်သူများသည် ၎င်းတို့၏ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ကို ပြန်လည်ကျင့်သုံးရန် ရှစ်နှစ်ကြာစောင့်ဆိုင်းခဲ့ကြရသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် စစ်အာဏာသိမ်းမှုမတိုင်မီ ထိုင်းနိုင်ငံတွင် ၂၀၁၁ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲကို နောက်ဆုံးကျင်းပခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

ထိုင်းနိုင်ငံတွင် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ရေးသားပြောဆိုခြင်းနှင့် သတင်းစာလွတ်လပ်ခွင့်များကို ကန့်သတ်ထားသည့်တိုင် လွတ်လပ်သော ရွေးကောက်ပွဲများအတွက် အာရှကွန်ယက် (ANFREL) မှ လေ့လာတွေ့ရှိခဲ့ရသည်မှာ ၂၀၁၉ ခုနှစ် ထိုင်းနိုင်ငံ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲအတွင်း သတင်းမီဒီယာနှင့် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများသည် လူထုကို လမ်းညွှန်မှုပေးနိုင်ရန်နှင့် ရွေးကောက်ပွဲဖြစ်စဉ်တွင် အဓိပ္ပါယ်ပြည့်ဝစွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် လိုအပ်သည့် သတင်းအချက်အလက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရန်အတွက် အကောင်းဆုံး ကြိုးပမ်းခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။

အဆိုပါ ကြိုးပမ်းချက်အများအနက်တစ်ခုမှာ Project ELECT (Elect.in.th) ဖြစ်ပြီး ၎င်းတွင် မီဒီယာအုပ်စုတစ်စု၊ နည်းပညာရှင်များနှင့် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းတို့ပူးပေါင်းကာ data visualization ၊ အပြန်အလှန်တင်ဆက်မှု (interactive content)၊ ဂိမ်းပုံစံပြုလုပ်ဖန်တီးခြင်း (gamification) နှင့် အခြားသော tool များမှတစ်ဆင့် နိုင်ငံရေးသတင်းများ တင်ဆက်နိုင်မည့် နည်းလမ်းသစ်များကို ရှာဖွေအသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ ၎င်း project သည် ပြည်သူများ အထူးသဖြင့် လူငယ်များကြား နိုင်ငံရေးတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန် စိတ်ဝင်စားမှုရှိလာအောင် နှိုးဆော်ပေးဖို့ရာ ရည်ရွယ်ပါသည်။

၂၀၁၉ ခုနှစ် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲအတွက် ၂၀၁၈ ခုနှစ် နှောင်းပိုင်းတွင် မိတ်ဆက်လွှင့်တင်ပေးခဲ့သော Project ELECT တွင် ရွေးကောက်ပွဲများ၊ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ၊ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ဒီမိုကရေစီသမိုင်းကြောင်း အစရှိသည့် သတင်းအချက်အလက်များကို စိတ်ဝင်စားဖွယ်ဖြစ်အောင် ဆန်းသစ်သည့် နည်းလမ်းများဖြင့် ဖော်ပြပေးထားပါသည်။ အောက်ဖော်ပြပါ တို့မှာ ၎င်းတို့ လွှင့်တင်ပေးထားသည့် အွန်လိုင်း tool နှင့် app များ အနက်မှ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ အချို့ ဖြစ်ပါသည်။

ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များ

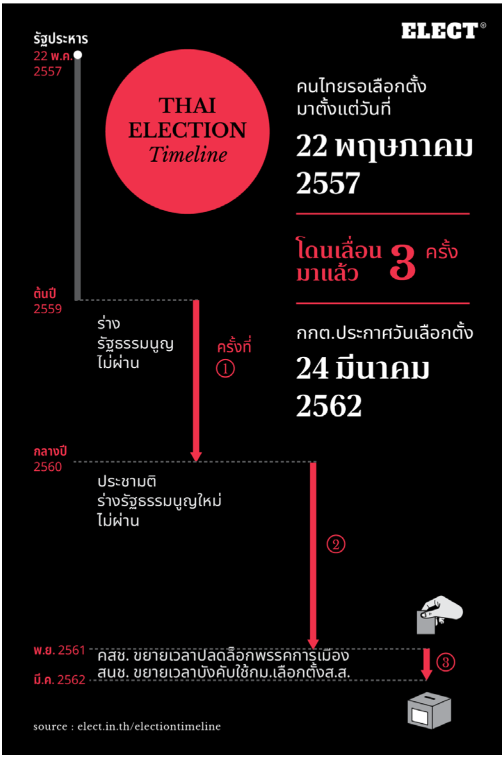

ထိုင်းရွေးကောက်ပွဲမှ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု အပြန်အလှန်ချိတ်ဆက်နေသည့် သက္ကရာဇ်စဉ်နှစ်ခုကို ပြုလုပ်ပေးထားပြီး ၎င်းတို့မှာ ရွေးကောက်ပွဲ ရွေ့ဆိုင်းမှုများနှင့် ၂၀၁၉ ခုနှစ် မတ်လတွင် ရွေးကောက်ပွဲပြန်လည် ကျင်းပနိုင်ခြင်းအပါအဝင် ၂၀၁၄ ခုနှစ် မေလ အာဏာသိမ်းသည့် အချိန်မှ စ၍ အရေးပါသောဖြစ်ရပ်များ (https://elect.in.th/election-timeline/) နှင့် ယခင်ထိုင်းရွေးကောက်ပွဲများမှ ယနေ့ခေတ်အထိ ဆင့်ကဲပြောင်းလဲလာသော မဲလက်မှတ်များအကြောင်း (https://elect.in.th/ballot-timeline/) တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။ ထိုင်းရွေးကောက်ပွဲများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မဲဆန္ဒရှင်များ၏ အသိပညာမည်မျှရှိသည်ကိုစစ်ဆေးရန် အွန်လိုင်းပဟေဠိကဏ္ဍတစ်ခုကို လည်း ထည့်သွင်းပေးထားပါသည် (https://elect.in.th/election-101/)။

ထိုင်း CSO တစ်ခုဖြစ်သော iLaw နှင့်ပူးပေါင်း၍ လက်ရှိရွေးကောက်ပွဲ စနစ်အကြောင်းကို ရှင်းပြထားသည့် ဗီဒီယိုတစ်ခုကို (https://elect.in.th/2019/02/mma/289/) နိုင်ငံသားများအတွက် ရွေးကောက်ပွဲ လက်စွဲ စာအုပ်နှင့်အတူ မျှဝေပေးထားပါသည်။ ၎င်းစာအုပ်တွင် မဲရုံများသို့မသွားမီ မဲဆန္ဒရှင်များ သိရှိရန်လိုအပ်သည်များ၊ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ရွေးကောက်ပွဲစနစ်၊ ကိစ္စရပ်အချို့နှင့်စပ်လျဉ်း၍ နိုင်ငံရေးပါတီများ၏ ရပ်တည်ချက်များ၊ ရွေးကောက်ပွဲနှောင်းပိုင်းကာလ အခြေအနေတို့ကို ရိုးရှင်းသောဝေါဟာရများ အသုံးပြု၍ ရှင်းပြထားပါသည်။

ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ

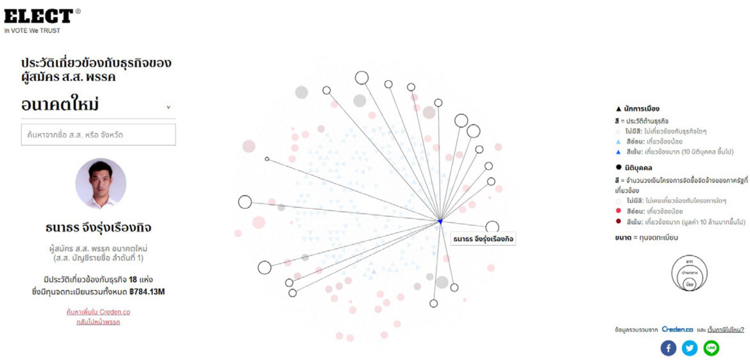

၎င်းတို့အုပ်စုတွင် လွှတ်တော်အမတ်လောင်းများ၏ စီးပွားရေးအရ ဆက်စပ်မှုများကို ဖော်ပြထားသည့် interactive dashboard များရှိသည်။ (https://elect.in.th/politics-and-business/#/browse) ၎င်းတို့မှတစ်ဆင့် မဲဆန္ဒရှင်များအနေဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲတွင် ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်မည့် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ၏ နောက်ကြောင်းရာဇဝင်ကိုကြည့်ရှုနိုင်သည်။ မဲဆန္ဒနယ်သတင်းအချက်အလက်များနှင့် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများစာရင်း (https://elect.in.th/candidates/) ကိုလည်း ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

ဒီမိုကရေစီ

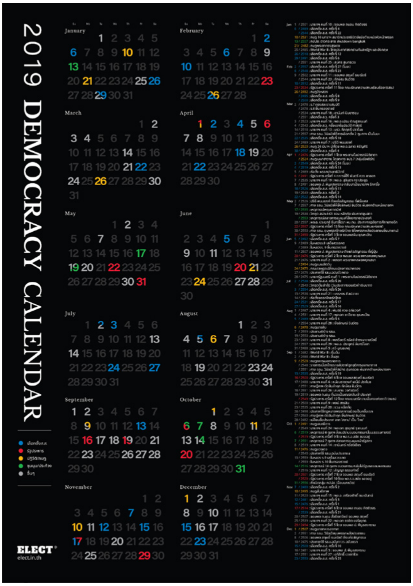

Project ELECT တွင် မဲဆန္ဒရှင်များအတွက် ထိုင်းနိုင်ငံ ဒီမိုကရေစီအခြေအနေကို စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ ဒီမိုကရေစီပြက္ခဒိန်တစ်ခုဖြင့် ပြသပေးထားပါသည်။ ယင်းပြက္ခဒိန်တွင် ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ရွေးကောက်ပွဲ၊ ဒီမိုကရေစီတို့နှင့် ပတ်သက်သည့် အရေးပါသည့်ဖြစ်ရပ်များကို နှစ်အလိုက် ဖော်ပြပေးထားပါသည်။ (https://elect.in.th/democracy-calendar/).

မဲဆန္ဒရှင်များမှ ထိုင်းဒီမိုကရေစီသမိုင်းနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ဗဟုသုတမည်မျှရှိသည်ကို စစ်ဆေးနိုင်သည့် ကဒ်ဂိမ်းတစ်ခုကိုလည်း တီထွင်ထားပါသည် (https://elect.in.th/game-timeline/)။ အဆိုပါဂိမ်းတွင် ကဒ်များ၌ ထိုင်းနိုင်ငံရေးနှင့်ပတ်သက်သည့် ထူးခြားဖြစ်စဉ်များကို ဖော်ပြထားပြီး ဂိမ်းကစားသူသည် ၎င်းကဒ်များကို သက္ကရာဇ်စဉ်အတိုင်း စဉ်ရခြင်းဖြစ်သည်။ အဖြေမှန်တစ်ခုချင်းစီအတွက် ဂိမ်းကစားသူမှ တစ်မှတ်ရရှိပြီး သုံးကြိမ်မှားယွင်းပါကရှုံးသည်။

၅။ စာနယ်ဇင်း ကျင့်ဝတ်နှင့် လမ်းညွှန်ချက်များ

အမေရိကန်အခြေစိုက် Poynter Institute မှ စာနယ်ဇင်းအရည်အသွေး ပိုရမစ်ကို တည်ဆောက်ပြီး မျက်မှောက်ခေတ်ကာလ စာနယ်ဇင်း၏ရည်ရွယ်ချက်ကို ပြန်လည်ဖွင့်ဆိုခြင်းနှင့် စဉ်းစားတွေးခေါ်ခြင်းဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးမှုများ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအနေဖြင့် ၁၉၉၈ ခုနှစ် ညီလာခံတစ်ခုတွင် ပထမဆုံး မိတ်ဆက်

တင်ပြခဲ့ပါသည်။ အကွက် ၁၀ ကွက်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော အဆိုပါပိရမစ်တွင် အရည်အချင်းပြည့်ဝသော သတင်းထောက်တစ်ဦးဖြစ်ရန် လိုအပ်သည့် တည်ဆောက်ရေးအုတ်ချပ်များကို ဖွင့်ဆိုပြသထားသည်။ အခြေခံအုတ်မြစ်များမှာ ကျွမ်းကျင်မှုများဖြင့်သက်ဆိုင်ပြီး ထိပ်ပိုင်းအစွန်းမှာ ကျင့်ဝတ်ဖြစ်သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ၎င်းနေရာ၌ စာနယ်ဇင်းအသက်မွေးမှုလုပ်ငန်းနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင်းရှိ မီဒီယာ၏အခန်းကဏ္ဍကို နားလည်မှုရှိစေရန်အလို့ငှာ တာဝန်နှင့် ရည်ရွယ်ချက်ကို ထည့်သွင်းခဲ့သည်။ (စာနယ်ဇင်း အရည်အသွေး ပိရမစ်။ စာနယ်ဇင်းသမားများ သိရှိရန် လိုအပ်သည်များ https://www.poynter.org/reporting-editing/2014/the-pyramid-of-journalism-competence-what-journalists-need-to-know/)

ကျင့်ဝတ်နှင့်လျော်ညီသော စာနယ်ဇင်းလုပ်ငန်းကို အရည်အသွေးပြည့်ဝသော စာနယ်ဇင်းလုပ်ငန်းနှင့်ထပ်တူ တန်ဖိုးထားဖော်ပြထားခြင်းမှာ ဤအလုပ်ကို လုပ်ကိုင်ရာ၌ သတင်းရေးသားတင်ဆက်ခြင်းကို လမ်းညွှန်ပေးထားသည့် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ အခြေခံမှုများကို လေးစားတန်ဖိုးထားခြင်းမရှိပါက ကျွမ်းကျင်မှုများသည် အသုံးမဝင်တော့သောကြောင့်ဖြစ်သည်။

ကျင့်ဝတ်လိုက်နာခြင်းဟူသည် အကြွင်းမဲ့လွတ်လပ်မှုမျိုးမဟုတ်ဘဲ သက်ဆိုင်ရာ တာဝန်များရှိသေးသည်ကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းဖြစ်သည်။ စာနယ်ဇင်းကျင့်ဝတ်ကို "စာနယ်ဇင်းလုပ်ငန်းအတွက် သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော အပြုအမူဆိုင်ရာ အခြေခံမှုများ" ဟူ၍ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုပါသည်။

စာနယ်ဇင်းကျင့်ဝတ်ကို စည်းမျဉ်းဥပဒေသများအဖြစ် စနစ်တကျစုစည်းရန် ကြိုးပမ်းမှုများ ကမ္ဘာတစ်လွှားတွင်ရှိခဲ့ရာ အထွေထွေအခြေခံမှုများမှသည် အခြေအနေတစ်ရပ်တွင် မည်သည့်အရာကို မည်သို့ပြုလုပ်ရမည်ဟူ၍ သာဓကများနှင့်တကွ ရှင်းလင်းတိကျစွာဖွင့်ဆိုထားသည့် လမ်းညွှန်ချက်များအထိ ပါဝင်ပါသည်။ ကိုယ်ပိုင်ကျင့်ဝတ်စည်းမျဉ်းများကို သတ်မှတ်ထားသည့် သတင်းအဖွဲ့များရှိသကဲ့သို့ သတင်းမီဒီယာအဖွဲ့အစည်းများစုပေါင်း၍ ၎င်းတို့

အစုအဖွဲ့တစ်ခုလုံး၏ တစ်သွေးတစ်သံထုတ်ပြန်ကြေညာချက်အဖြစ် ဆွေးနွေး သတ်မှတ်ထားသည့် စည်းမျဉ်းဥပဒေသများကို လိုက်နာသည့် သတင်းအဖွဲ့များလည်း ရှိကြသည်။

ကျင့်ဝတ်ရှိသောစာနယ်ဇင်းလုပ်ငန်း၏ အခြေခံမူများ

စည်းမျဉ်းဥပဒေသ တစ်ခုထက်တစ်ခု ပို၍သာလွန်သည်ဟူ၍မရှိဘဲ မီဒီယာပညာရှင် Edmund Lambeth ၏ "အလေးအနက်ထားစရာ စာနယ်ဇင်းလုပ်ငန်း။ အသက်မွေး လုပ်ငန်းဆိုင်ရာကျင့်ဝတ်" စာအုပ်ပါဖွင့်ဆိုချက်အရ ကျင့်ဝတ်နှင့်လျော်ညီသော စာနယ်ဇင်းလုပ်ငန်းအတွက် အဆိုပါကျင့်ဝတ်စည်းမျဉ်းများသည် လမ်းညွှန်ချက် မူငါးခုကို ထင်ဟပ်လျက်ရှိသည်။ Lambeth ၏အဆိုအရ အဆိုပါ မူများမှာ -

၁။ အမှန်အတိုင်းဖော်ပြခြင်း
၂။ တရားမျှတမှု
၃။ လွတ်လပ်မှု
၄။ လူသားဆန်မှု
၅။ ကြီးကြပ်မှု

အဆိုပါကျင့်ဝတ်အခြေခံမူများတွင် သတင်းထောက်များအတွက် နေ့စဉ် သတင်းတင်ဆက်ရာ၌ သတိပြုရမည့် လုပ်ငန်းဆိုင်ရာနှုန်းစံများ ထင်ဟပ်လျက် ရှိပါသည်။

ဥပမာ *အမှန်အတိုင်းဖော်ပြခြင်း* ဟုဆိုရာ၌ အချက်အလက်ပါရှိသော သတင်းများ ကိုသာ အပြန်အလှန်စစ်ဆေးပြီး အဆိုပါအချက်အလက်များကိုတင်ပြရာ၌ သင့်တော်သော နောက်ခံအခြေအနေနှင့်တကွ သတင်းရေးသား တင်ဆက် ရမည်ဟူသော သတင်းထောက်တာဝန်ကို ထင်ဟပ်လျက်ရှိသည်။

သက်သေပြအတည်ပြုခြင်းသည်လည်း ဂရုပြုကိုင်တွယ်ရမည့်သတင်းအချက်အလက်များပါဝင်သည့် အကဲဆတ်သည့်ကိစ္စရပ်များအပါဝင် ရရှိထားသည့် ဒေတာ အချက်အလက်များ၏ခိုင်မာမှုကို စစ်ဆေးရာ၌အရေးကြီးသည်။

သတင်းအချက်အလက်များ စုဆောင်းခြင်း၊ စီစဉ်ခြင်းနှင့် တင်ဆက်ခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ရာ၌လည်း ရိုးသားမှုရှိရပါမည်။

သတင်းအချက်အလက်များ စုဆောင်းသည့်အခါတွင် သတင်းထောက်တစ်ဦးသည် သတင်းရယူနေသူများ၊ သတင်းအရင်းမြစ်များရှေ့တွင် စာနယ်ဇင်းလောကသား တစ်ဦးအနေဖြင့် ရပ်တည်ရမည်ဖြစ်ပြီး စုဆောင်းထားသည့် သတင်းအချက်အလက်များကို သတင်းတင်ဆက်ရာတွင် အသုံးပြုမည်ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း သက်ဆိုင်သူများကို ရှင်းလင်းစွာသိစေရမည်။ ထိုအကြောင်းအကြောင့်ပင် အသွင်ယူ သတင်းလိုက်ခြင်းကို အများအားဖြင့် အားမပေးကြခြင်းဖြစ်သည်။ သတင်းထောက် တစ်ဦး၏ ရပ်တည်ကိုယ်စားပြုမှုသည် နားလည်မှုလွဲစရာဖြစ်ပြီး လှည့်ဖျားသည်ဟု အထင်ခံရပါက ၎င်းစုဆောင်းသည့် သတင်းအချက်အလက်များအပေါ် မေးခွန်း ထုတ်စရာဖြစ်သွားသည်။ ဤသို့သောအခြေအနေအများစုတွင် ဤလုပ်ရပ်သည် တရားဥပဒေနှင့် မညီဖြစ်သွားသည်ကို အထူးဖော်ပြရန်ပင်မလိုလှချေ။

တစ်ချိန်တည်းမှာပင် သတင်းအချက်အလက်များ စုဆောင်းခဲ့သည့်ပုံစံ၌လည်း ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ရှိသင့်ပေသည်။ ဥပမာ အင်တာဗျူးတစ်ခုကို ဖုန်းဖြင့်ပြုလုပ် သည်ဆိုပါက ဤသည်ကို သတင်းတင်ဆက်ရာ၌ အသိပေးရန်လိုအပ်သည်။ (သို့မဟုတ်) သတင်းထောက်တစ်ဦးအနေဖြင့် အကြောင်းအရာနှင့် သက်ဆိုင်သူ၏ တစ်ဖက်အမြင်ကိုရယူရန် အကြိမ်ကြိမ်ကြိုးစားသည့်တိုင် ရယူနိုင်ခြင်းမရှိခဲ့ပါက လည်း သတင်းတင်ဆက်ရာ၌ ဤသည်ကို ဖော်ပြရန်လိုအပ်သည်။

ယုတ်စွအဆုံး အကျိုးစီးပွားပဋိပက္ခ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည်ကိုပါ သတင်းတင်ဆက်ရာ၌ ဖော်ပြသင့်သည်။ ဤကိစ္စကို အများအားဖြင့် စီးပွားရေးကော်ပိုရေးရှင်းကြီးများမှ ပိုင်ဆိုင်သည့် စာနယ်ဇင်းလုပ်ငန်းများတွင် တွေ့ရှိရတတ်သည်။ ဥပမာ

သတင်းတစ်ခုတွင် ၎င်းမီဒီယာပိုင်ရှင်တစ်ဦးတည်းမှပိုင်ဆိုင်သည့် ဆက်သွယ်ရေး လုပ်ငန်းကြီးအကြောင်းပါရှိပါက ဤဆက်နွယ်မှုကို သတင်းတင်ဆက်ရာ၌ ထည့်သွင်းဖော်ပြရန်မှာ အထူးတလည် အရေးကြီးပါသည်။

ဒုတိယအခြေခံမူမှာ *တရားမျှတမှု* (သို့မဟုတ်) *မျှတမှုရှိခြင်း*ဖြစ်ပြီး အကြောင်းအရာ ဘက်ပေါင်းစုံ ထည့်သွင်းဖော်ပြခြင်းလည်း အပါအဝင်ဖြစ်သည်။

အကြောင်းအရာတစ်ခုတွင် ဘက်ပေါင်းစုံရှိပြီး တစ်ခါတစ်ရံ၌မူ တစ်ဖက်တည်းသာ ရှိတတ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ဘက်ညီမျှမှုရှိစေရေးအတွက် အကြောင်းအရာ၏ ဖြစ်တန်ရာသော ဘက်ပေါင်းစုံကိုတင်ဆက်ပြီး မည်သည့်ဘက်ကိုမှ မျက်နှာသာ မပေးသည့်ပုံစံမျိုးဖြင့် သတင်းရေးသားရန် အရေးကြီးပါသည်။

ဥပမာ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းတစ်ဦးသည် ၎င်းပြိုင်ဘက်အား အကျင့်ပျက် ခြစားသည်ဟုစွပ်စွဲပါက သတင်းထောက်၏တာဝန်မှာ ပြိုင်ဘက်ကိုယ်စားလှယ် လောင်းဘက်အခြမ်းကိုပါ သတင်းရယူရန်ဖြစ်သည်။ သူပြောသလို၊ သူမ, ပြောသလို အခြေအနေမျိုးမှ ရှောင်ရှားနိုင်ဖို့ရာ အဆိုပါစွပ်စွဲချက်ကို မှန်ကန်ကြောင်း (သို့မဟုတ်) မမှန်ကန်ကြောင်းသက်သေပြနိုင်စရာ သီးခြားလွတ်လပ်သော သုတေသနတစ်ရပ်ကို အစိုးရမှတ်တမ်းများဖြင့် ပြုလုပ်ပြီး သတင်းတင်ဆက်မှုတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြရမည်။

အချက်အလက်များတင်ပြပုံသည် ဖော်ပြပါအကြောင်းအရာတွင် မျှတမှုရှိမရှိကို ထင်ဟပ်လေ့ရှိသည်။ အထက်ဖော်ပြပါဥပမာတွင် သတင်းထောက်သည် အစွပ်စွဲ ခံရသူဘက်မှ ငြင်းပယ်ချက်ကိုဖုံးဖိရန်အတွက် တစ်ဖက်ကိုယ်စားလှယ်လောင်း၏ စွပ်စွဲချက်ကို ဆက်လက်ဖော်ပြခြင်းပြုနေပါက ၎င်းငြင်းပယ်ချက်ကို သတင်းတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြစေကာမူ အခြားတစ်ဖက်အပေါ် ဘက်လိုက်နေ့ပြီးဖြစ်သည်။

တတိယအခြေခံမူမှာ သတင်းထောက်များ၏ *လွတ်လပ်မှုနှင့် သီးခြားရပ်တည်မှု* တို့အပြင် ၎င်းတို့သတင်းရေးသားသည့် အကြောင်းအရာများအပေါ် ဩဇာ

လွှမ်းမိုးနိုင်စရာ ဖိအားပေးမှုများမှ ကင်းလွတ်နေရန်ဖြစ်သည်။ အချို့သော ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းများတွင်မူ သတင်းတင်ဆက်ရာ၌ ညစ်နွမ်းမှုမရှိစေရန်နှင့် လွှမ်းမိုးမှုမခံရစေရန် သတင်းရင်းမြစ်များ၊ သတင်းရယူသူများထံမှ မျက်နှာသာပေးမှု (သို့မဟုတ်) တံစိုးလက်ဆောင်လက်ခံခြင်းတို့အားမပြုရန် အသေးစိတ်ညွှန်ကြား ထားသည်။ အကျယ်အားဖြင့်မူ စာနယ်ဇင်းလုပ်ငန်းပိုင်ဆိုင်မှု၊ အစိုးရဆင်ဆာ တို့သည်လည်း သတင်းထောက်များ၏လွတ်လပ်မှုအပေါ် ထိခိုက်မှုရှိစေသည်။

ရှေ့တွင်ဆွေးနွေးခဲ့သည့်အတိုင်း မီဒီယာကုမ္ပဏီကြီးများသည် ပုံမှန်အားဖြင့် စီးပွားရေးကော်ပိုရေးရှင်းကြီးများ၏ အစိတ်အပိုင်း ဖြစ်လေ့ရှိပြီး ၎င်းလုပ်ငန်းရှင် များသည်လည်း များပြောင်လှစွာသော လုပ်ငန်းအကျိုးစီးပွားများ ရှိသည့်အလျောက် တစ်ချိန်ချိန်၌မူ ပွတ်တိုက်မှုကို ရှောင်ရှား၍မရနိုင်ချေ။

ဤသို့ ဖြစ်တန်ရာသောအကျိုးစီးပွားပဋိပက္ခကို ဖော်ပြရန်မှာအရေးကြီးသော်လည်း မီဒီယာလုပ်ငန်းပိုင်ရှင်များအနေဖြင့် သတင်းအယ်ဒီတာ၏ လွတ်လပ်ခွင့်ကို အာမခံပေးကြရပါမည်။

အလားတူပင် မလိုလားအပ်သော အစိုးရ၏ကြီးကြပ်မှုများနှင့် သတင်းထောက်များကို ပစ်မှတ်ထားသည့် အခြားသော ခြိမ်းခြောက်မှုများ၊ တိုက်ခိုက်မှုများသည် သတင်း ထောက်များနှင့် မီဒီယာအဖွဲ့အစည်းများအတွက် ထိတ်လန့်စိုးရွံ့စိတ်ဖြစ်စေပြီး သတင်းတင်ဆက်ရာ၌ ဝေဖန်စရာရှိပါက များစွာဝေဖန်ရဲကြတော့မည်မဟုတ်ပေ။ ဤသို့ဖြင့် သတင်းမီဒီယာမှ ပြည်သူများလက်ခံရရှိနေသည့် သတင်းအချက်အလက် များ၏ လွတ်လပ်မှုနှင့် အရည်အသွေးကို ထိခိုက်စေလိမ့်မည်။

စတုတ္ထအခြေခံမှုမှာ *လူသားဆန်မှု* ဖြစ်ပြီး သတင်းထောက်အနေဖြင့် နောက်ဆက်တွဲ ထိခိုက်နစ်နာမှုမရှိစေရေးအတွက် တာဝန်ယူရခြင်းနှင့် သတင်းဟူသည် အဆုံးသတ်တွင် လူသားများအတွက်ဖြစ်သည်ဟူသောအချက်ကို အသိအမှတ်ပြု ဖော်ပြထားပါသည်။

သတင်းတင်ဆက်ရာတွင် သတင်းရယူသူများ၊ သတင်းရင်းမြစ်များ၏ အခြေအနေကို ဂရုတစိုက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားပေးရန် လိုအပ်သည့် အနေအထားများစွာရှိပါသည်။ အများပြည်သူအကျိုးစီးပွားနှင့် သက်ဆိုင်မှုမရှိသေးသ၍ သာမန်လူပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးချင်းစီ၏ အခွင့်အရေးအရ ၎င်းတို့၏ကိုယ်ရေးကိုယ်တာကို လေးစားသမှု ရှိရမည်။ ထိခိုက်လွယ်သောလူအုပ်စုများ အထူးသဖြင့် ညှင်းပန်းနှိပ်စက်မှု (သို့မဟုတ်) အခြားရာဇဝတ်ဒဏ် ခံစားရနိုင်သည့်သူများနှင့် သဘောတူညီမှုပေးရန် (သို့မဟုတ်) ငြင်းဆိုရန်မတတ်စွမ်းနိုင်သူများကို ကာကွယ်ပေးရန် ၎င်းတို့နှင့် သက်ဆိုင်သည့် သတင်းအချက်အလက်နှင့် အသေးစိတ်အချက်အလက်များကို ဖော်ပြခြင်းမပြုရ။

သတင်းရေးသားဖော်ပြရန် ထိုက်တန်ပြီး သတင်းဖော်ပြရာ၌ ဂရုတစိုက်အလေး ထားဖော်ပြရန်လိုသည့် အခြားသောကိစ္စရပ်များမှာမူ ပြန်ပေးဆွဲမှုများ၊ မိမိကိုယ်ကို အဆုံးစီရင်မှုများ၊ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ စသည်တို့ဖြစ်ကြပါသည်။

ပဥ္စမအခြေခံမူမှာ *ကြီးကြပ်မှု* တစ်နည်းအားဖြင့် သတင်းထောက်များသည်လည်း သတင်းမီဒီယာအပေါ်ထားရှိသော ပြည်သူလူထု၏ယုံကြည်မှုကို ကာကွယ်စောင့် ရှောက်သူများဖြစ်ကြသည်ဟူသောအချက်ကို နားလည်မှုနှင့် အမှန်တကယ် အကောင်အထည်ဖော်မှုပင် ဖြစ်သည်။ အများပြည်သူအတွက် ဝန်ဆောင်မှုပေးသည့် ပုံစံတစ်ရပ်အနေဖြင့် သတင်းထောက်များသည် သတင်းတင်ဆက်သည့် ကိစ္စ အပါအဝင် ၎င်းတို့ဆောင်ရွက်သည့် ကိစ္စရပ်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အများပြည်သူ အတွက် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တာဝန်ခံမှုရှိစေရမည်။

ဤအခြေခံမူသည် အခြားသောမူလေးချက်ကိုပါ ခြုံငုံထားပြီး သတင်းထောက် တစ်ဦးသည် အမှန်တရားနှင့်လွတ်လပ်မှုကို စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း၊ အများပြည်သူအတွက် ဝန်ဆောင်မှုပေးရေးအပေါ် အလေးအနက်ထားဖော်ပြသည့် တရားစီရင်ရေးနှင့် လူသားချင်း လေးစားတန်ဖိုးထားမှုတို့ပါဝင်သည်။

ရွေးကောက်ပွဲ သတင်းတင်ဆက်သည့်အခါတွင် အဆိုပါမူများကို မည်ကဲ့သို့ အသုံးပြုနိုင်ပါသနည်း။

ရွေးကောက်ပွဲသတင်းတင်ဆက်သည့်အခါ သင့်အနေနှင့် မည်သည့်အပိုင်းတွင် ကျင့်ဝတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဝိရောဓိဖြစ်နိုင်စရာရှိသည်ကို စဉ်းစားကြည့်ပါ။ ရွေးကောက်ပွဲ မဲဆွယ်စည်းရုံးရေးကာလအတွင်း ပိုမိုလွှမ်းခြုံ၍ မဲဆွယ်နိုင်ရန် ငွေကြေး အမြောက်အမြား ထုတ်ယူသုံးစွဲခြင်းမျိုးလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ သတင်းတုများသည် လည်း ရွေးကောက်ပွဲကာလ မတိုင်မီကတည်းကပင် ပြန့်နှံ့ပြီးဖြစ်သည် (ဤကိစ္စကို အခြေခံအချက်အလက်စစ်ဆေးရေး နည်းလမ်းများနှင့်သက်ဆိုင်သည့် နောက် တစ်ခန်းတွင် ဆွေးနွေးပါမည်)။

သင့်အနေနှင့် ပြဿနာဖြစ်ပွားသည့် အခြေအနေတစ်ရပ်တွင်း ဝင်ရောက်ရသည့် အချိန်တွင် ဤသို့သောပြဿနာများကို မည်သို့ဖြေရှင်းရန် စဉ်းစားထားသည်ကို မိမိ၏မီဒီယာအဖွဲ့အစည်းအတွင်း ဆွေးနွေးကြည့်ပါ။

ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းဥပဒေသများ

ကျွမ်းကျင်သတင်းထောက်များအသင်း (SPJ) သည် အခြေစိုက်မှုကျယ်ပြန့်သည့် စာနယ်ဇင်းအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး စာနယ်ဇင်းလုပ်ငန်းကို လွတ်လပ်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် တစိုက်မတ်မတ် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည့်အပြင် ကျင့်ဝတ်နှင့်လျော်ညီစွာ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်မှုရှိစေရေးအတွက် မြင့်မားသော စံနှုန်းများ ဖော်ဆောင်ပေးလျက်ရှိပါသည်။ SPJ ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းတွင် အခြေခံ မူလေးရပ်ကို ကျင့်ဝတ်ရှိသော စာနယ်ဇင်းလုပ်ငန်း၏ အုတ်မြစ်များအဖြစ် သတ်မှတ် ပေးထားပြီး ၎င်းတို့မှာ (၁) အမှန်တရားကိုရှာဖွေပြီး သတင်းတင်ဆက်ခြင်း၊ (၂) ထိခိုက်နစ်နာမှု နည်းနိုင်သမျှနည်းစေခြင်း၊ (၃) လွတ်လပ်စွာ လုပ်ကိုင် ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် (၄) တာဝန်ခံမှုနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိခြင်းတို့ ဖြစ်ကြပါသည်။ (SPJ ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်း၊ https://www.spj.org/ethicscode.asp)

SPJ ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းကို အများလက်ခံကြသည့်အလျောက် ဘာသာစကားများစွာသို့ ပြန်ဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ သတင်းထောက်များ ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ ဘေးကြပ်နံကြပ်အခြေအနေမျိုးတွင် စာနယ်ဇင်းကျင့်ဝတ်သည် မည်သို့မည်ပုံ လမ်းညွှန်ချက်ပေးနိုင်သည်ကို နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း နားလည်သဘောပေါက်နိုင်စေရန် အတွက် ဖြစ်ရပ်လေ့လာမှုများကို ၎င်းတို့၏ဝဘ်ဆိုဒ်ပေါ်တွင် ကြည့်ရှုလေ့လာနိုင်ပါသည်။

Society of Professional Journalists

CODE of ETHICS

PREAMBLE

Members of the Society of Professional Journalists believe that public enlightenment is the forerunner of justice and the foundation of democracy. Ethical journalism strives to ensure the free exchange of information that is accurate, fair and thorough. An ethical journalist acts with integrity.

The Society declares these four principles as the foundation of ethical journalism and encourages their use in its practice by all people in all media.

SEEK TRUTH AND REPORT IT

Ethical journalism should be accurate and fair. Journalists should be honest and courageous in gathering, reporting and interpreting information.

Journalists should:

- Take responsibility for the accuracy of their work. Verify information before releasing it. Use original sources whenever possible.
- Remember that neither speed nor format excuses inaccuracy.
- Provide context. Take special care not to misrepresent or oversimplify in promoting, previewing or summarizing a story.
- Gather, update and correct information throughout the life of a news story.
- Be cautious when making promises, but keep the promises they make.
- Identify sources clearly. The public is entitled to as much information as possible to judge the reliability and motivations of sources.
- Consider sources' motives before promising anonymity. Reserve anonymity for sources who may face danger, retribution or other harm, and have information that cannot be obtained elsewhere. Explain why anonymity was granted.
- Diligently seek subjects of news coverage to allow them to respond to criticism or allegations of wrongdoing.
- Avoid undercover or other surreptitious methods of gathering information unless traditional, open methods will not yield information vital to the public.
- Be vigilant and courageous about holding those with power accountable. Give voice to the voiceless.
- Support the open and civil exchange of views, even views they find repugnant.
- Recognize a special obligation to serve as watchdogs over public affairs and government. Seek to ensure that the public's business is conducted in the open, and that public records are open to all.
- Provide access to source material when it is relevant and appropriate.
- Boldly tell the story of the diversity and magnitude of the human experience. Seek sources whose voices we seldom hear.
- Avoid stereotyping. Journalists should examine the ways their values and experiences may shape their reporting.
- Label advocacy and commentary.
- Never deliberately distort facts or context, including visual information. Clearly label illustrations and re-enactments.
- Never plagiarize. Always attribute.

MINIMIZE HARM

Ethical journalism treats sources, subjects, colleagues and members of the public as human beings deserving of respect.

Journalists should:

- Balance the public's need for information against potential harm or discomfort. Pursuit of the news is not a license for arrogance or undue intrusiveness.
- Show compassion for those who may be affected by news coverage. Use heightened sensitivity when dealing with juveniles, victims of sex crimes, and sources or subjects who are inexperienced or unable to give consent. Consider cultural differences in approach and treatment.
- Recognize that legal access to information differs from an ethical justification to publish or broadcast.
- Realize that private people have a greater right to control information about themselves than public figures and others who seek power, influence or attention. Weigh the consequences of publishing or broadcasting personal information.
- Avoid pandering to lurid curiosity, even if others do.
- Balance a suspect's right to a fair trial with the public's right to know. Consider the implications of identifying criminal suspects before they face legal charges.
- Consider the long-term implications of the extended reach and permanence of publication. Provide updated and more complete information as appropriate.

ACT INDEPENDENTLY

The highest and primary obligation of ethical journalism is to serve the public.

Journalists should:

- Avoid conflicts of interest, real or perceived. Disclose unavoidable conflicts.
- Refuse gifts, favors, fees, free travel and special treatment, and avoid political and other outside activities that may compromise integrity or impartiality, or may damage credibility.
- Be wary of sources offering information for favors or money; do not pay for access to news. Identify content provided by outside sources, whether paid or not.
- Deny favored treatment to advertisers, donors or any other special interests, and resist internal and external pressure to influence coverage.
- Distinguish news from advertising and shun hybrids that blur the lines between the two. Prominently label sponsored content.

BE ACCOUNTABLE AND TRANSPARENT

Ethical journalism means taking responsibility for one's work and explaining one's decisions to the public.

Journalists should:

- Explain ethical choices and processes to audiences. Encourage a civil dialogue with the public about journalistic practices, coverage and news content.
- Respond quickly to questions about accuracy, clarity and fairness.
- Acknowledge mistakes and correct them promptly and prominently. Explain corrections and clarifications carefully and clearly.
- Expose unethical conduct in journalism, including within their organizations.
- Abide by the same high standards they expect of others.

The SPJ Code of Ethics is a statement of abiding principles supported by additional explanations and position papers (at spj.org) that address changing journalistic practices. It is not a set of rules, rather a guide that encourages all who engage in journalism to take responsibility for the information they provide, regardless of medium. The code should be read as a whole; individual principles should not be taken out of context. It is not, nor can it be under the First Amendment, legally enforceable.

CONTACT THE SOCIETY

For more information on the Society of Professional Journalists or for more on journalism ethics, visit SPJ's website at spj.org or contact SPJ at:

Society of Professional Journalists • **Eugene S. Pulliam National Journalism Center**
3909 N. Meridian St. • **Indianapolis, IN 46208-4011**
317.927.8000 • **spj@spj.org** *(email)* • **spj.org** *(Web)*

Improving & Protecting Journalism

SOCIETY OF PROFESSIONAL JOURNALISTS.

REVISED SEPTEMBER 2014

ပိုမိုပြီးပြည့်စုံမှုရှိသည့် နောက်ထပ်ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းမှာ Associated Press (AP) ၏ သတင်းတန်ဖိုးနှင့် အခြေခံမှုများဖြစ်ကြပြီး ၎င်းတွင်အမည်မဖော်လိုသူ သတင်းရင်းမြစ်များ၊ အကျိုးစီးပွား ပဋိပက္ခဖြစ်စေသည့်ကိစ္စရပ်များကို ကိုင်တွယ်ရာ၌ လိုက်နာရမည့်နှုန်းစံနှင့်ကျင့်ဝတ်များကို လမ်းကြောင်းချပေးထားပါသည်။ AP တွင် ဆိုရှယ်မီဒီယာအသုံးပြုခြင်းနှင့်ပတ်သက်သည့် လမ်းညွှန်ချက်တစ်ရပ်ကိုလည်း ပေးထားပါသည်။ (Associated Press ၏ သတင်းတန်ဖိုးများနှင့် အခြေခံမှုများ https://www.ap.org/about/news-values-and-principles/)

အကဲဆတ်သောသဘောရှိသည့်ကဏ္ဍများ (ကလေးသူငယ်၊ LGBTIQ+) နှင့် အကြောင်းအရာပိုင်း (စစ်နှင့်ပဋိပက္ခ) အကြောင်း ရေးသားဖော်ပြရာတွင် လိုက်နာရမည့် လမ်းညွှန်ချက်များလည်းရှိပါသည်။

သတင်းထောက်များအတွက် ချမှတ်ပေးထားသည့် လမ်းညွှန်ချက်များအနက် အရှေ့တောင်အာရှတွင်မူ ဖိလစ်ပိုင်သတင်းပညာသိပ္ပံ၏ စာနယ်ဇင်းကျင့်ဝတ်စည်းကမ်း (https://philpressinstitute.net/journalists-code-of-ethics-2/) နှင့် လွတ်လပ်သော သတင်းမီဒီယာဆိုင်ရာ ကမ္ဘောဒီးယားဗဟိုဌာန၏ ကမ္ဘောဒီးယား သတင်းထောက်များအတွက် ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်း (https://ccimcambodia.org/။page_id=502) ဟူသော အဖွဲ့အစည်းများမှ ချမှတ်ပေးထားသည့် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များလည်းရှိကြပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင်မူ ဧရာဝတီနှင့်မဇ္ဈိမကဲ့သို့သော သတင်းဌာနများသည် ကိုယ်ပိုင်ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းများ သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားကြသည်။ ဧရာဝတီသတင်းဌာနတွင် "ဧရာဝတီ သတင်းဌာန ဝန်ထမ်းများအတွက် စာနယ်ဇင်း ကျင့်ဝတ်လမ်းညွှန်ချက်" (https://burma.irrawaddy.com/code-of-ethics) ဟုခေါ်သော လမ်းညွှန်လက်စွဲ ရှိပါသည်။ ဧရာဝတီသတင်းဌာနမှ ၎င်းကျင့်ဝတ်လမ်းညွှန်ချက်ကို ၂၀၀၇ ခုတွင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး ဝန်ထမ်းများအားလုံး "သတင်းစာ ပညာရပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ကျင့်ဝတ်ပိုင်းဆိုင်ရာတို့တွင် မှန်မှန်ကန်ကန် လေ့ကျင့်အသုံးချနိုင်ရန်" နှင့် ဧရာဝတီ

စာဖတ်သူများအတွက် “တိကျမှန်ကန်သော သတင်းအချက်အလက်များကို ရေးသားတင်ပြနိုင်ရန်” ရည်ရွယ်သည်ဟု ဆိုထားပါသည်။

မဇ္ဈိမသတင်းဌာနတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသော ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်း (http://mizzima.com/code-ethics) ရှိပြီး ၎င်းအဆိုရ ၎င်းသတင်းထောက်များမှ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ ဒေလီမြို့၌ ၂၀၀၄ ခုနှစ် အောက်တိုဘာ ၁ ရက်နေ့တွင် အတည်ပြု ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ သတင်းမီဒီယာဥပဒေတွင်လည်း သတင်းထောက်များအတွက် ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းကို ဖော်ပြပေးထားပြီး အချို့သောပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ဖောက်ဖျက်ပါမူ သက်ဆိုင်ရာပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းကို ခံစားရမည်ဖြစ်သည်။ အောက်ပါတို့မှာ ယင်းဥပဒေအပိုဒ် ၉ တွင် ဖော်ပြထားသည့် ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်း ဖြစ်ကြသည်။[1]

၉။ သတင်းမီဒီယာသမားတစ်ဦးသည် အောက်ပါကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းများ ကို လိုက်နာရန်တာဝန်ရှိသည် –

(က) သတင်းတိုင်း အချက်အလက် တိကျမှန်ကန်စေရန်နှင့် တတ်နိုင်သမျှ ပြည့်စုံစေရန်စိစစ်ခြင်း။

(ခ) တိကျမှန်ကန်မှုမရှိသောသတင်းကို ဖော်ပြမိ၍ ပြင်ဆင်ရန်လိုအပ်ပါက ပုံနှိပ်မီဒီယာဖြစ်လျှင် ပြင်ဆင်ချက်ကို ထင်ရှားသော စာမျက်နှာ၌လည်းကောင်း၊ အခြားမီဒီယာဖြစ်လျှင် အနီးစပ်ဆုံးအချိန်၌လည်းကောင်း အမြန်ဆုံး ဖော်ပြခြင်း။

[1] Media Law translation by Free Expression Myanmar

(ဂ) တရားရုံးတွင် စစ်ဆေးဆဲအမှုများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ သတင်းဖော်ပြရာတွင် တရားရုံးက ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်း မပြုသမျှကာလပတ်လုံး တရားစွဲဆိုခံရသူအား အပြစ်ကင်းစင်သူအဖြစ်မှတ်ယူခြင်းနှင့် တရားရုံးအား မထီမဲ့မြင်ပြုရာရောက်သောသတင်းဝေဖန်ချက်မျိုးကို ဖော်ပြခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။

(ဃ) သတင်းဓာတ်ပုံနှင့် အရုပ်၊ အသံများ ဖော်ပြရာတွင်နည်းပညာတစ်ရပ်ရပ်အသုံးပြု၍ မလျော်ကန်သောပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်းမှရှောင်ကြဉ်ခြင်း။

(င) သတင်းဝေဖန်ချက်၊ အာဘော်နှင့် ဆောင်းပါးရေးသားခြင်းမှတစ်ပါး သတင်းရေးသားသူ၏ ထင်မြင်ယူဆချက်၊ အာဘော်လုံးဝမပါရှိစေခြင်း။

(စ) တစ်ပါးသူ ပိုင်ဆိုင်သည့် ဉာဏဆိုင်ရာပစ္စည်းများကိုခွင့်ပြုချက်မရဘဲ ကူးယူဖော်ပြခြင်းမှရှောင်ကြဉ်ခြင်း။

(ဆ) အများပြည်သူ၏ အကျိုးစီးပွားနှင့်စပ်ဆိုင်သည့်သတင်းရေးသားခြင်းမဟုတ်လျှင် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး၊ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို တမင်ထိခိုက်စေသောအရေးအသားနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကို ထိခိုက်စေသောအရေးအသားမျိုး ဖော်ပြခြင်းမှရှောင်ကြဉ်ခြင်း။

(ဇ) ဇာတိ၊ ကိုးကွယ်ရာဘာသာ၊ လူမျိုးတစ်မျိုးကိုအကြောင်းပြု၍ ပဋိပက္ခဖြစ်စေနိုင်သော လှုံ့ဆော် ရေးသားမှုမှရှောင်ကြဉ်ခြင်း။

(ဈ) မြန်မာနိုင်ငံ သတင်းမီဒီယာကောင်စီက ထုတ်ပြန်သည့်ကျင့်ဝတ်နှင့် စည်းကမ်းများကို လိုက်နာခြင်း။

ယင်းဥပဒေအရ မြန်မာနိုင်ငံ သတင်းမီဒီယာကောင်စီ (MPC) ကိုလည်း ဖွဲ့စည်းပေးထားပြီး ၎င်း၏တာဝန်မှာ သတင်းမီဒီယာကို စောင့်ကြည့်လေ့လာရန်နှင့် အရည်အသွေးမြှင့်တင်ပေးရန်ဖြစ်သည်။ MPC မှလည်း စာနယ်ဇင်း ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းများကို ချမှတ်ပေးထားသည် (http://myanmarpresscouncil.org/laws/media-ethic)။ နိုဝင်ဘာလတွင် ကျင်းပပြုလုပ်ရန်ရည်ရွယ်ထားသည့် ၂၀၂၀ ခုနှစ် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲတွင် သတင်းယူရန်ပြင်ဆင်နေသည့် သတင်းထောက်များအတွက် ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းအသစ်ကိုလည်း MPC မှ ချမှတ်ပေးထားပါသည်။

ဆိုရှယ်မီဒီယာ လမ်းညွှန်ချက်များ

ယနေ့ခေတ် သတင်းတင်ဆက်မှုသည် ဆိုရှယ်မီဒီယာအထိပါ နယ်ပယ်ချဲ့ထွင်လာရာ သတင်းထောက်များအနေဖြင့် ကိုယ်ပိုင်အကောင့်များဖွင့်၍ သတင်းအချက်အလက်များစုဆောင်းခြင်း၊ သတင်းရင်းမြစ်များနှင့်စကားပြောခြင်း၊ ၎င်းတို့၏ သတင်းရေးသားတင်ဆက်မှုကိုမျှဝေခြင်း၊ ပရိတ်သတ်/စာဖတ်ပရိတ်သတ်နှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်လာကြသည်။

သတင်းထောက်များ ဆိုရှယ်မီဒီယာအသုံးပြုခြင်းကို သတင်းရေးသားရာနေရာတိုင်းလိုလိုမှ အားပေးကြသော်လည်း ဆိုရှယ်မီဒီယာအသုံးပြုခြင်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်အများစုအရ လုပ်ငန်းအတွက်အသုံးပြုခြင်းနှင့် ကိုယ်ရေးကိုယ်တာအသုံးပြုခြင်းတို့ကြား တိတိကျကျပိုင်းခြား၍မရသည်ကိုတွေ့ရှိရပြီး ကိစ္စရပ်အတော်များများတွင် တွန်းတိုက်မှုများဖြစ်လာ၍ သတင်းထောက်များကို သင့်တော်သလို ညွှန်ကြားချက်ပေးရန် လိုအပ်လာပြန်သည်။

နယူးယောက်တိုင်းမ်၏ ဆိုရှယ်မီဒီယာ လမ်းညွှန်ချက်များတွင် အဖွဲ့အစည်းအနေဖြင့် ၎င်း၏ဝန်ထမ်းများအား သက်ဆိုင်ရာလမ်းညွှန်ချက်အပြင် ဝန်ထမ်းများအနေဖြင့် သတင်းရေးသားရာနေရာ၏ စာနယ်ဇင်း ကျင့်ဝတ်လမ်းညွှန်ချက်များကိုပါ သတိပြုကြရန် အကြံပြုထားသည်။

သို့သော် ဘီဘီစီသတင်းဌာနအနေနှင့်မူ ၎င်း၏လမ်းညွှန်ချက်ထဲတွင် ယေဘုယျစည်းမျဉ်းတစ်ခုဖြစ်သည့် "မိုက်မဲသော မည်သည့်ကိစ္စမျိုးမှ မပြုလုပ်ရန်" ရိုးရှင်းစွာ ညွှန်ကြားထားသည်။

ပူးတွဲပါဇယားတွင် သတင်းဌာနပေါင်းစုံ၏ ဆိုရှယ်မီဒီယာ လမ်းညွှန်ချက်များမှ အရေးကြီးသော အချက်အလက်များကို စုစည်းပေးထားပြီး သတင်းထောက်များ အနေဖြင့် ဆိုရှယ်မီဒီယာအသုံးပြုသည့်အခါ စဉ်းစားနိုင်ရန်နှင့် လိုက်နာနိုင်စေရန် ဖော်ပြပေးထားပါသည်။

သတင်းထောက်များအတွက် ဆိုရှယ်မီဒီယာ လမ်းညွှန်ချက်ဇယား

	နယူးယောက်တိုင်းမ် ဆိုရှယ်မီဒီယာ လမ်းညွှန်ချက်များ (၂၀၁၇)	ဘီဘီစီ သတင်းအုပ်စု၏ ဝန်ထမ်းများအတွက် ဆိုရှယ်မီဒီယာ လမ်းညွှန်ချက် (၂၀၁၅)	AP ဝန်ထမ်းများအတွက် ဆိုရှယ်မီဒီယာ လမ်းညွှန်ချက်များ
ဘက်လိုက်သော ထင်မြင်ချက်များ (သို့) နိုင်ငံရေး တိမ်းညွှတ်မှုများ အကြောင်းကို သင်၏ ဆိုရှယ်မီဒီယာပေါ်တွင် ရေးသားဖော်ပြခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ပါ။ ဤအပြုအမူသည် သတင်းထောက်ကိုသာမက မျှတပြီး ဘက်မလိုက်သော သတင်းအရင်းမြစ် ဖြစ်သည့် သတင်းမီဒီယာ အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုလုံးကိုပါ ထိခိုက်စေနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။	ကျွန်ုပ်တို့၏ သတင်းထောက်များသည် ဆိုရှယ်မီဒီယာ ပို့စ်များတွင် ဘက်လိုက်သော ထင်မြင်ချက်များ ဖော်ပြခြင်း၊ နိုင်ငံရေးအမြင်များကို ဖြန့်ဝေပေးခြင်း၊ ကိုယ်စားလှယ် လောင်းများကို အားပေးခြင်း၊ ရိုင်းစိုင်းသော မှတ်ချက်များ ရေးသားခြင်းတို့အပြင် နယူးယောက်တိုင်းမ်၏ စာနယ်ဇင်း ဂုဏ်သိက္ခာကို နိမ့်ပါးစေသည့် မည်သည့်အရာမျိုးမှ မပြုလုပ်ရပါ။ နယူးယောက်တိုင်းမ်သည် သတင်းတင်ဆက်ရာ၌ ဓမ္မဓိဋ္ဌာန် ကျစေရန် အားထုတ်သည့်အတွက် ကျွန်ုပ်တို့၏ သတင်းထောက်များ အနေဖြင့် ပြဿနာရပ်များတွင် ဘက်လိုက်သည့်ပုံမျိုး မဖြစ်ပေါ်စေရန် အထူးသတိပြုရမည်။	ဘီဘီစီနှင့် ဆက်နွယ်မှုရှိသည်ဟု မိမိကိုယ်ကို သတ်မှတ်သူများ (သို့) အခြေခံအားဖြင့် ဘီဘီစီနှင့် ဆက်သွယ်လုပ်ကိုင်နေသည့် အစီအစဉ် ပြုလုပ်ပေးသူများ၊ တည်းဖြတ်မှုပိုင်းမှ ဝန်ထမ်းများ၊ သတင်းထောက်များ (သို့) အစီအစဉ် တင်ဆက်သူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ဆိုရှယ်မီဒီယာပေါ်တွင် ၎င်းတို့ပြုလုပ်သည့် အရာများသည် ဘီဘီစီ၏ ဘက်မလိုက်မှုကို ထိခိုက်လာနိုင်စရာရှိပြီး သတင်းဌာန ဂုဏ်သိက္ခာကို ပျက်စီးစေနိုင်သည်။	ဝန်ထမ်းများအနေဖြင့် ဆိုရှယ်မီဒီယာပေါ်မှ ကိုယ်ရေးအကျဉ်း (profile) တွင် မည်သည့်နိုင်ငံရေး တိမ်းညွှတ်မှုကိုမျှ ဖော်ပြခြင်းမပြုရန်နှင့် နိုင်ငံရေးခံယူချက်ကို ဖော်ပြသည့်ပို့စ်များ ရေးသားခြင်း မပြုလုပ်သင့်ပါ။ AP သတင်းဌာနဝန်ထမ်းများအနေဖြင့် ၎င်းတို့ဖော်ပြသည့် ထင်မြင်ချက်များသည် ဘက်မလိုက်သော သတင်းရင်းမြစ် တစ်ခုဖြစ်သည့် AP ၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို ထိခိုက်စေနိုင်သည်ကို သတိပြုပါ။ AP ဝန်ထမ်းများသည် လူထုဆွေးနွေး ပွဲများတွင် အများပြည်သူနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အငြင်းပွားဖွယ် ကိစ္စရပ်များအပေါ် ၎င်းတို့အမြင်ကို ထုတ်ဖော်ကြေညာခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ရမည်ဖြစ်ပြီး အရေးကိစ္စ (သို့) လှုပ်ရှားမှုတစ်ခုခုကို ထောက်ခံသည့် စုဝေးလှုပ်ရှားမှုတွင်လည်း ပါဝင်ခြင်း မပြုရပါ။
သင့်“ကိုယ်ပိုင်” အကောင့်တွင် တင်ထားသော ပို့စ်များသည် အမြဲတစေ Public setting ဖြင့် မျှဝေရန်မလိုအပ်ပေ။ အွန်လိုင်းပေါ်တွင် သင်ဝေမျှလိုက်သော အကြောင်းအရာ အားလုံးနီးပါးသည် privacy setting မည်သို့ ပြုလုပ်ထားစေကာမူ အများ မြင်တွေ့သွားနိုင်သည်ကို စဉ်းစားထားရမည်။	ကျွန်ုပ်တို့၏ သတင်းထောက်များ ဆိုရှယ်မီဒီယာပေါ်တွင် ပြုလုပ်သည့် ကိစ္စရပ်အားလုံးကို ဤမူဝါဒအောက်တွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားပါသည်။ သင့်အနေဖြင့် သင်၏ Facebook စာမျက်နှာ၊ Twitter feed၊ Instagram၊ Snapchat နှင့် အခြားသော ဆိုရှယ်မီဒီယာ အကောင့်များသည် ပုဂ္ဂလိက အကြောင်းအရာသာ (private) ဖြစ်သည်ဟုယူဆပြီး နယူးယောက်တိုင်းမ်တွင် ပါဝင်သည့် သင်၏အခန်းကဏ္ဍနှင့် ကင်းလွတ်နေသည်ဟု ထင်မြင်ယူဆနိုင်စရာ ရှိသော်လည်း စင်စစ်အားဖြင့် အွန်လိုင်းပေါ်တွင် သင်ပို့စ်တင်သမျှ၊ “like” လုပ်သမျှသည် အတိုင်းအတာ တစ်ခုအထိ (public) အများမြင်နိုင်ပါသည်။ (public) အများအမြင်တွင် ကျွန်ုပ်တို့ပြုလုပ်သမျှ အရာအားလုံးသည် နယူးယောက်တိုင်းမ်နှင့် ဆက်နွယ်မှု ရှိလာနိုင်ပါသည်။	“ကျွန်ုပ်၏ထင်မြင်ချက်များသည် ဘီဘီစီနှင့် သက်ဆိုင်ခြင်းမရှိပါ” ဟူ၍ ကိုယ်ရေးအချက်အလက် များတွင် ရေးသားထားသည့် မသက်ဆိုင်ကြောင်း ကြေညာချက်များသည် ဆိုရှယ်မီဒီယာပေါ်တွင် ကိုယ်ပိုင် ထင်မြင်ချက်များ ရေသားဖော်ပြရာ၌ ကာကွယ်ပေးနိုင်ခြင်းမရှိဘဲ ဘီဘီစီ၏ လမ်းညွှန်ချက်များကို ထိခိုက်လာနိုင်ပါသည်။ သတင်းထုတ်လုပ်မှုနှင့် သတင်း တင်ဆက်မှုပိုင်းများတွင် ပါဝင်နေသူများ (သို့မဟုတ်) ပြည်သူ့ရေးရာ မူဝါဒပိုင်းဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များစွာကို ကိုင်တွယ် နေရသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များသည် ဘီဘီစီ၏ ဘက်မလိုက်ရေးမှုကို ထိခိုက်စေမည့် ကိစ္စရပ်များမှ ရှောင်ရှားရန် အထူးတာဝန်ရှိသည်။	ဝန်ထမ်းများအနေဖြင့် ၎င်းတို့ ကိုယ်တိုင်နှင့် လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များနှင့် ပတ်သက်သည့် ထင်မြင်ယူဆချက်များ၊ ကိုယ်ရေးအချက်အလက်များကို ဖော်ပြခြင်းသည် AP ၏ နာမည်ဂုဏ်သတင်းနှင့် ဆက်စပ်မှု ရှိနေသည်ကို သတိရပါ။ အကယ်၍ ဝန်ထမ်းများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ဆိုရှယ်မီဒီယာ စာမျက်နှာများကို သူငယ်ချင်းသီးသန့်သာ မြင်ရအောင် ပြုလုပ်ထားစေကာမူ ဤအချက်မှာ အကျုံးဝင်လျက်ရှိသည်။ သင်မည်သည်ကို မည်သူနှင့် မျှဝေသည်ကို သတ်မှတ်ထားနိုင်ရန် facebook ပေါ် ရှိ privacy setting များကို customize ပြုလုပ်ထားရန် အကြံပြုလိုပါသည်။ သို့သော်လည်း မြောက်မြားစွာသော လူများသည် ဆိုရှယ်မီဒီယာအကြောင်း အကုန်အစင် သိရှိတတ်ကျွမ်းပြီး ဖြစ်သည့်အတွက် အင်တာနက်ပေါ်တွင် မည်သည့်အရာမှ သီးသန့် (private) ဖြစ်သည်ဟူ၍ မရှိပါ။ လူတစ်ဦး အနေဖြင့် ကန့်သတ်ထားသော စာမျက်နှာများမှ အကြောင်းအရာများကို ကူးယူပြီး အခြားလူများလည်း မြင်နိုင်အောင် တစ်ဆင့်ပြန်လည် ဖော်ပြရန်မှာ လွန်စွာလွယ်ကူသော အလုပ်ဖြစ်ပါသည်။
သင် add လုပ်ထားသော မိတ်ဆွေများ၊ like လုပ်ထားသော စာမျက်နှာများ၊ like လုပ်ပြီး မျှဝေထားသော ပို့စ်များသည် သင်သဘောတူလက်ခံသော (သို့) အားပေးသောအရာဟု ထင်မြင်ယူဆနိုင်စရာ ရှိပါသည်။ ဘက်လိုက်ခြင်း၊ မျက်နှာလိုက်ခြင်းဟု အထင်ခံရမှုမျိုး နည်းနိုင်သမျှ နည်းစေရန်အတွက် ဘက်ညီမျှမှုမှာ အဓိက ကျပါသည်။	Facebook နှင့် အခြားသော မျက်နှာစာများရှိ သီးသန့်ဖြစ်သော၊ “လျှို့ဝှက်” သော group များတွင် ပါဝင်ခြင်းသည် ဘက်လိုက်သည့် သဘောဆောင်သည့်အတွက် ဤသို့ ပြုလုပ်ခြင်းကို ရှောင်ကြဉ်ပါ။ ဆိုရှယ်မီဒီယာပေါ်မှ တစ်ဖက်ဖက်သို့ ယိမ်းသော အခမ်းအနားများတွင် ပါဝင်စာရင်းသွင်းခြင်း (register) မှလည်း ရှောင်ကြဉ်သင့်ပါသည်။ အကယ်၍ သင့်အနေနှင့် သတင်းတင်ဆက်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် အဆိုပါ အုပ်စုများသို့ ချိတ်ဆက်ထားခြင်း ဖြစ်သည်ဆိုပါက ပို့စ်တင်သည့်အခါတွင် သတိထားပါ။	ကျွန်ုပ်တို့၏ တရားဝင် အကောင့်များမှ အခြားသူများကို follow လုပ်သည့်အခါ ကျွန်ုပ်တို့ ရွေးချယ်သည့် အကောင့်များသည် ဘက်မလိုက်မှုကို ထင်ဟပ်ဖို့ရာ လိုအပ်ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ တရားဝင် အကောင့်များမှ အခြားသူများ ရေးသားသည့် အကြောင်းအရာများကို မျှဝေသည့်အခါ၊ like လုပ်သည့်အခါတွင်လည်း အလားတူ ဖြစ်စေရပါမည်။	သတင်းတင်ဆက်ရန်အတွက် လိုအပ်ပါက သတင်းရင်းမြစ်များ၊ နိုင်ငံရေးသမားများ၊ သတင်းဖြစ်မည့်သူများ၏ Facebook ပေါ်မှ friend request များကို လက်ခံရန်နှင့် ၎င်းတို့ကို Twitter ပေါ်တွင် follow လုပ်ထားရန် ကိစ္စမှာ လက်ခံနိုင်ဖွယ် ရှိပါသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ နိုင်ငံရေးသမားများနှင့် အွန်လိုင်းပေါ်တွင် မိတ်ဆွေဖြစ်ခြင်း၊ ၎င်းကိုယ်စားလှယ်များနှင့် နိုင်ငံရေး ကိစ္စရပ်များကို like လုပ်ခြင်းတို့သည် လူမှုကွန်ယက်ဆိုင်ရာ ကျင့်ထုံးများနှင့် အကျွမ်းတဝင်မရှိသူများအတွက် AP ဝန်ထမ်းများမှ ဝန်းရံမှု ပေးနေသည်ဟု ထင်မြင်သွားနိုင်စရာ ရှိပါသည်။ သို့ဖြစ်ပါက ဝန်ထမ်းများအနေဖြင့် အလားတူဆက်ဆံရေးမျိုးကို အငြင်းပွားဖွယ် အကြောင်းအရာ၏ နှစ်ဖက်ခြမ်းလုံးမှလူများနှင့် ထားရှိရန် ကြိုးစားသင့်ပါသည်။ သတင်းဖြစ်မည့်သူများ၏ public page များတွင် ၎င်းတို့နှင့် အပြန်အလှန် ပြောဆိုမှုမျိုး ဥပမာအားဖြင့် ၎င်းတို့ ပို့စ်ကို မှတ်ချက်ရေးသားခြင်းမျိုးမှ ရှောင်ရှားသင့်ပါသည်။
	သင့်အနေဖြင့် အခြားသော သတင်းရင်းမြစ်များနှင့် ချိတ်ဆက်နေသည်ဆိုပါက ထင်မြင်ချက်ပေါင်းစုံကို ထင်ဟပ်နိုင်ရန် ကြိုးစားပါ။ သတင်းပေါင်းစုံ၊ အခြားသူများ၏ ထင်မြင်ချက်နှင့် သရော်စာများကို ဝေမျှခြင်းသည် ပုံမှန်အားဖြင့် သင့်တော်ပါသည်။ သို့သော် ငြင်းခုံဆွေးနွေးနေသည့် ကိစ္စတစ်ခု၏ ဘက်တစ်ခုတည်းကိုသာ ဆက်တိုက် ချိတ်ဆက်နေသည်ဆိုပါက သင်သည်လည်း ဘက်လိုက်နေသည်ဟူသော ထင်မြင်ချက်မျိုး ဖြစ်စေပါလိမ့်မည်။	ဆိုရှယ်မီဒီယာပေါ်၌ ထင်မြင်ယူဆချက်များ ဖော်ပြခြင်းကို ပုံစံမျိုးစုံ ဖြင့် ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်- တဲ့တိုး ရေးသားသော tweet များ (သို့) update များ၊ အကြောင်းအရာ ပိုင်း မျှဝေခြင်း၊ like လုပ်ခြင်း၊ အချို့သော အကောင့်များကို follow လုပ်ခြင်း (သို့) မဲဆွယ်၊ နိုင်ငံရေး hashtag များ အသုံးပြုခြင်း။ အကယ်၍ ဝန်ထမ်းတစ်ဦးသည် အများပြည်သူကြားတွင် အငြင်းပွားဖွယ် ဖြစ်နေသည့် ကိစ္စရပ်နှင့် ပတ်သက်သည့် ရှုထောင့်အမြင်တစ်မျိုးကို ထင်ဟပ်သည့် အကြောင်းအရာတစ်ရပ်ကို အကြိမ်များစွာ like လုပ်ခြင်း၊ မျှဝေခြင်း ပြုလုပ်ပါက မှတ်ချက်ရေးသားခြင်း မပါသည့်တိုင် အဆိုပါ ဝန်ထမ်းသည် ၎င်းအမြင်ကို လက်ခံထားသည် ဟူသော အမြင်မျိုး ဖြစ်ပေါ်စေလိမ့်မည်။ အလားတူပင် အများပြည်သူကြားတွင် အငြင်းပွားဖွယ် ဖြစ်နေသည့် ကိစ္စရပ်နှင့် ပတ်သက်သည့် ရှုထောင့်အမြင်တစ်မျိုးကို ထင်ဟပ်သည့် ဆိုရှယ်မီဒီယာ အကောင့်များကိုသာ သီးသန့် follow လုပ်ထားပါကလည်း အလားတူ အမြင်မျိုး ဖြစ်ပေါ်စေလိမ့်မည်။	Retweet (ထပ်ဆင့် tweet လုပ်ခြင်း) များကိုလည်း tweet များကဲ့သို့ပင် လတ်တလော လူပြောများနေသည့်ကိစ္စရပ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သင်၏ ပုဂ္ဂိုလ်ရေး ထင်မြင်ချက်ကို ဖော်ပြသကဲ့သို့ဖြစ်အောင် မရေးသားသင့်ပါ။ retweet ပြုလုပ်ရာတွင် မိမိပြုလုပ်သည့် မှတ်ချက်မပါသည့်တိုင် သင်ပြောနေသည့် အကြောင်းအရာကို လက်ခံသည့် သဘောအဖြစ် အလွယ်တကူ ရှုမြင်နိုင်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် သတင်းတင်ဆက်နေခြင်းသာ ဖြစ်သည်ဟု ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြထားပါက ထင်မြင်ချက်ပါသော အကြောင်းအရာကို သတိကြီးစွာထား၍ retweet လုပ်နိုင်ပါသည်။ ပို့စ်အစတွင် စကားအနည်းငယ် ပြောကြားခြင်းဖြင့် သိသာထင်ရှားစေနိုင်ပါသည်။ သင်၏ Twitter profile တွင် သင့်အနေနှင့် တစ်စုံတစ်ရာပြောကြားရာတွင်လည်း retweet တွင် ထောက်ခံအားပေးမှု မပါသည့်တိုင် ဤသတိပြုရန် ကိစ္စများမှာ အကျုံးဝင်ပါသည်။ သင်၏ tweet များနှင့် retweet များကို ဖတ်ရှုသူများစွာသည် သင်၏ Twitter bio ကို မည်သည့်အခါမှ မကြည့်ကြပါ။
ဆိုရှယ်မီဒီယာပေါ်တွင် လူများနှင့် စကားပြောသည့်အခါ ပုံမှန် စကားဝိုင်းများတွင်ကဲ့သို့ ယဉ်ကျေးစွာဖြင့် လေးစားသမှုရှိရှိ ပြောဆိုပါ။ ဒေါသတကြီး ငြင်းခုံရသည့် ဆွေးနွေးမှုများကို ရှောင်ကြဉ်ပါ။	ဆိုရှယ်မီဒီယာပေါ်တွင် အခြားသူများကို အမြဲတစေ လေးစားသမှုဖြင့် ဆက်ဆံပါ။ အကယ်၍ စာဖတ်သူတစ်ဦးမှနေ၍ သင်၏ရေးသားချက် (သို့) ဆိုရှယ်မီဒီယာပေါ်မှပို့စ်ကို မေးခွန်းထုတ်ပါက (သို့) ဝေဖန်ပါက သင့်အနေဖြင့် ပြန်လည်တုံ့ပြန်လိုသည့်အခါ သတိကြီးစွာထားပါ။ အဆိုပါ ပုဂ္ဂိုလ်သည် သင့်ရေးသားချက်ကို သေချာစွာ ဖတ်ရှုခြင်းမပြုဟု အဓိပ္ပါယ်ရောက်သည့် အပြောအဆိုမျိုးမှ ရှောင်ကြဉ်ပါ။ အကယ်၍ ဝေဖန်ချက်သည် ရန်လိုပါက (သို့) စဉ်းစားဆင်ခြင်မှု မရှိပါက တုံ့ပြန်ပြောဆိုမှု မပြုခြင်းသည်သာ အကောင်းဆုံး ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ ဆိုရှယ်မီဒီယာပေါ်တွင် ခြိမ်းခြောက်မှုပြုသူ (သို့) နိုင်လိုမင်းထက် ပြောဆိုလိုသူများကို ကျွန်ုပ်တို့၏သတင်းထောက်များမှ mute (သို့) block လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် အားပေးပါသည်။ (သို့သော်လည်း သင် (သို့) သင်၏ သတင်းရေးသားချက်ကို ဝေဖန်ရုံသက်သက်ဖြင့် mute (သို့) block လုပ်ခြင်းမျိုးကိုမူ ကျေးဇူးပြု၍ ရှောင်ရှားပါ)	ဝန်ထမ်းများအနေဖြင့် ဆိုရှယ်မီဒီယာပေါ်တွင် စော်ကားသော၊ ရိုင်းစိုင်းသော မှတ်ချက်များ၊ အကြောင်းအရာများကို ပို့စ်တင်ခြင်း မပြုလုပ်သင့်ပါ။ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ ဆက်ဆံရေး၌ ဘီဘီစီ ဝန်ထမ်းတစ်ဦး၏ ရာထူးနှင့် ရပ်တည်ချက်ကို အလေးမထားသည့် ကိစ္စမျိုးမှ ရှောင်ကြဉ်ပါ။	AP အနေဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့ ရေးသားတင်ဆက်သည့် အကြောင်းအရာများကို ဖတ်ရှုနေသူများနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံခြင်းကို လွန်စွာ ထောက်ခံပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့ လက်ခံရရှိသည့် မှတ်ချက်အများစုမှ အပြုသဘောဆောင်သည်ကို တွေ့ရပြီး ကျွန်ုပ်တို့ ရေးသားတင်ဆက်မှုများအပေါ် အနှစ်သာရရှိရှိ ဝေဖန်ပါက မည်သို့ အသုံးအနှုန်းမျိုးဖြစ်စေကာမူ အလေးအနက် တန်ဖိုးထားရမည် ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ဒေါသထွက်နေသော သူများနှင့် လိုသည်ထက်ပို၍ ရှည်လျားသော အပြန်အလှန် ရေးသားပြောဆိုမှုများကို ရှောင်ကြဉ်နိုင်ပါက အကောင်းဆုံးဖြစ်ပြီး ယင်းသို့သော စကားဝိုင်းများသည် တစ်ချီထက်တစ်ချီ အပြုသဘောဆောင်မှု အားနည်းလာတတ်သည်။ နိုင်လိုမင်းထက်ဖြစ်သော၊ တယူသန်သော၊ ညစ်ညမ်းသော၊ လူမျိုးရေးအရ စော်ကားသော မှတ်ချက်များတွေ့ရပါက ဗဟိုဌာန (Nerve Center) နှင့် အကယ်၍ သင့်တော်မည်ဆိုပါက AP ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာလုံခြုံရေး (AP Global Security) သို့ ချက်ချင်းလက်ငင်း သတင်းပေးပို့သင့်ပါသည်။ (လိပ်စာ dspriggs@ap.org)

	နယူးယောက်တိုင်းမ် ဆိုရှယ်မီဒီယာ လမ်းညွှန်ချက်များ (၂၀၁၇)	ဘီဘီစီ သတင်းအုပ်စု၏ ဝန်ထမ်းများအတွက် ဆိုရှယ်မီဒီယာ လမ်းညွှန်ချက် (၂၀၁၅)	AP ဝန်ထမ်းများအတွက် ဆိုရှယ်မီဒီယာ လမ်းညွှန်ချက်များ
ကြားဖြတ် သတင်းတင်ဆက်ရမည့်အခြေအနေမျိုးတွင် မည်သည့် ဆိုရှယ်မီဒီယာပေါ်တွင်မှ ဝေမျှခြင်း မပြုသေးမီ သတင်းဌာနသို့ အချက်ပြသတိပေးပြီး လမ်းညွှန်ချက် တောင်းခံပါ။	ဆိုရှယ်မီဒီယာကို အသုံးပြု၍ တပြိုင်နက် သတင်းတင်ဆက်မှုနှင့် အချိန်နှင့်တပြေးညီ သတင်းပေးပို့မှုတို့ ပြုလုပ်နိုင်သည်ကို ကျွန်ုပ်တို့ တန်ဖိုးထားပါသည်။ သို့သော်လည်း ကျွန်ုပ်တို့၏ သတင်းထောက်များ အနေဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့၏ ကိုယ်ပိုင် ဒစ်ဂျစ်တယ် ပလက်ဖောင်း ပေါ်တွင်သာ ဦးဦးဖျားဖျား ရေးသားတင်ဆက်မှုမျိုးကို လိုလားသည့် အခိုက်အတန့်များလည်း ရှိပါသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် ဆိုရှယ်မီဒီယာပေါ်တွင်မဟုတ်ဘဲ ကျွန်ုပ်တို့ ကိုယ်ပိုင် ပလက်ဖောင်း တစ်ခုတည်းတွင်သာ ဦးစွာပထမ ရေးသားထုတ်ဝေလိုသည့် ဆန္ဒရှိသော်လည်း အချို့သော အချိန်များတွင် ဆိုရှယ်မီဒီယာ ပေါ်တွင်သာ ဦးစွာပို့စ်တင်ပါက ပိုမိုသင့်တော်သည့် အခြေအနေများ လည်း ရှိတတ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ သင်၏ကြီးကြပ်သူထံမှ လမ်းညွှန်ချက်ပေးရန် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးသင့်ပါသည်။		AP သတင်းထောက်များမှ အကြိမ်ကြိမ် live-tweet ပြုလုပ်၍ သတင်းတင်ဆက်ပြီး အောင်မြင်မှု ကောင်းစွာ ရကြပါသည်။*
မှားယွင်းသော ဆိုရှယ်မီဒီယာ ပို့စ်များကို အစွမ်းကုန် ရှောင်ကြဉ်သင့်ပါသည်။ အကယ်၍ အမှားကျူးလွန်မိပါကပို့စ်ကိုဖြုတ်ချသင့်ပြီး ပို့စ်အသစ်တင်၍ ဖြုတ်ချလိုက်ရသည့် အခြေအနေကို ရှင်းပြသင့်ပါသည်။	ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိပါစေ။ အကယ်၍ အမှားတစ်ခု (သို့) သင့်တင့်လျောက်ပတ်မှုမရှိသည့်ကိစ္စတစ်ခုကို tweet လုပ်မိ၍ ပြန်ဖျက်လိုပါက နောက်ထပ်တင်သည့် tweet တွင် ဖျက်လိုက်သည့် အကြောင်းကို မဖြစ်မနေကိုအသိပေးပါ။ ကျွန်ုပ်တို့၏ ဆိုရှယ်မီဒီယာပိုင်း အမှားပြင်ဆင်မှု လမ်းညွှန်ချက်မှ နည်းနာယူနိုင်ပါသည်။	ကျွန်ုပ်တို့ အမှတ်တံဆိပ်ပါသည့် ဆိုရှယ်မီဒီယာ အကောင့်များပေါ်မှ အမှားအယွင်းများ၊ ပြန်လည်ပြင်ဆင်မှုများ၊ အမှားပြုလုပ်မိသည့် အတွက်ကြောင့် ပြန်လည်တောင်းပန်ချက်များတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ရှိသင့်ပါသည်။ အမှားပြင်ဆင်ချက်၊ ပြန်လည်တောင်းပန်ချက်များကို မူလပြုလုပ်သည့်အမှားနှင့် တွဲဖက်ဖော်ပြသင့်ပါသည်။ အကယ်၍ သံသယရှိပါက ဆိုရှယ်မီဒီယာ ခေါင်းဆောင်ပိုင်း (သို့) တည်းဖြတ်ရေး မူဝါဒပိုင်းနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးသင့်ပါသည်။	Twitter.com မှ ကျွန်ုပ်တို့ ပေးပို့လိုက်သည့် tweet များကို ပြန်ဖျက်ခွင့်ပြုထားပါသည်။ သို့သော်လည်း ပြန်ဖျက်သည်ဟု ဆိုရာတွင် ၎င်း tweet သည် Twitter.com အပြင် အခြားသော Twitter အသုံးပြုသူ အချို့ထံမှသာ ပျောက်သွားနိုင်ပါသည်။ retweet ပြုလုပ်ထားသော ကျွန်ုပ်တို့၏ tweet များမှာမူ အခြားတစ်နေရာတွင် ပို့စ် ပြန်တက်လာပြီး အများသူငါ မြင်နေရလိမ့်ဦးမည် ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ သင့်အနေဖြင့် tweet ကို ဖျက်သင့်သည်ဟု ယုံကြည်ပါက Nerve Center မှ မန်နေဂျာတစ်ဦးကို ဆက်သွယ်၍ အခြေအနေကို ဆွေးနွေး တိုင်ပင်ပါ။ မှားယွင်းနေသော tweet များနှင့် အခြားသော ဆိုရှယ်မီဒီယာ ပို့စ်များကို AP ၏ အခြားဝန်ဆောင်မှုရှိ အမှားများကဲ့သို့ပင် အမြန်ဆုံးနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု အရှိဆုံးပုံစံဖြင့် ပြင်ဆင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ဤအချက်သည် AP နှင့် ဆိုင်သော tweet များအပြင် ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ အကောင့်များမှ ပို့စ်များအတွက်လည်း အကျုံးဝင်ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့ အမှားပြုလုပ်မိသည်ကို ဖော်ပြပြီး မည်သည့်နေရာမှားသွားသည်ကို အတိအလင်း ရှင်းပြသည့် tweet (သို့) ပို့စ် ပြန်တင်ပေးရပါမည်။
စာနယ်ဇင်းလုပ်ငန်းဟူသည် တိုက်ဆိုင်စစ်ဆေးမှု ပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ အတည်မပြုရသေးသော၊ စစ်ဆေးမှု မပြုရသေးသော အကြောင်းအရာကို ဝေမျှခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ပါ။	နယူးယောက်တိုင်းမ်မှ အတည်မပြုရသေးသည့် သတင်းဦးများ၊ အခြား သတင်းဌာနများမှလာသည့် စိတ်လှုပ်ရှားဖွယ် အကြောင်းအရာများကို မျှဝေရာ၌ သတိကြီးစွာဖြင့် ဆောင်ရွက်ပါ။ အခြား သတင်းဌာနတစ်ခုမှ သတင်း အကြောင်းအရာကို နယူးယောက်တိုင်းမ် သတင်းထောက်မှ tweet လုပ်သည့်အခါ အများအမြင်တွင် နယူးယောက်တိုင်းမ်မှ အတည်ပြုသည်ဟု ထင်မြင်ကြသည့် ဖြစ်ရပ်မျိုး ရှိခဲ့ဖူးသည်။ စင်စစ် နယူးယောက်တိုင်းမ်မှ အတည်မပြုပေးခဲ့ပါ။		အခြားသတင်းထောက်များမှဖြစ်စေ၊ သတင်းဌာနများမှဖြစ်စေ မျှဝေနေသည့်တိုင် ကျွန်ုပ်တို့ ဝန်ထမ်းများအနေဖြင့် အတည်ပြုချက်မရှိသည့် ကောလဟာလများကို အွန်လိုင်းပေါ်တွင် ဖြန့်ဖြူးခြင်းမှ အမြဲတစေ ရှောင်ကြဉ်သင့်ပါသည်။ အကြောင်းမှာ AP နှင့် ပတ်သက်သည့် ဝန်ထမ်းများမှ ဤသို့မျှဝေလိုက်ခြင်းသည် အမှားအယွင်း ဖြစ်နေနိုင်စရာရှိသည့် သတင်းများကို အများယုံကြည်သွားနိုင် စေသောကြောင့်ဖြစ်သည်။
လုံခြုံရေးမှာ အရေးကြီးဆုံး ဖြစ်သည်။ သတင်းထောက်များ၊ ၎င်းတို့၏ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များနှင့် ၎င်းတို့နှင့် အလုပ်လုပ်နေသည့် သတင်းပေးသူများ၏ လုံခြုံရေးကို ထိခိုက်စေနိုင်၊ ခြိမ်းခြောက်လာနိုင်သည့် ကိစ္စရပ်များ ဆိုရှယ်မီဒီယာပေါ်တွင် ရှိနေနိုင်သည်ကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားပါ။	အကယ်၍ ဆိုရှယ်မီဒီယာပေါ်တွင် တစ်စုံတစ်ဦး၏ ခြိမ်းခြောက်ခြင်းကို ခံနေရသည်ဟု ထင်မြင်ပါက မိမိ၏ ကြီးကြပ်သူထံ ချက်ချင်း အကြောင်းကြားပါ။ ကျွန်ုပ်တို့ နယူးယောက်တိုင်းမ်တွင် သတင်းထောက်များ၏ လုံခြုံရေးကို ကာကွယ်ရန် ချမှတ်ထားသည့် မူဝါဒများရှိပါသည်။		ဝန်ထမ်းများအနေဖြင့် AP ဝန်ထမ်းများ၏ လုံခြုံရေးကို ထိခိုက်စေမည့် သတင်းအချက်အလက်များကို ဆိုရှယ်မီဒီယာပေါ်တွင် ပို့စ်တင်ခြင်း လုံးဝမပြုလုပ်ရပါ။ ဥပမာ သတင်းထောက်များ ပြန်ပေးဆွဲခံ၊ တိုက်ခိုက်ခံရနိုင်ခြေရှိသည့် ဝန်ထမ်းများ ၏တည်နေရာအတိအကျဖော်ပြ၍ သတင်းတင်ဆက်ခြင်းမျိုးကို ဆိုလိုပါသည်။ ဤအချက်သည် ဝန်ထမ်းများ ဖမ်းဆီးခံရခြင်း၊ ပျောက်ဆုံးခြင်းတို့ ဖြစ်ပွားသည့် သတင်းတင်ဆက်မှုများတွင်လည်း အကျုံးဝင်ပါသည်။ အချို့သော အခြေအနေများတွင် လူသိရှင်ကြားဖြစ်ခြင်းသည် ဝန်ထမ်းကို အကူအညီ ဖြစ်စေနိုင်သော်လည်း ဤသို့သော ဆုံးဖြတ်ချက်မျိုးကို သက်ဆိုင်ရာ အခြေအနေကို ကိုင်တွယ်နေသည့် AP မန်နေဂျာများမှသာ ပြုလုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။
ဆိုရှယ်မီဒီယာပေါ်တွင် တွေ့ရှိရသော သတင်းရင်းမြစ်များနှင့် သတင်းအချက်အလက်များအား ပုံမှန် အခြေအနေမျိုးတွင် ပြုလုပ်လေ့ရှိသည့်အတိုင်း ဆန်းစစ်မှုပြုရမည်။			လူမှုကွန်ယက်များပေါ်တွင် တွေ့သည့် သတင်းရင်းမြစ်များမှာ မည်သူမည်ဝါ ဖြစ်သည်ကို အတည်ပြုရန် ခက်ခဲနိုင်ပါသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ဤနေရာမျိုးတွင်တွေ့သည့် သတင်းရင်းမြစ်များကို အခြားတစ်နည်းတစ်ဖုံဖြင့် တွေ့သည့် အရင်းမြစ်များနည်းတူပင် ဆန်းစစ်မှု ပြုလုပ်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ အကယ်၍ လူမှုကွန်ယက်ပေါ်တွင် သင်တွေ့သည့် သတင်းရင်းမြစ်သည် ကုမ္ပဏီ၊ အဖွဲ့အစည်း၊ အစိုးရဌာနတစ်ခုမှ အရာရှိတစ်ဦး ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလာပါက သတင်းရင်းမြစ်မှ သင့်အားဖုန်းဖြင့် ဆက်သွယ်လာသည့် အခါမျိုးတွင်ကဲ့သို့ သက်ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းသို့ ဖုန်းဆက်၍ အတည်ပြုပါ။
အဆုံးသတ်အားဖြင့် ကျင့်ဝတ် လမ်းညွှန်ချက်များကို လေ့လာထားရန် အထူးတိုက်တွန်းလိုပါသည်။	ဆိုရှယ်မီဒီယာ လမ်းညွှန်ချက်များအပြင် ဝန်ထမ်းများအနေဖြင့် သတင်းဌာနမှ ကျင့်ဝတ်နှင့်လျော်ညီသော စာနယ်ဇင်း လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များကိုပါ နားလည်ကျွမ်းဝင်မှုရှိပြီး လိုက်နာမှု ရှိသင့်ပါသည်။ ၎င်းလမ်းညွှန်ချက်များသည် ဤနေရာတွင်လည်း အကျုံးဝင်ပါသည်။	ဆိုရှယ်မီဒီယာ ပလက်ဖောင်းများသည် ဘီဘီစီ၏ သတင်းထုတ်ပြန်မှု အတွက်သာမက ဝန်ထမ်းများ အတွက်ပါ ပေါ့ပေါ့ပါးပါးပုံစံဖြင့် သတင်းအကြောင်းအရာများ မျှဝေရန်၊ အခြားသူများနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံရန် အဖိုးတန်လှစွာသော အခွင့်အလမ်းကို ပေးပါသည်။ သို့သော်လည်း ကျွန်ုပ်တို့ ကိုယ်ပိုင် ပလက်ဖောင်းတွင် ပြုလုပ်သည့် အရာဟူသမျှကို သတင်းဌာန၏ လမ်းညွှန်ချက်များမှ ပြောကြားထားသည့်အတိုင်း ဆောင်ရွက်သကဲ့သို့ ဆိုရှယ်မီဒီယာ ပလက်ဖောင်းများတွင် ပြုလုပ်သည့် အရာတိုင်းကိုလည်း 'လုပ်ငန်းကိစ္စ'ဖြစ်စေ၊ 'ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ' ကိစ္စဖြစ်စေ၊ စွမ်းဆောင်ရည်ပိုင်းကိစ္စဖြစ်စေ ဤအတိုင်းသာ ဆောင်ရွက်ရပါမည်။	AP ၏ ဆိုရှယ်မီဒီယာ လမ်းညွှန်ချက်များကို ကျွန်ုပ်တို့၏ သတင်းတန်ဖိုးနှင့် အခြေခံမူဆိုင်ရာ ထုတ်ပြန်ကြေညာချက်အပေါ် အခြေခံထားပါသည်။

AP ၏ live-tweet ပြုလုပ်ခြင်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များ။

- ☐ Live ထုတ်လွှင့်သည့် (သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲ၊ အားကစားပွဲတော် အစရှိသည့်) သတင်းနှင့်ပတ်သက်သော အခမ်းအနားများတွင် AP ဝန်ထမ်းများအနေဖြင့် အဆိုပါအခမ်းအနားများအကြောင်းကို live-tweet ပြုလုပ်ရန်ခွင့်ပြုပါသည်။ သို့သော်လည်း အရေးကြီးသည့် သတင်းများ ထုတ်လွှင့်မည်ဆိုပါလျှင် သတင်းဌာနမှ ကြည့်ရှုခြင်း မပြုရသေးပါက ဝန်ထမ်းတစ်ဦး၏ပထမဆုံးတာဝန်မှာ သက်ဆိုင်သည့် AP ၏ ဝန်ဆောင်မှုများ အသုံးပြုရန်အတွက် သတင်းဌာနထံ အသေးစိတ်အပြည့်အစုံကို တင်ပြရန်ဖြစ်သည်။ ဤသို့ သတင်းအချက်အလက်များတင်ပြခြင်း၊ အခြား လက်ငင်းဆောင်ရွက်ရန်ရှိသည့် AP ၏ကိစ္စရပ်များ ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ ပြုလုပ်ပြီးစီးပါက ဝန်ထမ်းအနေဖြင့် သတင်းသစ်နှင့်ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များကို လွတ်လပ်စွာ tweet ပြုလုပ်ခြင်း၊ ပို့စ်တင်ခြင်းတို့ ပြုလုပ်နိုင်သည်။

- ☐ သီးသန့်သတင်းရေးသားမှု။ AP သတင်းဝန်ဆောင်မှုများအနေဖြင့် သတင်းစာကိုယ်၊ ဓါတ်ပုံ၊ ဗီဒီယို အစရှိသည်တို့ကို လူမှုကွန်ယက်များတွင်မဖော်ပြသေးမီ ထုတ်ဝေဖော်ပြခွင့် ရရှိစေရမည်။ ယင်းသတင်းများကို ထုတ်ဝေပြီးသည်နှင့် ဝန်ထမ်းများအနေဖြင့် အဆိုပါ link ကို AP (သို့) subscribe ပြုလုပ်ထားသူများ၏ ပလက်ဖောင်းများတွင် tweet လုပ်ခြင်း၊ ပို့စ်တင်ခြင်းတို့ ပြုလုပ်နိုင်သည်။

AP ၏ live-tweet ပြုလုပ်ခြင်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များ။

- ☐ သတင်းဖြစ်လာနိုင်စရာရှိသော ကိစ္စရပ်များ။ AP သတင်းထောက်များ အနေဖြင့် ဌာနအတွက်အရေးကြီးသော သီးသန့်သတင်းတင်ဆက်မှု အကြောင်းအရာ ဖြစ်လာနိုင်ဖွယ်ရှိ၍ အတွင်းသတင်းအဖြစ် ထားရှိသော အချက်အလက်များကို လူမှုကွန်ယက်များပေါ်သို့ မည်သည့်အခါမှမျှဝေခြင်းမပြုရ။

- ☐ အခြားသောအကြောင်းအရာများ။ အခြားသင်စုဆောင်းထားသည့် ကိစ္စများကိုမူ လူမှုကွန်ယက်များပေါ်တွင် မျှဝေ၍ရနိုင်ပါသည်။ ဤတွင် ကျွန်ုပ်တို့ "စာတည်းခန်းကြမ်းပြင်" ပေါ်မှ အကြောင်းအရာများ ဟူ၍ ရည်ညွှန်းခေါ်ဝေါ်သည့်ကိစ္စများ တစ်နည်းအားဖြင့် AP သတင်းထုတ်လွှင့်မှုအတွက် မလိုအပ်သည့် အကြောင်းအရာများ ပါဝင်ပါသည်။

ထို့အပြင် အကယ်၍ သင့်အနေဖြင့် ပို့စ်တစ်ခုသည် တာဝန်ရှိသော ဆိုရှယ်မီဒီယာ အသုံးပြုမှုကို လိုက်နာမှုရှိမရှိမသေချာပါက နယူးယောက်တိုင်းမ် အနေဖြင့် အောက်ပါမေးခွန်းများကိုအသုံးပြု၍ အကဲဖြတ်ရန်နှင့် / (သို့မဟုတ်) ကြီးကြပ်သူများ၊ အခြားသတင်းခန်းထဲမှ ခေါင်းဆောင်များနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးရန် အကြံပြုလိုပါ သည်။

၁။ သတင်းဌာနအဖွဲ့အစည်းများ၏ ပလက်ဖောင်းများတွင် မြင်တွေ့ရသည့် ဆောင်းပါးတစ်ခုအပေါ်တွင် သင့်အနေနှင့် အလားတူ ရှုမြင်ပါမည်လော။

၂။ သင့်ပို့စ်ကို ဖတ်ရှုသူတစ်ဦးအနေဖြင့် သင်သည် အရေးကိစ္စ တစ်ခုအပေါ် ဘက်လိုက်သည်ဟု ယုံကြည်သွားနိုင်စရာ အနေအထားများ ရှိနေပါသလော။

၃။ အကယ်၍ စာဖတ်သူများသည် သင့်ပို့စ်ကိုတွေ့မြင်ပြီး သင်သည် နယူးယောက်တိုင်းမ် သတင်းစာ၏ သတင်းထောက် ဖြစ်သည်ကို သတိပြုမိသွားပါက သတင်းဌာန၏ မျှတပြီး ဘက်မလိုက်သည့် ဖော်ပြချက်များအပေါ် ထားရှိသည့် ၎င်းတို့၏ သဘောထား ပြောင်းလဲသွားနိုင်ပါသလော။

၄။ သင့်ပို့စ်သည် သင့်လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များ၏ လျှင်မြန် ထိရောက်စွာ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရေးတွင် အတားအဆီး ဖြစ်သွားနိုင်ပါသလော။

၅။ Link များ၊ retweet များအပါအဝင် သင်၏လူမှုကွန်ယက်ပေါ် ရေးသားထားသမျှအကုန်အစင်ကို တစ်စုံတစ်ယောက် တွေ့မြင်သွားပါက သင်၏ မျှတပြီးဘက်မလိုက်သော ရပ်တည်ချက်ဖြင့် သတင်းတင်ဆက်နိုင်မှုအပေါ် ၎င်းအနေဖြင့် သံသယဖြစ်သွားနိုင်စရာ ရှိပါသလော။

အစိုးရခေါင်းဆောင်များနှင့်မတူသည်မှာ သတင်းထောက်များကို သတင်း ရင်းမြစ်များအဖြစ် ပြည်သူလူမှ ရွေးကောက်ခြင်း၊ ခန့်အပ်တာဝန်ပေးထားခြင်း မရှိပေ။ စာနယ်ဇင်းကျင့်ဝတ်ကို လိုက်နာစောင့်သိခြင်းသည် အများအားဖြင့် ကိုယ် ပိုင်ဆုံးဖြတ်ချက်သာဖြစ်ပြီး စာနယ်ဇင်းလုပ်ငန်းကို ကျင့်ဝတ်နှင့်အညီ လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်းမှာမူ စာဖတ်သူများသို့ အလေးအနက်ထားခြင်းဖြစ်ပြီး စာနယ်ဇင်းလုပ်ငန်းသည် အများပြည်သူသို့ ဝန်ဆောင်မှု ပေးရခြင်းဖြစ်သည့်အတွက် ပြည်သူများလက်ခံရရှိသည့် သတင်းအရည်အသွေးကောင်းမွန်စေရန် သတင်း

ထောက်များအနေဖြင့် တန်ဖိုးနှုန်းစံများ၊ အခြေခံမူများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သင့်ပေသည်။

ရည်ညွှန်း။

SPJ ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်း (https://www.spj.org/ethicscode.asp)

အသက်ရှင်အောင်မွေးမြူခြင်း။ သတင်းထောက်များအတွက် လုံခြုံရေးလက်စွဲ။ စုံစမ်းဖော်ထုတ်ရေး စာနယ်ဇင်းလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ဖိလစ်ပိုင်ဗဟိုဌာန။ ဒုတိယအကြိမ် တည်းဖြတ်မှု၊ ၂၀၀၆

"စာနယ်ဇင်းအရည်အသွေး ပိရမစ်။ စာနယ်ဇင်းသမားများ သိရှိရန်လိုအပ်သည်များ" Poynter Institute. မေလ ၁၂ ရက် ၂၀၁၄ ခုနှစ် (https://www.poynter.org/reporting-editing/2014/the-pyramid-of-journalism-competence-what-journalists-need-to-know/)

"သတင်းခန်းအတွက် ဆိုရှယ်မီဒီယာလမ်းညွှန်ချက်များကို နယူးယောက်တိုင်းမ်မှ ထုတ်ပြန်ခြင်း" အောက်တိုဘာ ၁၃ ရက် ၂၀၁၇ (https://www.nytimes.com/2017/10/13/reader-center/social-media-guidelines.html)

AP ဝန်ထမ်းများအတွက် ဆိုရှယ်မီဒီယာလမ်းညွှန်ချက် (https://www.ap.org/assets/documents/social-media-guidelines_tcm28-9832.pdf)

ဆိုရှယ်မီဒီယာလမ်းညွှန်ချက်။ ဘီဘီစီသတင်းသမားလက်စွဲ။ (https://www.bbc.com/editorialguidelines/guidance/social-media)

၆။ မီဒီယာ ဘေးကင်းလုံခြုံရေး

၆.၁။ ရုပ်ခန္ဓာပိုင်း လုံခြုံရေး

ရွေးကောက်ပွဲ မဲဆွယ်စည်းရုံးရေးကာလများသည် စိတ်လှုပ်ရှားစရာ အကောင်းဆုံးနှင့် အန္တရာယ်အများဆုံးကာလများဖြစ်ကြပါသည်။ သတင်းမီဒီယာသမားများသည် လွတ်လပ်မျှတသောရွေးကောက်ပွဲကို မလိုလားသူများ၏

ပစ်မှတ်ဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။ သတင်းသမားများအနေနှင့် မိမိကိုယ်မိမိ လုံခြုံမှု ရှိစေရေးအတွက် သတိရှိနေဖို့လိုပါသည်။

သတင်းစာဆရာ အဖွဲ့အစည်းများ၊ အယ်ဒီတာများ၊ မီဒီယာတိုက်ပိုင်ရှင်များအနေဖြင့် နိုင်ငံရေးပါတီများနှင့်အစိုးရမှနေ၍ သတင်းစာဆရာများကို တလေးတစား ဆက်ဆံဖို့နှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံသော အာမခံချက်များပေးဖို့ရာ တွန်းအားပေး တိုက်တွန်းသင့်ပါသည်။ စုပေါင်း၍ ကြေငြာချက်ထုတ်တောင်းဆိုမှုမျိုး ပြုလုပ်သင့်ပြီး ဤတောင်းဆိုချက်များကိုလည်း အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများမှ လေးစားဖြည့်ဆည်းပေးဖို့ရန်လိုအပ်ပါသည်။ ရွေးကောက်ပွဲသတင်း စုဆောင်းရေးသားမည့် သတင်းစာဆရာများအနေဖြင့်လည်း ရွေးကောက်ပွဲဥပဒေ၊ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများနှင့်အတူ သတင်းစာဆရာများ၏ တာဝန်နှင့်အခွင့်အရေးများကိုလည်း သိထားဖို့လိုပါသည်။

သတင်းစာဆရာများအနေနှင့် နိုင်ငံရေးပါတီများ၏တံဆိပ်၊ အရောင်၊ ကြွေးကြော်သံများပါဝင်သော အဝတ်အစားနှင့် ဦးထုပ်များ မဝတ်ဆင်မိဖို့လိုပါသည်။ နိုင်ငံရေးပါတီဝင်နှင့် ရွေးကောက်ခံမည့်ကိုယ်စားလှယ်များ၏ မျက်နှာသာပေးမှုကိုလည်း မသာယာမိဖို့လိုပါသည်။ သတင်းထောက်သက်သေခံကဒ်ပြားကိုလည်း အမြဲဆောင်ထားသင့်ပါသည်။ လက်နက်တစ်စုံတစ်ရာကိုင်တွယ်ခြင်း လုံးဝ မပြုမိပါစေနှင့်။ အန္တရာယ်များလွန်းသော ခိုင်းစေမှု (Assignment) ကို ငြင်းဆိုခွင့် ရှိပါသည်။ အကယ်၍ အန္တရာယ်ရှိနိုင်သောဒေသသို့ သွားရမည်ဆိုပါလျှင် ကောင်းမွန်လုံခြုံအောင် ပြင်ဆင်သွားသင့်ပါသည်။
(ဥပမာ - ရေလမ်းခရီးသွားရမည်ဆိုပါက အသက်ကယ်အင်္ကျီယူသွားခြင်း၊ ပဋိပက္ခဖြစ်နိုင်ချေရှိသော လူစုလူဝေးကြားသွားရမည်ဆိုပါက Press စာတန်းပါသော Jacket ဝတ်ဆင်သွားခြင်း။ (Press jacket ကို မြန်မာနိုင်ငံ သတင်းမီဒီယာရုံးတွင် ငှားရမ်းနိုင်ပြီး ဖော့ထည့်၍ဝတ်ဆင်ပါက တော်ရုံတုတ်ဖြင့် ရိုက်နှက်သည့်ဒဏ်မျိုးကို ခံနိုင်ရည်ရှိပါသည်)

သတင်းသမားများ ခြိမ်းခြောက်ခံရခြင်း၊ တိုက်ခိုက်ခံရခြင်းတို့ ဖြစ်ပွားလာပါက ဤကိစ္စကို အခြားသတင်းသမားများက သတင်းအဖြစ်ဖော်ပြပြီး တရားမျှတမှုနှင့် အကာအကွယ်ရရှိလာစေရန် ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်နှင့် သက်ဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များကို တောင်းဆိုသင့်ပါသည်။ သတင်းစာဆရာများအနေဖြင့် မိမိဘယ်သွားပြီး ဘာလုပ်နေသည်ကို မိမိ၏အယ်ဒီတာ (သို့မဟုတ်) လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက် (သို့မဟုတ်) မိသားစုဝင်တစ်ယောက်ယောက်ကို အသိပေးသင့်ပါသည်။

သတင်းစာဆရာများအတွက် အကောင်းဆုံးအကာအကွယ်မှာမူ တိကျမှု၊ ဘက်မလိုက်မှုနှင့် တာဝန်ယူမှုရှိခြင်းဟူသော ကျင့်ဝတ်စည်းမျဉ်းများပင် ဖြစ်ပါသည်။ မိမိ၏သတင်းပေးပို့မှုသည် တစ်စုတစ်ဖွဲ့အပေါ်ယိမ်းခြင်းမျိုးမဟုတ်ဘဲ အများပြည်သူ၏အသံနှင့်အကျိုးစီးပွားကိုသာ ဦးတည်သင့်ပါသည်။

ကျင့်ဝတ်စည်းမျဉ်းများကိုမလိုက်နာဘဲ မိမိနှစ်သက်သော ရွေးကောက်ခံမည့် ကိုယ်စားလှယ်ကို အသားပေးဖော်ပြခြင်းမျိုးပြုလုပ်ခြင်းသည် မိမိကိုယ်တိုင် အပါအဝင် မိမိရုံးမှလုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များနှင့်တကွ မီခင်သတင်းစာတိုက်ကိုပါ ရန်သူများသည်ထက် များလာစေရန် ဖန်တီးနေခြင်းသာဖြစ်ပါသည်။

- သတင်းသမားများ ဘေးကင်းလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ လက်စွဲကို အသုံးပြုပါ - မြန်မာနိုင်ငံ သတင်းမီဒီယာကောင်စီနှင့် နိုင်ငံတကာ မီဒီယာပံ့ပိုးရေးအဖွဲ့ (International Media Support – IMS) တို့ ပူးပေါင်းထုတ်ပြန်ထားသော သတင်းမီဒီယာလုံခြုံရေးအတွက် သတင်းသမားတစ်ဦးစီနှင့် သတင်းမီဒီယာတိုက်များ လိုက်နာသင့်သောလက်စွဲကို ကိုးကားအသုံးပြုသင့်ပါသည်။

- ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသောအန္တရာယ်ကို ကြိုတင်တွက်ဆခြင်းနှင့် စီမံခန့်ခွဲခြင်း - သတင်းဌာနများအနေနှင့် မိမိတို့သတင်းသမားများကို မြေပြင်ကွင်းဆင်းသတင်းမလိုက်ခိုင်းမီ ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော စိန်ခေါ်မှုနှင့်အန္တရာယ်များကို ချင့်ချိန်တွက်ဆနိုင်ရန် အသိပညာပေးဖို့ရာ အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ တစ်စုံတစ်ရာ အန္တရာယ်ကျရောက်လာသောအခါ မည်သူက မည်သို့ကိုင်တွယ်သင့်သည်ဟူသော ကိစ္စကို ကြိုတင်စီမံထားသင့်ပါသည်။

- ကာကွယ်ခြင်းနှင့်တုန့်ပြန်ခြင်း - သတင်းထောက်များကို ရှေးဦးသူနာပြုစုနည်း၊ အရေးပေါ်အခြေအနေတွင် ဆက်သွယ်ရမည့်နည်းလမ်း၊ အန္တရာယ်ရှိသောအပြုအမူနှင့် အဝတ်အစားများကို ရှောင်ရှားရန်၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာတည်ငြိမ်မှုရှိစေရန် အစရှိသည်တို့ကို တွက်ချက်၍ ကြိုတင်ပြင်ဆင်နိုင်အောင် လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးထားသင့်ပါသည်။

- ကျား/မဖြစ်တည်မှုကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း - အမျိုးသမီးသတင်းသမားများကို မြေပြင်ကွင်းဆင်း သတင်းလိုက်ခိုင်းမည်ဆိုရင် ကျား/မဖြစ်တည်မှု၊ ဒေသခံလူမှုအဖွဲ့အစည်း၏ အခြေအနေများကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပါသည်။

၆.၂။ ဒစ်ဂျစ်တယ် လုံခြုံရေး

ဒစ်ဂျစ်တယ်လုံခြုံရေးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဒစ်ဂျစ်တယ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ခြိမ်းခြောက်နှောက်ယှက်မှုများနှင့် တိုက်ခိုက်မှုများမှ မိမိကိုယ်ကိုကာကွယ်ရန် သတင်းထောက်များ အသုံးပြု၍ရနိုင်စရာလမ်းညွှန်ချက်နှင့် နည်းလမ်း (tool) အချို့ ရှိပါသည်။ ဒစ်ဂျစ်တယ်လုံခြုံရေး tool များသည် အသုံးပြုရလွယ်ကူသည့် နည်းလမ်းများမှစ၍ နည်းပညာပိုင်းရှုပ်ထွေးမှုများပါဝင်သည့် နည်းလမ်းများအထိ မျိုးစုံရှိကြပါသည်။ လုံလောက်သော ဒစ်ဂျစ်တယ်ပိုင်း အသိပညာထက်မြက်မှု မဆိုထားဘိ ဤသို့သော tool များကို အသုံးပြုရန်လိုအပ်သည်ဟူသော နားလည်မှု မရှိခြင်းသည် သတင်းထောက်များအတွက် စိုးရိမ်ထိတ်လန့်ဖွယ်ကောင်းသည့်အပြင် ခြိမ်းခြောက်တိုက်ခိုက်မှုများကို တန်ပြန်ရမည့်အစား ၎င်းတို့၏ဒစ်ဂျစ်တယ် လုံခြုံရေးကိုပင် ထိပါးနှောက်ယှက်ခြင်း ခံရလာနိုင်သည်။

ဒစ်ဂျစ်တယ် လုံခြုံရေးကို အကဲဖြတ်ခြင်း

မည်သည့် tool ကိုအသုံးပြုမည်၊ မည်သည့်နည်းလမ်းများ တပ်ဆင်ထားရှိမည်ကို ရွေးချယ်ဖို့ရာမစဉ်းစားမီ ဖြစ်တန်ရာသော ဒစ်ဂျစ်တယ်လုံခြုံရေးခြိမ်းခြောက်မှုများ၊ ၎င်းတို့၏ဆိုးရွားပြင်းထန်မှုအဆင့်နှင့် တိုက်ခိုက်မှု မည်သို့ဖြစ်လာနိုင်ခြေရှိသည် တို့ကိုဖော်ထုတ်ရန် မိမိ၏ဒစ်ဂျစ်တယ်နည်းပညာပိုင်း အသုံးပြုမှုအကျင့်စရိုက်တို့ကို ဦးစွာပထမ ဆန်းစစ်ရန်လိုအပ်သည်။

အောက်ပါတို့မှာ ဒစ်ဂျစ်တယ်နည်းပညာပိုင်း လုံခြုံစိတ်ချမ်းသာမှုကို ဆန်းစစ်ရန် မေးခွန်းအချို့ ဖြစ်ပါသည်။

၁။ မည်သည့် ဒစ်ဂျစ်တယ် ကိရိယာ(Device) ကို အသုံးပြုသနည်း။

၂။ ယင်း device များသည် သင့်အတွက် မည်သို့အသုံးဝင်သနည်း။

၃။ ယင်း device များထဲတွင် မည်သည့်ဒေတာများ သိုလှောင်ထားပါသနည်း။

၄။ အဆိုပါ device များမှတစ်ဆင့် အသုံးပြုထားသည်များနှင့် သိမ်းဆည်းထားသောဒေတာများကို လုံခြုံစေရန် သင့် device ထဲတွင် မည်သည့်အကာအကွယ်နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုထားပါသနည်း။

၁။ မည်သည့် digital device ကို အသုံးပြုသနည်း။

ယနေ့ ဒစ်ဂျစ်တယ်ခေတ်ထဲတွင် လူတစ်ယောက်အနေဖြင့် digital device တစ်ခု မပိုင်ဆိုင်ဟူသောကိစ္စမှာ မဖြစ်နိုင်သလောက်ပင်ရှိသည်။ We Are Social ၏ စစ်တမ်းကောက်ယူချက်အရ ၂၀၁၉ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ မိုဘိုင်းဖုန်းအသုံးပြုသူဦးရေသည် စုစုပေါင်းလူဦးရေ ထက်ပင် ကျော်လွန်လျက်ရှိပြီး စုစုပေါင်းလူဦးရေ ၅၄.၁၀ သန်းတွင် မိုဘိုင်းဖုန်းအသုံးပြုသူ ၅၆.၅၇ သန်းရှိသည်။

အပြန်အလှန် ချိတ်ဆက်မှုအားကောင်းလှသော ယနေ့ခေတ်ကမ္ဘာကြီးတွင် လျှပ်စစ်မီး၊ ရုပ်မြင်သံကြား အစရှိသည်တို့ကိုပင် အွန်လိုင်းဖြင့် ချိတ်ဆက်ထားပြီး အင်တာနက်မှတစ်ဆင့် ဒေတာများထုတ်လုပ်ခြင်း၊ သိမ်းဆည်းခြင်း၊ ပေးပို့ခြင်းတို့ကိုပြုလုပ်သည်။

သင်အသုံးပြုသည့် digital device များအားလုံးကို စာရင်းချရေးကြည့်ပါ။ မိုဘိုင်းဖုန်း၊ လက်ပ်တော့၊ smart TV နှင့်အခြားသော smart home device များရှိပါသလား။

၂။ ယင်း device များသည် သင့်အတွက် မည်သို့အသုံးဝင်သနည်း။

မိုဘိုင်းဖုန်းများသည် လုပ်ငန်းစွမ်းဆောင်မှု (function) များစွာ ပါရှိသည့်အတွက် အချင်းချင်း စာတိုမက်ဆေ့ချ်ပို့ရုံ ဖုန်းဆက်ရုံသာ အသုံးပြုသည့် ဆက်သွယ်ရေးစက်ကိရိယာမျှသာ မဟုတ်တော့ချေ။ ကင်မရာလုပ်ဆောင်ချက်များ အသုံးပြု၍ရလာသည့်အခါ ဖုန်းများသည် ဓါတ်ပုံနှင့်ဗီဒီယိုများ ရိုက်ကူးသိမ်းဆည်းနိုင်သည့် စွယ်စုံသုံးကိရိယာများ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ တစ်ဖန် အပလီကေးရှင်း(App) များကိုပါ ရယူအသုံးပြုလာနိုင်သည့်အတွက် ဖုန်းများသည် လုပ်ငန်းပေါင်းစုံအတွက် အသုံးပြု၍ ရသည့် ကွန်ပျူတာအသေးစားများသဖွယ် ဖြစ်လာခဲ့သည်။

သင်အသုံးပြုသော digital device တစ်ခုချင်းစီ၏ အသုံးဝင်ပုံကိုဖော်ပြပါ။ သင့်တွင် အလုပ်နှင့်ကိုယ်ရေးကိုယ်တာခွဲ၍အသုံးပြုသည့် ဖုန်းများ ရှိပါသလား။ လုပ်ငန်းခွင်သုံးကွန်ပျူတာအပြင် တစ်ကိုယ်ရေသုံး ကွန်ပြူတာရှိပါသလား။ သင်၏ smart device များကို မည်သည့် အလုပ်များ ခိုင်းပါသနည်း / မည်သည့် သတင်းအချက်အလက်များ ရှာခိုင်းပါသနည်း။

၃။ ယင်း device များထဲတွင် မည်သည့်ဒေတာများ သိုလှောင်ထားပါသနည်း။

Digital device များသည် ဒေတာများထည့်သွင်းထားသည့် ရတနာသေတ္တာများကဲ့သို့ဖြစ်သည်။ သင်၏ IP address သည် သင်ကိုယ်တိုင်အပါအဝင် သင်ရောက်ရှိနေသည့်နေရာနှင့် အွန်လိုင်းပေါ်မှ သင်၏လုပ်ဆောင်ချက်များကို ဖော်ထုတ်သိရှိနိုင်သည်။ ကွန်ပျူတာများနှင့်မိုဘိုင်းဖုန်းများတွင် ဓါတ်ပုံများ၊ ဗီဒီယိုများ၊ မှတ်တမ်းများနှင့် အခြားဖိုင်များကို သိမ်းသိမ်းဆည်းရာတွင် အသုံးပြုနိုင်သည့် storage capacity ပါရှိသည်။

သင်၏ Digital devices များမှထုတ်လုပ်သော၊ အသုံးပြုသော ၄င်းနောက်သိမ်းဆည်းနိုင်သောဒေတာများနှင့် ပတ်သက်လာပါက ဖြစ်နိုင်ခြေများမှာအနန္တဟု ဆိုရမလောက်ပင်ဖြစ်သည်။

သင်၏ device များမှ ထုတ်လုပ်သော၊ သိုမှီးသော ဒေတာများကိုဖော်ထုတ်ကြည့်ပါ။ ယင်းတို့အနက် မည်သည်တို့မှာ အကဲဆတ်ပြီးလျှို့ဝှက်ထားရန် လိုအပ်ပါသနည်း။ သင့်အနေဖြင့် ကိုယ်ရေးကိုယ်တာဒေတာများကို အွန်လိုင်းပေါ် မျှဝေလေ့ရှိပါသလား။

၄။ အဆိုပါ device များမှတစ်ဆင့် အသုံးပြုထားသည်များနှင့် သိမ်းဆည်းထားသောဒေတာများကို လုံခြုံစေရန် သင့် deviceထဲတွင် မည်သည့်အကာအကွယ်နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုထားပါသနည်း။

User များအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏မိုဘိုင်းဖုန်းများ၊ လက်ပ်တော့များနှင့်တကွ ယင်းကိရိယာများထဲတွင်အသုံးပြုသည့် အီးမေးလ်၊ ဆိုရှယ်မီဒီယာ အကောင့်များ၊ ဘဏ်စာရင်းများ အစရှိသည့်ဝန်ဆောင်မှုများကိုလည်း အခြားမလိုလားအပ်သူများ လာရောက်အသုံးပြုခြင်းမှ ကာကွယ်ရန် password များခံထားနိုင်ပါသည်။

သို့သော်လည်း password များအပြင် သင်၏ device တွင် ပြုလုပ်သည့် ကိစ္စရပ်များ၊ ယင်း device များတွင် သိမ်းဆည်းထားသည့် ဒေတာများ အစရှိသည်တို့ကိုကာကွယ်ရန် အခြားမည်သည့် လုံခြုံရေးနည်းလမ်းများ တပ်ဆင်အသုံးပြုထားသည်ကို စဉ်းစားကြည့်ပါ။ သင်သိမ်းဆည်း ထားသောဖိုင်များကို encrypt ပြုလုပ်ထားပါသလား။ Password အကာအကွယ်အပြင် two-step verification ကဲ့သို့ အခြားသော အပိုလုံခြုံရေးနည်းလမ်းများ တပ်ဆင်ထားခြင်းရှိပါသလား။ သင်၏ ဖိုင်များကို backup ပြုလုပ်၍ သိမ်းဆည်းထားပါသလား။ အကယ်၍ ယခင်က ဒစ်ဂျစ်တယ်လုံခြုံရေးပြဿနာများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အတွေ့အကြုံများရှိခဲ့ပါက မည်သည့်နည်းလမ်းများကို အသုံးပြု၍ ဖြေရှင်းခဲ့ပါသနည်း။

ဖော်ပြပါမေးခွန်းများအပေါ် သင်၏ဖြေကြားချက်များကိုမူတည်၍ သင်အနေဖြင့် မည်သည့်ဒေတာများ ထုတ်လုပ်သည်၊ ယင်းဒေတာများကို မည်သည့်နေရာတွင် သိမ်းဆည်းသည်နှင့် သင်အတွက်အန္တရာယ်ရှိသည့် risk factor များမှာ အဘယ် အရာများဖြစ်သည်တို့ပါဝင်သည့် ဆန်းစစ်လေ့လာချက်တစ်ရပ် ပြုလုပ်နိုင် ပါလိမ့်မည်။ ယင်းနောက် သင့်အနေနှင့် မည်သည့်အပိုင်းများကို လက်ငင်း တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ပြီး မည်သည့်အရာများကို တဖြည်းဖြည်းချင်း အာရုံထား ဆောင်ရွက်၍ ရနိုင်သည်ကို သိရှိလာလိမ့်မည်။

အကြမ်းဖျင်းအားဖြင့် လုံခြုံမှုအနည်းဆုံးသော ပတ်ဝန်းကျင်တွင် ပို၍အကဲ ဆတ်သော ဒေတာများ ထုတ်လုပ် (သို့) ပေးပို့နေရသည့်နေရာများကို အဓိက ဦးစားပေးရန်ဖြစ်သည်။ ထို့နောက် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ချေ အလယ်အလတ်မှ အနိမ့်ဆုံးဖြစ်နေသည့် နေရာများကိုဆန်းစစ်ပြီး သင့်တော်သလို အစီအစဉ် ချမှတ်ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။

ဒစ်ဂျစ်တယ် လုံခြုံရေးဆန်းစစ်လေ့လာမှု မေးခွန်းများအပြီး ပြန်လည် တုံ့ပြန် ဆောင်ရွက်နိုင်စရာရှိသည်များကို အောက်ပါနမူနာဇယားတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

မည်သည့် digital device ကို အသုံးပြုသနည်း။	စမတ်ဖုန်း Analog phone	ကွန်ပြူတာ စားပွဲတင်ကွန်ပြူတာ Tablet	Smart Watch Smart Home Assistant Smart TV
ယင်း device များသည် သင့်အတွက် မည်သို့ အသုံးဝင်သနည်း။	စာတိုမက်ဆေ့ချ် နှင့် ဖုန်းခေါ်ဆိုမှု ဓါတ်ပုံနှင့် ဗီဒီယို recorder အသံဖမ်းစက် Internet အသုံးပြုခြင်း	မှတ်တမ်း သိမ်းဆည်း အသုံးပြုခြင်း Internet အသုံးပြုခြင်း	ကျန်းမာရေး၊ ကိုယ်လက်ကြံ့ခိုင်မှုနှင့် အိပ်စက်ခြင်း ဒေတာများကို မှတ်တမ်းတင်ခြင်း အလိုလျောက် အိမ်သုံး device များနှင့် function များ ဖျော်ဖြေရေး
ယင်း device များထဲတွင် မည်သည့် ဒေတာများ သိုလှောင် ထားပါသနည်း။	ဆက်သွယ်ရန် လိပ်စာများ ဓါတ်ပုံများ ဗီဒီယိုများ	ဓါတ်ပုံများ ဗီဒီယိုများ မှတ်တမ်းများ	ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ဒေတာ ရုပ်မြင်သံကြား ကြည့်ရှုသည့် အလေ့အထများ ကိုယ်ရေးဒေတာများ
မည်သည့် ဒစ်ဂျစ်တယ် လုံခြုံရေး နည်းလမ်းများ အသုံးပြုထားပါ သနည်း။	Password အကာအကွယ် OS ကို update လုပ်ခြင်း	Password အကာအကွယ် File backup	Wi-Fi ချိတ်ဆက်မှုကို လုံခြုံအောင်ထားခြင်း

သင်သည် မည်သည့်နေရာတွင် အားအနည်းဆုံးဖြစ်သည်ဟု ယူဆပါနည်း။ ဒစ်ဂျစ်တယ်လုံခြုံရေးကို ပိုမိုအားကောင်းစေရန် ဒစ်ဂျစ်တယ်လုံခြုံရေး ကျွမ်းကျင်ပုဂ္ဂိုလ်များမှ သုံးစွဲရန်အကြံပြုထားသည့် လူသုံးအများဆုံးသော tool အများအနက်မှ အချို့ကို အောက်တွင်ဖော်ပြပေးထားပါသည်။

စာတိုမက်ဆေ့ချ်ပို့ခြင်းနှင့် Video Conference ပြုလုပ်ခြင်း

Signal (https://signal.org/)

Telegram (https://telegram.org/)

Whatsapp (https://www.whatsapp.com/)

Jitsi (https://jitsi.org/)

Email Encryption

ProtonMail (https://protonmail.com/)

PGP Email Encryption (Enigmail, https://www.enigmail.net/index.php/en/; Gnu Privacy Guard, https://gnupg.org/)

File Encryption

VeraCrypt (https://www.veracrypt.fr/en/Home.html)

Keepass (Encrypted password database, https://keepassxc.org/)

Circumvention Tools

TOR (The Onion Routing, https://www.torproject.org/)

VPN (Virtual Private Network; ProtonVPN, https://protonvpn.com/; OpenVPN, https://openvpn.net/)

TAILS (The Amnesic Incognito Live System, https://tails.boum.org/index.en.html)

ဆိုရှယ်မီဒီယာ လုံခြုံရေး

Tool များ၊ device များအပြင် ဒစ်ဂျစ်တယ်လုံခြုံရေးအတွက် ဆိုရှယ်မီဒီယာ ပလက်ဖောင်းများပေါ်မှ အကောင့်များကို လုံခြုံမှုနှင့် သီးသန့် (privacy) ဖြစ်စေရန် ပြုလုပ်ထားခြင်းကဲ့သို့ ရိုးရှင်းလွယ်ကူသည့် ဆောင်ရွက်နိုင်စရာများ ရှိပါသည်။

ဆိုရှယ်မီဒီယာအသုံးပြုသူများ၏ ဒေတာများကို သဘောတူညီမှု အပြည့်အဝ ပေးထားခြင်းမရှိဘဲရယူခြင်း၊ အသုံးပြုသူများကို စာရင်းပြုလုပ်ပြီး ၎င်းတို့နှင့် ကိုက်ညီမည့် ကြော်ငြာများဖြင့် ပစ်မှတ်ထားခြင်းကဲ့သို့သော ဖြစ်ရပ်များရှိပါသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် Cambridge Analytica ဖြစ်ရပ်မှာ ဤအတိုင်းဖြစ်ပြီး Facebook user များထံမှ စုဆောင်းရရှိသည့် ဒေတာများကို အသုံးပြု၍ user များကို ခွဲခြားစစ်ထုတ်ကာ ရွေးကောက်ပွဲကာလအတွင်း နိုင်ငံရေး ကြော်ငြာများဖြင့် ပစ်မှတ်ထားစည်းရုံးမှုပြုခဲ့ပါသည်။

အထူးသဖြင့် ဆိုရှယ်မီဒီယာအသုံးပြုခြင်းကို အင်တာနက်အသုံးပြုခြင်းနှင့် တန်းတူ သဘောထားသည့်ဒေသများတွင် ဤအချက်မှာ ပို၍ပင်အန္တရာယ်ရှိပါသည်။ တစ်စုံတစ်ယောက်အနေဖြင့် ဆိုရှယ်မီဒီယာ မည်သို့အသုံးပြုရသည်၊ ဆိုရှယ် မီဒီယာပေါ်တွင် ပြုလုပ်ပေးထားသည့် privacy နှင့် security function များကို ခရေစေ့တွင်းကျ ပိုမိုသဘောပေါက် နားလည်ခြင်းသည် ဖြစ်တန်ရာသော ခြိမ်းခြောက်မှုများနှင့် မဖြစ်ပွားစေရန် ကာကွယ်သည့်ကြားမှပင် ဖြစ်ပွားတတ်သော မလိုလားအပ်သည့်ကိစ္စများကို ခွဲခြားသိမြင်လာစေလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။

အောက်ပါတို့မှာ Facebook နှင့် Twitter အသုံးပြုသူများအတွက် ယင်း ပလက်ဖောင်းများသည် ၎င်းတို့၏ဒေတာများကို မည်သို့စုစည်း၊ ဆောင်ရွက်ပြီး အသုံးချသည်ကို ပိုမိုနားလည်စေရန်နှင့် security အဆင့်ဆင့်ကို မည်သို့တပ်ဆင် နိုင်သည်ကို သိရှိစေရန်အတွက် အရေးကြီးသော setting များအနက်မှ အချို့ကို ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

	ဖေ့စ်ဘွတ်	တွစ်တာ
တည်နေရာပြဒေတာ Facebook user များအနေဖြင့် မိုဘိုင်းဖုန်းကို ခြေရာခံသည့် location history ကန့်သတ်နိုင်ပြီး Twitter ပေါ်တွင်မူ ပို့စ်တင်သည့် location information များကို ကန့်သတ်နိုင်ပါသည်။	Settings ➔ Location ➔ Location History.	Settings ➔ Privacy and Safety ➔ Tweets ➔ Location information
Facial Recognition ခေါ် မျက်နှာမှတ်သားခြင်း Facebook user များအနေဖြင့် facial recognition ကို ပိတ်ထားနိုင်ပါသည်။	Settings ➔ Face Recognition.	--
Photo Tag တွဲခြင်း Facebook နှင့် Twitter နှစ်ခုလုံးပေါ်တွင် Photo Tag တွဲခြင်းကို ကန့်သတ်ခြင်း၊ ပိတ်ပင်ခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။ အခြားသော Facebook အသုံးပြုသူများမှ ပို့စ်များ၊ ဓါတ်ပုံများကို tag တွဲနိုင်နေသေးသည့်တိုင် သင့်အနေဖြင့် timeline ပေါ်တွင် ပေါ်စေလိုသည့် tag များကို စစ်ထုတ်နိုင်ပါသည်။ ပို့စ်တစ်ခုတွင် tag တွဲခြင်းခံရပါကလည်း ဖယ်ရှား၍ရနိုင်ပါသည်။ Twitter တွင်မူ user များကို ဓါတ်ပုံပါသည့်ပို့စ်များတွင် tag တွဲ၍ရနိုင်ပါသေးသည်။	Settings ➔ Timeline and Tagging	Settings ➔ Privacy and Safety ➔ Tweets ➔ Photo tagging
Two-Factor Authentication ထပ်တိုး security အတွက် Facebook နှင့် Twitter user နှစ်ရပ်လုံးအနေဖြင့် two-factor authentication feature ကို ဖွင့်ထားနိုင်ပါသည်။ ဤတွင် user များအနေဖြင့် အသုံးပြုလိုပါက SMS ၊ authentication app နှင့် physical security key အစရှိသည့် အထူး login code များဖြင့် ဝင်ရောက်ရမည်ဖြစ်သည်။	Settings ➔ Security and Login ➔ Two-Factor Authentication.	Settings ➔ Account ➔ Security ➔ Two-factor authentication
Log in ဝင်ရန် အသေးစိတ်အချက်များ Facebook နှင့် Twitter တို့သည် မည်သည့်နေရာတွင် device ကို အသုံးပြုသည်၊ login ဝင်သည်ကို မှတ်တမ်းပြုစုထားသည်။ User များအနေဖြင့် အဆိုပါ record ကို စစ်ဆေး၍ မသင်္ကာစရာ login ဝင်ထားသည်ကိုတွေ့ရှိပါက ချက်ချင်း logout ထွက်ပါ။	Settings ➔ Security and Login ➔ When You're Logged In.	Settings ➔ Privacy and safety ➔ Personalization and data ➔ See your Twitter data ➔ Apps, devices & information ➔ Connected apps ➔ Apps and sessions
Login alert ပြ သတိပေးခြင်း Facebook user များအနေဖြင့် မိမိမသိသည့် device များ၊ browser များမှ login ဝင်ရောက်သည်နှင့် အချက်ပြစေရန် ပြုလုပ်ထားနိုင်ပြီး၊ Twitter တွင်မူ မသင်္ကာဖွယ် login များ၊ device အသစ်မှ ပထမဆုံးအကြိမ် login ဝင်ရောက်ခြင်းများကို ထောက်လှမ်း အချက်ပေးသည့် notification များ၊ email များ ပေးပို့ပါသည်။	Settings ➔ Security and Login ➔ Setting Up Extra Security.	Twitter sends push notifications and email alerts if they detect a suspicious login or when logging into new devices for the first time.
လုံခြုံရေး(Privacy) Facebook privacy setting များကိုအသုံးပြု၍ user များသည် မည်သည့်ပို့စ်များကို အခြား user များကို မြင်ခွင့်ပေးမည်၊ မည်သူမှ friend request များ ပို့နိုင်မည်၊ friend list ကို မြင်နိုင်မည်၊ email နှင့် ဖုန်းနံပါတ်များကို ရှာဖွေခွင့်ပေးမည်၊ Facebook ပြင်ပ search engine များတွင် ရှာဖွေ၍ရစေမည် စသည်တို့ကိုပြုလုပ်နိုင်သည်။ Twitter user များမှာမူ Twitter ပလက်ဖောင်းပေါ်တွင် ၎င်းတို့၏ email၊ ဖုန်းနံပါတ်တို့နှင့် ရှာဖွေခြင်း၊ အကဲဆတ်သော အကြောင်းအရာများပါသည့် မီဒီယာများကို ဖော်ပြခွင့်ပြုခြင်းတို့ကို ခွင့်ပြုမည် မပြုမည်ကို ရွေးချယ်နိုင်ပြီး အကောင့်များကို private ပြုလုပ်ထားခြင်း၊ Twitter personalized ပြုလုပ်ထားသော အကြောင်းအရာများကို ထိန်းချုပ်ခြင်း၊ အသုံးပြုသူများ၏ အချို့သော ဒေတာများကိုသာစုဆောင်းခြင်း၊ မျှဝေခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။	Settings ➔ Privacy	Settings ➔ Privacy and security
အခြားသော ဝန်ဆောင်မှုများ Facebook နှင့် Twitter အကောင့်များကို အခြားချိတ်ဆက်ထားသည့် အွန်လိုင်းဝန်ဆောင်မှုများ (Facebook အတွက် Whatsapp နှင့် Instagram ၊ Twitter အတွက် Periscope စသည်ဖြင့်) အား login ဝင်ရောက်ရန် အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ ဂိမ်းများ၊ အွန်လိုင်းငွေပေးချေမှုများနှင့် အခြားသော ဝန်ဆောင်မှုများကို အဆိုပါ ပလက်ဖောင်း၏အတွင်းနှင့် အပြင်တို့တွင်ပါ အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ Facebook နှင့် Twitter အသုံးပြုသူများအနေဖြင့် သက်ဆိုင်ရာ app နှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကို သုံးသပ်ခြင်း၊ ငြင်းပယ်ခြင်းတို့ ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။	Settings ➔ Apps and Websites Settings ➔ Instant Games	Settings ➔ Privacy and safety ➔ Personalization and data ➔ See your Twitter data ➔ Apps, devices & information ➔ Apps, devices & information/Connected apps
Off-platform activity Facebook အကောင့်ဖြင့် ချိတ်ဆက် login ဝင်ပြီး အသုံးပြုရသည့် Facebook ပြင်ပမှ ဝန်ဆောင်မှုများအတွက် Facebook မှနေ၍ off-Facebook activities များ (သို့) သတင်းအချက်အလက်များကို စာရင်းတစ်ခုဖြင့်မှတ်သားပြီး ၎င်းပလက်ဖောင်းပေါ်တွင် ပြန်လည်မျှဝေပေးသည်။ user များအနေဖြင့် ၎င်းကိုကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။	Settings ➔ Your Facebook Information ➔ Off-Facebook Activity.	--
ကိုယ်ရေးဒေတာများ ဒေါင့်လုတ်ဆွဲခြင်း Facebook နှင့် Twitter user များ အနေဖြင့် အဆိုပါပလက်ဖောင်းများပေါ်တွင် ၎င်းတို့ ထုတ်လုပ်ခဲ့သည့် သတင်းအချက်အလက်များကို download လုပ်ရန် တောင်းခံနိုင်သည်။	Settings ➔ Your Facebook Information ➔ Download Your Information	Settings ➔ Privacy and safety ➔ Personalization and data ➔ See your Twitter data ➔ Download an archive of your data
တင်ထားသော ဒေတာများ Facebook နှင့် Twitter မိုဘိုင်း အပလီကေးရှင်းများသည် အသုံးပြုသူ၏ ဖုန်းနံပါတ်များကို upload တင်တတ်သည်။ Facebook တွင်မူ user ဖုန်းနံပါတ်များကို ၎င်းပလက်ဖောင်းပေါ်သို့ ဆက်တိုက် upload တင်သည့် function တစ်ခုပါရှိသည်။ user များအနေဖြင့် ဖုန်းနံပါတ်များ upload ပြုလုပ်ခြင်းကို စစ်ဆေးခြင်း၊ ငြင်းပယ်ခြင်းတို့အပြင် ယင်းပလက်ဖောင်းများပေါ် upload တင်ထားသည့် ဖုန်းနံပါတ်များကိုပါဖျက်နိုင်သည်။	On your mobile app: Settings and Privacy ➔ Settings ➔ Media and Contacts Check contacts uploaded to Facebook: https://www.facebook.com/mobile/facebook/contacts/?tab=contacts	Settings ➔ Privacy and safety ➔ Discoverability and contacts ➔ Manage contacts
ကြော်ငြာပစ်မှတ်ထားရန် ဒေတာများထုတ်လုပ်ခြင်း Facebook နှင့် Twitter အသုံးပြုသူများ ၎င်းပလက်ဖောင်းများတွင် မြင်ရသည့် ကြော်ငြာများသည် အသုံးပြုသူများ၏လုပ်ဆောင်ချက်များ၊ ပေးအပ်လာသော သတင်းအချက်အလက်များမှ ရရှိသည့် ဒေတာများအပေါ် အခြေခံသည်။ အသုံးပြုသူများဘက်မှ အတိုင်းအတာတစ်ခုဖြင့်သာ ပြုလုပ်နိုင်သည့်တိုင် ကြော်ငြာပြုလုပ်သူများနှင့် မျှဝေထားသည့် တကိုယ်ရေဒေတာများကို စစ်ဆေးခြင်း၊ ကန့်သတ်ခြင်းတို့ ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။	Settings ➔ Ads	Settings ➔ Privacy and safety ➔ Personalization and data ➔ See your Twitter data ➔ Interests and ads data ➔ Interests from Twitter/Inferred interests from partners/Tailored audiences

ဒစ်ဂျစ်တယ်လုံခြုံရေးအတွက် ထပ်တိုးအရင်းမြစ်များ

- Security in-a-box (https://securityinabox.org/en) ကို Tactical Tech Collective နှင့် Front Line Defenders တို့မှ ဖန်တီးထုတ်လုပ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ နည်းဗျူဟာလမ်းညွှန်ချက်တွင် မဖြစ်မနေ အသုံးပြုရမည့် ဒစ်ဂျစ်တယ်လုံခြုံရေးဆော့ဖ်ဝဲနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကို install ပြုလုပ်ခြင်း၊ configure ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် အသုံးပြုခြင်းတို့ကို တစ်ဆင့်ချင်းစီ ညွှန်ကြားချက်များအပါအဝင် အရေးကြီးသော အခြေခံမှုများကိုပါ ဖော်ပြပေးထားပါသည်။
- Digital Security Helpline (https://www.accessnow.org/help/) ကို Access Nowမှ ထုတ်လုပ်ပေးထားခြင်းဖြစ်ပြီး ၎င်းသည် တစ်ဦးချင်း (သို့မဟုတ်) အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းကာ အန္တရာယ်နှင့် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရကြသူများ၊ တိုက်ခိုက်မှု ခံနေရသူများကို အရေးပေါ်အကူအညီပေးရန် ရုတ်ခြည်းတုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုများ ပြုလုပ်ပေးပါသည်။
- ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စုံစမ်းစစ်ဆေး စာနယ်ဇင်းကွန်ယက်(GIJN) ၏ Digital security resource page (https://gijn.org/digital-security/) တွင် သတင်းထောက်များအတွက် ဒစ်ဂျစ်တယ်လုံခြုံရေး မြှင့်တင်နိုင်စရာ အခြေခံကျသောအကြံဉာဏ်များကို စုစည်းပေးထားသည့်အပြင် အခြားသော ဒစ်ဂျစ်တယ်လုံခြုံရေး လမ်းညွှန်ချက်ဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များ၊ အကြံဉာဏ်များနှင့် ဆိုင်သည့် link များကိုလည်း ပေးထားပါသည်။

သတင်းထောက်များအနေဖြင့် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားမှုနှင့် သတင်းစာလွတ်လပ်ခွင့်တို့ကို အွန်လိုင်းပေါ်တွင်ချိုးဖောက်ခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ တိုက်ခိုက်ခြင်းတို့၏အကျိုးဆက်များကို ပိုမို၍သိရှိလိုပါက နည်းပညာနှင့် လူ့အခွင့်အရေးနယ်ပယ်များကို တစ်စုတစ်စည်းတည်း လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည့် အဖွဲ့အစည်းများ၏ စီမံကိန်းပရောဂျက်များတွင် ရှာဖွေလေ့လာနိုင်ပါသည်။

- Association for Progressive Communications, APC (https://www.apc.org/)
- Electronic Frontier Foundation, EFF (https://www.eff.org/)
- EngageMedia (https://www.engagemedia.org/)
- Myanmar ICT for Development Organization, MIDO (https://www.facebook.com/Myanmarido/)
- Privacy International, PI (https://privacyinternational.org/)
- Tactical Tech (https://tacticaltech.org/)
- Qurium - The Media Foundation (https://www.qurium.org/)

၇။ ဆက်သွယ်ရန်လိပ်စာများ

၇.၁။ ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်၊ တိုင်းဒေသကြီးနှင့်ပြည်နယ်များရှိ ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲများ

စဉ်	အမည်	ဆက်သွယ်ရန်ပုဂ္ဂိုလ်	ဖုန်းနံပါတ်
၁	ကချင်ပြည်နယ် ရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ	Daw Mary Menon (Chairperson) U Htun Aung Khaing (DD/EO)	074-2521678, 0742522745(Fax)
၂	ကယားပြည်နယ် ရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ	U Than Soe (Chairperson) U Kyaw Sann Win (DD/EO)	083-2223128, 083-2221137(Fax) 083-2224125(Fax)
၃	ကရင်ပြည်နယ် ရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ	U Kyaw Win Maung(Chairperson) U Maung Maung Naing(DD/EO)	085-23397, 085-21202, 085-22209(Fax)
၄	ချင်းပြည်နယ် ရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ	U Uk Nawl(Chairperson) U Linn Kyaw(DD/EO)	070-21599, 070-21629(Fax)
၅	မွန်ပြည်နယ် ရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ	U Khin Maung Aye(Chairperson) U Hein Lin Htet(DD/EO)	057-24419, 057-24095(Fax)
၆	ရခိုင်ပြည်နယ် ရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ	Daw Tin Hlaing(Chairperson) U Thurein Htut(DD/EO)	043-21556, 043-22887 043-229689(Fax)
၇	ရှမ်းပြည်နယ် ရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ	U Htin Kyaw(Chairperson) U Zaw Myint Win(DD/EO)	081-2124986 081-2121321(Fax) 081-2125567(Fax)
၈	စစ်ကိုင်းတိုင်း ရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ	U Tin Oo(Chairperson) U Aung Myo Lwin(DD/EO)	071 22774

စဉ်	အမည်	ဆက်သွယ်ရန်ပုဂ္ဂိုလ်	ဖုန်းနံပါတ်
၉	မကွေးတိုင်း ရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ	U Khin Maung Myint(Chairperson) U Soe Htut Oo(DD/EO)	063 2028396 (Fax) 063 2028691
၁၀	ရန်ကုန်တိုင်း ရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ	U Kyi Myint (Chairperson) U Tin Maung Aye(DD/EO)	01-2306250, 01-230626 01-2305685(Fax)
၁၁	မန္တလေးတိုင်း ရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ	Dr. Aung Win Kyi (Chairperson) U Kyaw Kyaw Soe(DD/EO)	02-4069042 02-4039440(Fax)
၁၂	ပဲခူးတိုင်း ရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ	U Aung Myint (Chairperson) U Aung Kyaw Moe(DD/EO)	052-2221024, 052-2201314 052-2201848(Fax)
၁၃	ဧရာဝတီတိုင်း ရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ	U Khin Mg Win (Chairperson) U Myint Naing(DD/EO)	042-23783, 042-21890(Fax)
၁၄	တနင်္သာရီတိုင်း ရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲ	U Zaw Linn(Chairperson) U Htain Linn Oo(DD/EO)	059-2023525 059-2021211(Fax)
၁၅	ပြည်ထောင်စု ရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင်		067-404315, 067- 404313, 067- 404220

၇.၂။ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ

စဉ်	အဖွဲ့အမည်	ဆက်သွယ်ရန် ပုဂ္ဂိုလ်	ဖုန်းနံပါတ်	အီးမေးလ် လိပ်စာ
၁	Bago Observer Group	U Lay Naing Oo	09 428046272	bagoobserver-group@gmail.com
၂	Civil Authorize Negotiate Organization (C_A_N - Org)	Saw Zin Maung Soe, Chairperson	09 330 350 68 (Office)	canorg.myanmar@gmail.com
၃	Civic Develop-ment Institute (CDI)	Salai Bawi Roe San	09 898128960 (Office)	salai.bawiroesan@gmail.com
၄	Generation Tree	Daw Swe Mar Oo	09 45645 6190	swemar599@gmail.com
၅	Horn Bill Organization (HBO)	U Chan Lian, Executive Director	09 420105362	hornbillorg@gmail.com
၆	Kadu Youth Development	U Than Zaw Oo, Project Director	09 790 731736	kaduthan-zaw@gmail.com
၇	Kanbawza Youth Library	Daw May Hnin Kyaw	09 765 211398	mayhnin71@gmail.com
၈	Khanti Founda-tion	Daw Yin Yin Win, Executive Director	09 443241959 (office)	yyw.khanti.org@gmail.com
၉	Myanmar Fifth Estate	U Soe Lin Htoot	09 798101588 09 423736756	thefifthpillar.tfp@gmail.com

စဉ်	အဖွဲ့အမည်	ဆက်သွယ်ရန် ပုဂ္ဂိုလ်	ဖုန်းနံပါတ်	အီးမေးလ် လိပ်စာ
၁၀	Myanmar Network for Free and Fair Elections (MYFREL)	Daw Zin Mar Oo	09263215643, 09254278384	myanmar.mynfrel@gmail.com
၁၁	Myanmar Independent Living Initiative (MILI)	Daw Yu Ya Thu, Executive Director	09 450067247 (office)	info@mili.org.mm
၁၂	New Myanmar Foundation (NMF)	Daw Mya Nandar Thin, Executive Director	09 751 007253	new.myanmar.foundation@gmail.com
၁၃	Open Myanmar Initiative (OMI)	U Aye Kyaw, Executive Director	09 42009 8735	office@omimyanmar.org
၁၄	Panna Institute	Aung Naing Maw, Assistance Program Manager	09 777 731327	aungnaingmaw70@gmail.com
၁၅	Peace and Justice Myanmar (PJM)	Daw Shwe Yee Win, Executive Director	09 979037087	peaceandjusticemm@gmail.com
၁၆	People's Alliance for Credible Elections (PACE)	Sai Ye Kyaw Swar Myint, Executive Director	09 253 379 442	syksmyint@pacemyanmar.org

စဉ်	အဖွဲ့အမည်	ဆက်သွယ်ရန် ပုဂ္ဂိုလ်	ဖုန်းနံပါတ်	အီးမေးလ်း လိပ်စာ
၁၇	Phan Tee Eain (Creative Home)	Daw Khin Lay Nge, Director	09 44111 1667	director.pte@gmail.com phanteeeain.myanmar@gmail.com
၁၈	Rainmaker Organization	Daw Aye Thadar Aung, Executive Director	09 420066222	rainmaker.mm.org@gmail.com
၁၉	Scholar Institute	Ko Aung Shwe Oo	01 542 485	scholarinsti-tute.cep@gmail.com
၂၀	The Fifth Pillar	U Nay Win Naing, Program Director	09 965 052466	thefifthpillar.tfp@gmail.com
၂၁	Yaung Chi Thit	Daw Khin Hla, Director	09 250526789 (Office)	info@yaungchithit.org

၇.၃။ နိုင်ငံတကာ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ

(၁) Asian Network for Free Elections (ANFREL)

anfrel.myanmar@anfrel.org

09 - 407835302

(၂) Carter Center

09 420078557

(၃) Danish Institute for Parties and Democracy (DIPD)

09-770050429

(၄) Democracy Reporting International (DRI)

myanmar@democracy-reporting.org

(၅) International Institute for Democracy and Electoral Assistance (IDEA)

info-myanmar@idea.int

01- 389202

(၆) International Foundation for Electoral Systems (IFES)

01- 534621

(၇) International Republican Institute (IRI)

01- 665804, 01- 661681(Fax)

(၈) National Democratic Institute (NDI)

01 - 549201

၇.၄။ နိုင်ငံရေးပါတီများ

စဉ်	နိုင်ငံရေးပါတီအမည်	ဆက်သွယ်ရန် ပုဂ္ဂိုလ်	ဖုန်းနံပါတ်
၁	Mro National Development Party မြိုတိုင်းရင်းသားဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီ	ဦးကျော်မင်း (တွဲ/တွင်းမှူး-၁)	၀၉-၄၄၈၄၀၆၂၀၂, ၀၉-၂၆၃၄၇၈၀၀၅, ၀၄၃-၇၀၀၇၀
၂	National Unity Party တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးပါတီ	ဦးသိန်းထွန်း	၀၁-၅၅၇၄၈၀, ၀၁-၅၅၇၄၅၆, ၀၁-၃၈၆၉၃၆, ၀၁-၅၄၁၉၆၁, ၀၁-၅၅၄၂၁၉(Fax)
၃	La Hu National Development Party လားဟူအမျိုးသား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီ	ဦးကျာပို	၀၉- ၄၉၂၁၉၆၇၂, ၀၉-၄၂၈၂၁၉၀၈၁, ၀၈၁-၂၃၁၀၆, ၀၉-၅၂၆၀၂၉၄
၄	Kokang Democracy and Unity Party ကိုးကန့်ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီ	ဦးအောင်ကျော်ဖြိုး(ခ) ယော်ထိုက်ကျင်း (တွင်း/မှူး-၁)	၉၅၁၁၃၃၁၈၆, ၀၁-၅၅၉၅၃၉, ၀၈၁-၂၄၆၂၇, ၀၈၁-၂၂၂၂၄, ၀၉-၆၉၀၀၀၉၇၁, ၀၉-၅၂၆၂၁၉(Fax)
၅	Pao National Organization Party (PNO) ပအိုဝ်းအမျိုးသားအဖွဲ့ချုပ်ပါတီ	ဦးခွန်သိန်းဖေ	၀၉-၄၂၈၂၁၈၃၁၄, ၀၈၁-၂၁၂၄၆၉၁ (Fax), ၀၉- ၃၆၃၅၂၃၃၅, ၀၉-၂၅၀၃၄၃၁၄၅, ၀၉-၂၅၃၃၃၃၆၅၀၂

စဉ်	နိုင်ငံရေးပါတီအမည်	ဆက်သွယ်ရန် ပုဂ္ဂိုလ်	ဖုန်းနံပါတ်
၆	Democratic Party (Myanmar) ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ(မြန်မာ)	ဒေါ်သန်းသန်းနု (တွင်း/မှူးချုပ်)	၀၉-၈၀၂၀၂၅၄, ၀၁-၅၄၁၆၄၉, ၀၉-၅၀၈၄၉၆၃
၇	Kayan national Party ကယန်းအမျိုးသားပါတီ	ခွန်းကလေးမင်း (တွင်း/မှူး-၁)	၀၈၁-၅၆၀၈၈, ၀၉-၇၉၂၅၃၀၅၈၇, ၀၉-၄၂၈၀၀၅၁၂၇
၈	Rakhine State National United Party ရခိုင်ပြည်နယ်အမျိုးသား အင်အားစုပါတီ	ဒေါ်မြသန်းစိန်	၀၉-၄၂၁၀၉၅၈၃၃, ၀၉- ၄၂၁၀၄၂၄၅
၉	Kayin People Party ကရင်ပြည်သူ့ပါတီ	ဦးစောစေးဝါး	၀၁-၆၁၁၆၁၂, ၀၉-၅၁၈၀၁၆၄, ၀၉-၂၅၀၀၅၀၈၀၆, ၀၁-၆၁၁၂၃၈
၁၀	Ta-Arng (Palaung) National Party တအာင်း(ပလောင်) အမျိုးသားပါတီ	ဦးထွန်းကျော်	၀၉-၆၇၁၂၀၅၁, ၀၉-၂၀၀၃၅၄၁, ၀၉၄၃၁၄၆၂၅၀, ၀၉-၉၀၄၀၆၅၁
၁၁	Party for Democracy and Peace ဒီမိုကရေစီနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးပါတီ	ဦးမျိုးညွန့်	၀၉-၇၃၂၀၄၈၃၄
၁၂	Shan Nationalities Democratic Party ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများ ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ	ဦးစိုင်းဘိုးအောင်	၀၉-၇၃၀၄၆၂၀၆, ၀၉-၅၁၅၉၉၉၈, ၀၈၁-၂၀၂၀၆၄,

စဉ်	နိုင်ငံရေးပါတီအမည်	ဆက်သွယ်ရန် ပုဂ္ဂိုလ်	ဖုန်းနံပါတ်
၁၃	United Democratic Party (UDP) ညီညွတ်သော ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ	ဒေါ်သီတာဇင် (တွဲဖက်/တွင်းမှူး)	၀၉-၂၅၉၅၆၀၃၅၀, ၀၉-၂၅၃၇၅၀၉၂၅, ၀၉-၂၅၀၇၉၉၄၁၂, ၀၆၇-၅၀၀၂၅၃, ၀၆၇- ၅၀၀၂၃၆
၁၄	The 88 Generation Student Youths (Union of Myanmar ၈၈ မျိုးဆက်ကျောင်းသား လူငယ်များ (ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ) ပါတီ	ဦးလေးစိုး	၀၁-၅၅၆၅၅၄, ၀၉-၅၁၉၇၆၂၆
၁၅	The Union of Myanmar Federation of National Politics ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသားနိုင်ငံရေး အဖွဲ့ချုပ်ပါတီ	ဦးငွေးငွေ (တွဲဖက်/ထွေမှူး)	၀၁-၅၅၆၅၄၄, ၀၉-၅၁၈၇၉၉၁
၁၆	National Political Alliance League အမျိုးသားနိုင်ငံရေးမဟာမိတ် များအဖွဲ့ချုပ်ပါတီ	ဦးကျော်သူအောင်	၀၉-၄၉၁၅၅၉၈၃, ၀၉-၅၃၃၃၁၅၆, ၀၉-၇၃၀၉၄၂၁၃, ၀၉-၄၂၁၇၂၂၃၅၁
၁၇	Wun Thar Nu Democratic Party ဝံသာနုဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ	ဦးကျော်ကျော်	၀၉-၂၅၉၀၄၅၄၂၁, ၀၉-၇၉၉၉၆၄၄၁, ၀၉-၉၅၀၁၅၀၅၄၅
၁၈	Modern People Party ခေတ်သစ်ပြည်သူ့ပါတီ	ဒေါ်ရီရီစံ	၀၉-၇၃၂၃၈၃၂၄, ၀၉-၈၆၁၄၃၇၂, ၀၁-၅၀၄၈၈၂, ၀၁-၅၀၅၃၀၇

စဉ်	နိုင်ငံရေးပါတီအမည်	ဆက်သွယ်ရန် ပုဂ္ဂိုလ်	ဖုန်းနံပါတ်
၁၉	Union Democratic Party ပြည်ထောင်စုဒီမိုကရေစီပါတီ	ဦးသောင်းဝင်း	၀၁-၅၈၄၂၆၁, ၀၉-၇၃၂၀၃၀၈၅, ၀၉-၄၄၈၅၃၇၉၁၄, ၀၉-၄၄၈၅၃၇၉၁၅
၂၀	Peace for Diversity Party မတူကွဲပြားခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးပါတီ	ဒေါ်ဝင့်ဝါငွေး	၀၉-၄၂၂၅၃၆၆၄၁, ၀၉-၄၃၁၀၁၀၀၁, ၀၉-၇၈၀၁၅၆၂၇၃, ၀၉-၂၅၂၄၇၈၀၀၈
၂၁	Inn National Development Party အင်းအမျိုးသား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီ	ဦးကင်းညို	၀၈၁-၂၀၉၅၉၉, ၀၉-၄၂၈၃၁၀၀၁၁
၂၂	Phlone-Sqaw Democratic Party ဖလုံ- စဝေါ်ဒီမိုကရက်တစ် ပါတီ	ဦးစဘီကျင်ဦး	၀၉-၄၂၅၀၂၀၄၉၈, ၀၉-၄၂၅၀၃၂၇၁၀, ၀၅၈-၂၃၃၃၁၄, ၀၅၈-၂၂၆၃၉, ၀၉-၄၉၇၇၀၁၁၅
၂၃	National democratic Party for Development (NDPD) အမျိုးသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ	ဦးခင်မောင်ဇံ	၀၉-၅၁၃၂၁၂၆, ၀၉-၅၀၁၃၆၈၃ (Win Tun Soe), ၀၉-၇၃၀၄၁၆၃၄
၂၄	Union Solidarity and Development Party ပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီ	ဦးသက်နိုင်ဝင်း	၀၆၇-၄၁၉၂၄၄, ၀၉-၅၁၆၃၂၈၅, ၀၆၇-၄၁၉၂၅၇, ၀၆၇-၄၁၉၂၇၄ (Fax)

စဉ်	နိုင်ငံရေးပါတီအမည်	ဆက်သွယ်ရန် ပုဂ္ဂိုလ်	ဖုန်းနံပါတ်
၂၅	Ethnic National Development Party တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီ	ဦးဆန်လေးမန်	၀၉-၄၃၀၈၁၇၆၃
၂၆	Ka Man National Development Party ကမန်အမျိုးသား တိုးတက်ရေးပါတီ	ဦးတင်လှိုင်ဝင်း (တွင်း/မှူး)	၀၉-၇၃၀၆၇၃၁၄, ၀၉-၇၃၂၀၅၃၈၀, ၀၉-၇၃၁၀၃၉၈၃, ၀၉-၈၆၃၅၇၄၅
၂၇	Kha Me National Development Party ခမီအမျိုးသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီ	ဦးလေသာကျော်	၀၉-၄၂၁၀၅၃၁၆၆,၀၉-၄၂၅၃၀၁၈၀၄, ၀၄၃-၂၃၀၈၈
၂၈	National Democratic Force (NDF) အမျိုးသားဒီမိုကရေစီ အင်အားစုပါတီ	ဒေါက်တာဝင်းနိုင်	၀၉-၄၅၀၀၁၅၆၉၁, ၀၉-၅၀၅၉၆၄၀, ၀၉-၅၁၃၇၃၇၃, ၀၉-၂၂၂၈၃၄၇
၂၉	National Development and Peace Party (NDPP) အမျိုးသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးပါတီ	ဦးအေးထွန်း	၀၉-၅၁၇၄၄၆၁, ၀၉-၇၃၁၂၇၉၁၄, ၀၉-၇၃၁၁၇၀၀၁
၃၀	People Democracy Party ပြည်သူ့ဒီမိုကရေစီပါတီ	-	၀၉-၄၃၁၇၆၀၈၀, ၀၂-၅၁၅၄၉၀၂, ၀၉-၄၃၀၁၁၄၅၆, ၀၉-၄၃၀၆၀၉၁၀

စဉ်	နိုင်ငံရေးပါတီအမည်	ဆက်သွယ်ရန် ပုဂ္ဂိုလ်	ဖုန်းနံပါတ်
၃၁	New National Democratic Party အမျိုးသားဒီမိုကရေစီပါတီသစ်ပါတီ	ဒေါ်ခိုင်စန္ဒာ (တွင်း/မှူး)	၀၉-၇၃၀၉၅၆၂၈, ၀၉-၇၃၀၀၅၂၆၇ (Win Shwe), ၀၉-၇၃၀၂၀၈၀၃
၃၂	Bamar People's Party ဗမာပြည်သူ့ပါတီ	ဦးသက်ဦး	၀၉-၄၉၂၂၉၂၇၁ (President), ၀၁-၂၉၆၆၉၃
၃၃	National League for Democracy အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်	ဦးဉာဏ်ဝင်း(တွင်း/မှူး)	၀၉-၅၁၇၉၂၄၇, ၀၁-၅၅၅၁၅၆ (Office, Fax)
၃၄	Democratic Party For Myanmar New Society မြန်မာ့လူ့ဘောင်သစ်ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ	ဦးသိန်းထွန်း	၀၉-၄၂၅၀၁၉၄၅၀ (President), ၀၅၆-၂၁၉၈၀
၃၅	Myanmar National Congress မြန်မာအမျိုးသားကွန်ဂရက်ပါတီ	ဦးတင်အောင်	၀၉-၄၄၈၅၄၁၁၀၄
၃၆	Mro Nationality Party မြိုတိုင်းရင်းသားပါတီ	ဦးမင်းအောင်(တွင်း/မှူး)	၀၉-၂၅၃၀၈၃၄၉၁, ၀၉-၂၅၂၃၇၆၃၈၁
၃၇	Tai-Leng Nationalities Development Party (T.N.D.P) တိုင်းလိုင်(ရှမ်းနီ)အမျိုးသားများဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီ	ဦးစိုင်းကျော်ညွန့်	၀၉-၄၇၀၁၅၅၄၃, ၀၉-၂၀၁၆၉၁၆ (Saw Win Htun)
၃၈	Asho Chin National Party အရှိုချင်းအမျိုးသားပါတီ	ဆလိုင်းအောင်မင်းလှိုင်	၀၉-၅၀၄၃၇၀၉, ၀၁-၆၄၆၉၅၄

စဉ်	နိုင်ငံရေးပါတီအမည်	ဆက်သွယ်ရန် ပုဂ္ဂိုလ်	ဖုန်းနံပါတ်
၃၉	Shan Nationalities League for Democracy ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများ ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်	စိုင်းလ (ခ) စိုင်းလိတ်	၀၉-၇၃၂၄၁၅၈၇, ၀၉၇၃၂၂၅၆၄
၄၀	Danu National Democracy Party ဓနုတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ဒီမိုကရေစီပါတီ	ဦးကိုကို	၀၉-၄၉၃၅၉၀၀၈, ၀၉-၄၉၃၅၉၆၅၅, ၀၉-၄၉၅၉၇၃၉၈, ၀၉-၄၉၂၅၀၂၆၄
၄၁	Zomi Congress For Democracy ဇိုမီးဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်ပါတီ	ပူဂင့်ကမ်းလျှန်	၀၉-၄၂၁၇၁၅၀၁၁, ၀၉-၅၁၉၉၉၅၃ (Zam Za Mong), ၀၁-၃၉၇၃၈၉
၄၂	Shan State Kokang Democratic Party ရှမ်းပြည်ကိုးကန့် ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ	ဦးမြင့်နိုင်	၀၉-၄၀၂၆၁၂၈၆၈, ၀၉-၄၃၁၈၉၄၈၆
၄၃	Myanmar Farmers Development Party မြန်မာနိုင်ငံတောင်သူလယ်သမားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီ	ဒေါ်ခင်သန်းဦး	၀၉-၅၁၇၇၇၁၄, ၀၁-၈၅၅၁၀၅၉, ၀၉-၄၃၁၃၈၆၃၂ (Khin Than Oo), ၀၉-၄၀၁၆၂၉၀၃၄
၄၄	National Unity Congress Party အမျိုးသားညီညွတ်ရေး ကွန်ဂရက်ပါတီ	ဦးညီညီလတ် (တွင်း/မှူးချုပ်)	၀၉-၇၃၀၁၀၈၅၂, ၀၉-၂၅၀၀၈၅၀၁၆, ၀၉-၄၃၀၅၇၅၇၆, ၀၉-၅၁၉၂၇၆၁

စဉ်	နိုင်ငံရေးပါတီအမည်	ဆက်သွယ်ရန် ပုဂ္ဂိုလ်	ဖုန်းနံပါတ်
၄၅	Democracy and Human Rights Party ဒီမိုကရေစီနှင့် လူ့အခွင့်အရေးပါတီ	ဦးကျော်စိုးအောင် (တွင်း/မှူး)	၀၉-၅၀၀၇၃၄၈, ၀၁-၆၆၇၈၈၀, ၀၉-၇၃၂၄၇၈၈၇
၄၆	National Prosperity Party အမျိုးသားတိုးတက်မြင့်မားရေး ပါတီ	ဒေါ်စန်းသူဇာ(တွင်း/မှူး)	၀၉-၂၅၀၀၅၀၁၅၅, ၀၉-၇၉၅၅၆၃၀၁၁, ၀၉-၄၉၃၆၄၂၃၂, ၀၉-၄၂၈၀၃၄၃၆၃, ၀၉-၄၂၅၀၂၃၆၀၂
၄၇	Kachin National Congress (KNC) ကချင်အမျိုးသား ကွန်ဂရက်ပါတီ	ဦးဇယ်ဇော်း	၀၉-၂၅၄၀၈၂၅၅၂, ၀၉-၄၅၄၃၃၅၂၀၃, ၀၉-၄၀၂၇၆၃၀၁၈
၄၈	Lisu National Development Party (L.N.D.P) လီဆူအမျိုးသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် ရေးပါတီ (ဒူးလေးပါတီ)	ဦးလေမေတား	၀၉-၄၇၀၁၀၀၆၁, ၀၇၄-၂၈၁၉၂
၄၉	Dawei Nationalities Party ထားဝယ်တိုင်းရင်းသားများ ပါတီ	ဒေါ်နွယ်နီသိန်း	၀၉-၈၅၉၅၃၅၇, ၀၉-၇၃၁၃၂၃၁၇, ၀၉-၄၃၁၂၁၀၅၈
၅၀	Federal Union Party ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုပါတီ	ဦးကျော်ဇံသာ (တွင်း/မှူး-၁)	၀၉-၄၉၃၄၇၅၁၈, ၀၉-၂၀၄၂၉၉၆, ၀၉-၄၂၅၃၀၁၅၀၀

စဉ်	နိုင်ငံရေးပါတီအမည်	ဆက်သွယ်ရန် ပုဂ္ဂိုလ်	ဖုန်းနံပါတ်
၅၁	Union Pa.O National Organization ပြည်ထောင်စုပအိုဝ်းအမျိုးသားအဖွဲ့ချုပ် (ပ.အ.မ.ဖ)ပါတီ	-	၀၉-၅၂၁၀၄၈၅, ၀၉-၃၁၄၉၀၈၀၂, ၀၉-၄၂၀၀၉၁၀၇၉ (Khun Soe Myint)
၅၂	Arakan National Party ရခိုင်အမျိုးသားပါတီ	ဦးခိုင်ပြည်စိုး	၀၉-၂၅၀၂၄၀၁၀၀ (Htun Aung Kyaw)
၅၃	Khumi(Khami) National Party ခူမီး(ခမီး) အမျိုးသားပါတီ	-	၀၉-၂၆၂၉၃၅၁၈၀ (U Kyaw Htun), ၀၉-၇၃၁၆၂၈၁၇
၅၄	Democratic Party For a New Society လူ့ဘောင်သစ် ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ	ဦးသီဟထွဋ်ခင် (ခ) ဦးသီဟ (ထွေ/မှူး)	၀၉-၄၂၀၁၄၈၅၀၁
၅၅	Karen National Party ကရင်အမျိုးသားပါတီ	မန်းကျော်ငြိမ်း	၀၉-၄၉၃၂၃၈၄၉, ၀၉-၄၄၈၀၂၁၉၂၃
၅၆	People’s Party of Myanmar Farmers and Workers မြန်မာနိုင်ငံ တောင်သူ လယ်သမား အလုပ်သမား ပြည်သူ့ပါတီ	ဒေါ်စန်းစန်းကျော့ (တွင်း/မှူး-၁)	၀၉-၄၂၂၅၂၉၀၆၉, ၀၉-၄၉၇၆၄၅၇၃
၅၇	Mro National Democracy Party (MNDP) မြိုအမျိုးသားဒီမိုကရေစီပါတီ	ဦးမောင်ကိုဌေးဝင်း (တွင်း/မှူး)	၀၉-၇၃၀၅၀၇၄၃
၅၈	Danu National Organization Party ဓနုအမျိုးသားများအဖွဲ့ချုပ်ပါတီ	ဦးနေမျိုး	၀၉-၄၉၃၅၇၈၄၄

စဉ်	နိုင်ငံရေးပါတီအမည်	ဆက်သွယ်ရန် ပုဂ္ဂိုလ်	ဖုန်းနံပါတ်
၅၉	Public Contribute Students Party ပြည်သူ့အကျိုးပြု ကျောင်းသားများပါတီ	ဦးဌေးလွင်	၀၉-၄၂၁၀၃၇၉၈၈, ၀၉-၄၂၀၀၂၀၀၈၃ (Aung San)
၆၀	Guiding Star Party လမ်းပြကြယ်ပါတီ	ဦးညိုလင်းမောင် (တွင်း/မှူး)	၀၉-၄၂၈၁၆၈၂၉၇, ၀၉-၄၂၁၀၀၂၂၅၂ (Htun Hlaing)
၆၁	Shan-ni Solidarity Party (SSP) ရှမ်းနီ (တိုင်းလျှန်) သွေးစည်းညီညွတ်ရေးပါတီ	ဦးစောဝင်းထွန်း	၀၉-၉၁၀၁၀၃၁၅, ၀၉-၂၀၁၆၉၁၆, ၀၉-၅၁၉၂၇၀၀
၆၂	New Society Party လူ့ဘောင်သစ်ပါတီ	ဦးအောင်ဇေယျ (တွဲထွေ/မှူး)	၀၉-၇၃၂၄၈၅၆၇, ၀၉-၂၅၇၄၇၇၃၃၇
၆၃	88 Generation Democracy Party ၈၈ မျိုးဆက်ဒီမိုကရေစီပါတီ	ဦးတင်အေး	၀၉-၃၃၃၅၁၈၃၂
၆၄	Lhaovo National Unity and Development Party(LNUDP) လော်ဝေါ်အမျိုးသားစည်းလုံး ညီညွတ်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီ	ဦးဒေးဝိ(တွင်း/မှူး)	၀၉-၄၀၀၀၄၁၀၃၇, ၀၉-၄၇၁၀၆၉၂၇
၆၅	New Era Union Party ခေတ်သစ်ပြည်ထောင်စုပါတီ	ဒေါ်အေးအေးရွှင် (တွင်း/မှူး)	၀၉-၈၆၃၁၅၁၆

စဉ်	နိုင်ငံရေးပါတီအမည်	ဆက်သွယ်ရန် ပုဂ္ဂိုလ်	ဖုန်းနံပါတ်
၆၆	Akha National Development Party အာခါအမျိုးသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီ	ဦးအားလယ်(တွင်း/မှူး)	၀၉-၅၂၄၂၃၅၁, ၀၈၄-၅၂၃၉၈
၆၇	Zo National Region Development Party ဇိုတိုင်းရင်းသားဒေသဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီ	ဦးလက်ဆွမ်းခိုင် (တွင်း/မှူး-၁)	၀၉-၉၇၉၆၃၇၆၁၁, ၀၉-၅၀၂၃၃၈၁၅
၆၈	National Development Party အမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ	ဦးအောင်ဖြိုးကျော်	၀၉-၃၃၃၂၂၆၆၆, ၀၉-၅၀၀၁၇၄၂, ၀၉-၇၈၃၉၅၃၅၀၁
၆၉	Women Party (Mon) အမျိုးသမီးပါတီ (မွန်)	မိသန်းသန်းဆွေ	၀၉-၄၂၅၂၈၃၅၂၇
၇၀	The Party For People လူထုပါတီ	ဦးအေးသိုက်	၀၉-၄၃၁၆၃၄၇၅, ၀၉-၇၉၀၄၁၂၈၈, ၀၉-၇၉၅၈၇၀၅၈၉
၇၁	Union Farmer-Labour Force Party ပြည်ထောင်စုလယ်သမား အလုပ်သမား အင်အားစုပါတီ	ဒေါ်မူမူချို(တွင်း/မှူး)	၀၉-၄၅၈၀၂၁၂၃၃, ၀၉-၃၃၈၇၇၅၁၁
၇၂	Daingnet National Development Party (D.N.D.P) ဒိုင်းနက်လူမျိုးများတိုးတက်ရေးပါတီ	ဦးထွန်းအေးမောင် (တွင်း/မှူး)	၀၉-၂၅၀၃၂၆၆၇၆

စဉ်	နိုင်ငံရေးပါတီအမည်	ဆက်သွယ်ရန် ပုဂ္ဂိုလ်	ဖုန်းနံပါတ်
၇၃	Myanmar People's Democratic Party မြန်မာ့ပြည်သူ့ ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ	ဦးလှိုင်ဖြိုး (တွင်း/မှူး၊ အဖွဲ့ဝင်)	၀၉-၇၉၅၇၀၇၂၈၇, ၀၉-၉၇၀၀၃၆၂၅၁ (Office Hour), ၀၉-၇၉၅၇၀၇၂၈၇
၇၄	Arakan League for Democracy Party ရခိုင်ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်ပါတီ	ဦးမျိုးကျော်	၀၉-၅၁၄၃၈၂၃
၇၅	Public of Labour Party ပြည်သူ့အလုပ်သမားပါတီ	ဦးရန်နောင်စိုးမြင့်	၀၉-၃၃၃၆၆၈၃, ၀၉-၉၆၅၀၈၆၁၂၃
၇၆	Kayah State Democratic Party ကယားပြည်နယ် ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ	ဦးသဲရယ်(တွင်း/မှူး)	၀၉-၇၈၀၅၃၉၈၀၆
၇၇	Kayin National Democratic Party ကရင်အမျိုးသား ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ	စောချစ်သန်း	၀၉-၇၉၂၄၉၉၅၂
၇၈	National United Democratic Party (N.U.D) အမျိုးသားညီညွတ်သော ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ (အန်၊ဒီ၊ယူ)	ဒေါက်တာအောင်ဌေး (တွင်း/မှူး)	၀၉-၄၂၈၃၁၈၃၆၆
၇၉	People's Party ပြည်သူ့ပါတီ	ဦးရဲနိုင်အောင်	၀၉-၄၄၈၀၂၄၀၈၈, ၀၉-၅၁၆၆၃၇ (Kyaw Lin)

စဉ်	နိုင်ငံရေးပါတီအမည်	ဆက်သွယ်ရန် ပုဂ္ဂိုလ်	ဖုန်းနံပါတ်
၈၀	Arakan Front Party (AFP) ရခိုင့်ဦးဆောင်ပါတီ	ဒေါက်တာသိန်းထွန်းလှ	၀၉-၄၂၁၇၂၄၃၈၀
၈၁	Union Betterment Party (UBP) ပြည်ထောင်စုကောင်းကျိုးဆောင်ပါတီ	-	၀၉-၉၆၅၂၀၂၇၂၉
၈၂	The Yeomanry Development Party (YDP) အခြေခံလူတန်းစားဘ၀မြင့်မားရေးပါတီ	ဦးဆန်းထွန်းဆွေ (တွင်း/မှူး)	၀၉-၇၉၁၆၆၂၆၃၅, ၀၉-၅၀၉၅၄၈၀
၈၃	Democratic Party of National Politics (DNP) အမျိုးသားနိုင်ငံရေးဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ	-	၀၉-၇၉၂၀၃၆၆၇၆, ၀၉-၂၀၃၂၈၅၃
၈၄	Kachin State People’s Party (KSPP) ကချင်ပြည်နယ်ပြည်သူ့ပါတီ	-	၀၉-၂၄၀၁၁၅၀
၈၅	Chin National League For Democracy Party ချင်းအမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်ပါတီ	-	၀၉-၅၁၆၀၇၈၄
၈၆	Mon Unity Party မွန်ညီညွတ်ရေးပါတီ	ဒေါက်တာမင်းနွယ်စိုး	၀၉-၂၅၅၉၆၄၄၄၅
၈၇	Chin National Party (CNP) ချင်းတိုင်းရင်းသားများပါတီ	-	၀၉--၂၅၆၁၅၂၇၅၂

စဉ်	နိုင်ငံရေးပါတီအမည်	ဆက်သွယ်ရန် ပုဂ္ဂိုလ်	ဖုန်းနံပါတ်
၈၈	New Democracy Party (Kachin) [N.D.P (Kachin)] ဒီမိုကရေစီပါတီသစ်(ကချင်)	-	၀၉-၄၅၉၄၄၉၇၈၉, ၀၉-၄၅၉၄၆၅၄၅၃
၈၉	Naga National Party (NNP) နာဂအမျိုးသားပါတီ	-	၀၉-၄၀၀၀၅၅၄၃၄
၉၀	People force Party ပြည်သူ့အင်အားပါတီ	-	၀၉-၄၀၆၀၅၅၇၆၇, ၀၉-၄၄၃၄၃၃၄၄၇
၉၁	People’s Pioneer Party ပြည်သူ့ရှေ့ဆောင်ပါတီ	-	၀၉-၅၁၈၃၀၀၆
၉၂	United Nationalities Democracy Party ညီညွတ်သောတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများဒီမိုကရေစီပါတီ	-	၀၉-၇၇၈၂၆၁၆၅၈, ၀၉-၇၇၃၃၇၇၉၈, ၀၉-၂၅၃၁၀၄၀၇၁
၉၃	Inn National League Party အင်းအမျိုးသားအဖွဲ့ချုပ်ပါတီ	-	၀၉-၇၉၄၂၅၅၅၉၅
၉၄	Kachin National Party ကချင်အမျိုးသားပါတီ	-	၀၉-၄၀၃၇၀၆၄၇၆
၉၅	Alliance of Myanmar’s Workers and Farmer Party (A.M.W.F.P) မြန်မာနိုင်ငံ အလုပ်သမား လယ်သမား မဟာမိတ်ပါတီ		၀၉-၇၉၆၉၅၂၈၉၉

စဉ်	နိုင်ငံရေးပါတီအမည်	ဆက်သွယ်ရန် ပုဂ္ဂိုလ်	ဖုန်းနံပါတ်
၉၆	၈၈ မျိုးဆက်ညီနောင်ပါတီ		၀၉ – ၅၁၂၁၂၄၉ ၀၉- ၇၆၅၁၂၁၂၄၉
၉၇	“ဝ”အမျိုးသားပါတီ		၀၉-၅၂၆၁၄၀၁ ၀၉-၄၀၃၇၄၂၅၄၀

အထက်ပါစာရင်းသည် ၂.၄.၂၀၂၀ အထိ ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်မှ ခွင့်ပြုထားသော တည်ဆဲနိုင်ငံရေးပါတီများစာရင်းဖြစ်ပါသည်။

အရေးပေါ်ဆက်သွယ်ရန် လိပ်စာများ

Police - 199

Tourist Police (Tourist Safety Unit) - 01-376166. 642742. 549209

Fire Service, Rescue: 191

Ambulance: 192

Red Cross: 295 133

Airport: 662 811

ANFREL မြန်မာရုံး
အခန်း ၇၀၁၊ အမှတ် ၆၄/ဂ၊
Golden Royal Sayar San ကွန်ဒို၊
ဆရာစံလမ်းသွယ်၊ ဗဟန်းမြို့နယ်၊
ရန်ကုန်မြို့၊ မြန်မာနိုင်ငံ။
ဖုန်း - +959 407835302
အီးမေးလ် - anfrel.myanmar@anfrel.org

ANFRELရုံးချုပ်
105 Sutthisarnwinichai Road,
Samsen Nok, Huai Khwang,
Bangkok 10310, Thailand
Phone: +66-2-6931867
Email:anfrel@anfrel.org
Online: www.anfrel.org

စေတနာများစွာဖြင့် ကူညီပံ့ပိုးသော

Canada

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Federal Department of Foreign Affairs FDFA